

Matiu

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Nəkukuə i Matiu rımərai raməgkiari ia nægkiariien amasan səvəi Kumwesən mamini mə iəmə i kani mə Mesaea sə profet kupwən me həməni mə truvehe ruvəuvehe raka. Mesaea nəha in nəha Iesu sə ruvehe mə truehimiru nəkur Isrel mine nərmama rıpkə mhə irəha nəkur Isrel. Matiu in riti ia twelef nərmama me səvəi Iesu in rımərai nəkukuə i. Matiu rımərai raka nəkukuə i kurirə nəkur Rom housi testesi nimwə səvəi Kumwesən fwe Jerusalem ia nuk 70. Mak mine Luk irau mwi kımərai nəkukuə sə raməgkiari ia nımıruien səvəi Iesu. Mətə nəkukuə səvəi Matiu raməgkiari ia narımnari me nepwın səməme hopə ia nəkukuə səvənrau. Matiu raməgkiari pik ia Iesu mə in Mesaea sə nəkukuə səvəi Oltestamen rınaməgkiari irə. Nægkiariien sə Matiu raməgkiari pik irə in i: “Nıtətə sə Kumwesən ramərimənu irə” uə “Nıtətə ia neiai.” Ikəvsini nægkiariien nəha fwe ia Oltestamen. Ro iamınhi irə mine nərmama həpik rerınraha rırhi mə Matiu rımərai nəkukuə i ramevən ti nəkur Isrel. Matiu rımərai ia nəkukuə səvənhi mə Iesu Kristo in iahtən asori. Iesu rahatən kitaha ia loa səvəi Kumwesən mine nıtətə sə Kumwesən ramərimənu irə.

Kaha kupwən me səvəi Iesu Kristo

¹ Kwopi nægkiariien i rani næghi kaha kupwæn me sævai Iesu Kristo. In kwænækwus sævai Kig Tevit mine kwænækwus sævai Epraham.

² Epraham in tata sævai Aesak,
Aesak in tata sævai Jekop,
Jekop in tata sævai Juta mine piävni me,^a

³ Juta in tata sævai Peres mine Sara. Mama sævænrau nê Tamar.

Peres in tata sævai Hesron,
Hesron in tata sævai Ram,

⁴ Ram^b in tata sævai Aminatap,
Aminatap in tata sævai Nason,
Nason in tata sævai Salmon,

⁵ Salmon in tata sævai Poas. Mama sævai Poas nê Rehap.

Poas in tata sævai Opet. Mama sævai Opet nê Rut.^c
Opet in tata sævai Jese,

⁶ Jese in tata sævai Kig Tevit.

Kig Tevit in tata sævai Solomon. Mama sævai Solomon nê Patsepa pran sævai Uria kupwæn.

⁷ Solomon in tata sævai Rehopoam,
Rehopoam in tata sævai Apia,

Apia in tata sævai Asa.^d

⁸ Asa in tata sævai Jehosafat,
Jehosafat in tata sævai Joram,
Joram i tata sævai Usia,

⁹ Usia in tata sævai Jotam,

1:1: Jen 22:18, 1Kron 17:11, Luk 3:23-38   **a 1:2:** Juta mine piävni me iræha pam twelef. Iræha næha kaha kupwæn me sævai nækur Isrel.

1:3: Jen 38:29-30, Rut 4:18-22   **b 1:4:** Nægħin riti mwi Aram (1Kron 2:9)   **1:5:** Rut 4:13-17   **c 1:5:** Əvsini nækukuæ næha Rut

ia Oltestamen   **1:6:** 2Saml 12:24   **d 1:7:** Nægħin riti mwi mæ Asaf

Jotam in tata səvəi Ahas,
 Ahas in tata səvəi Hesehia,
 10 Hesehia in tata səvəi Manase,
 Manase in tata səvəi Amon,
 Amon in tata səvəi Josaea,

11 Josaea in tata səvəi Jekonaea mine piəvni me. Ia
 nəp̄in nəha k̄inərhi irapw nəkur Isrel həier
 mhəuvən ia tənə Pabilon.

12 Ia nəp̄in nəha nəkur Isrel həməier irə mhəuvən
 ia tənə Pabilon, Jekonaea in tata səvəi Sealtiel,
 Sealtiel in tata səvəi Serupapel,

13 Serupapel in tata səvəi Apiut,
 Apiut in tata səvəi Eliakim,

Eliakim in tata səvəi Asop,

14 Asop in tata səvəi Jatok,

Jatok in tata səvəi Akim,

Akim in tata səvəi Eliut,

15 Eliut in tata səvəi Eleasar,

Eleasar in tata səvəi Matan,

Matan in tata səvəi Jekop,

16 Jekop in tata səvəi Josef.

Josef nə in iərman səvəi Meri. Meri nə in pran nə
 mama səvəi Iesu. Iesu nə kani nəgh̄in nə
 Kristo.

17 Ro iam̄inhi irə fwe Epraham meste pehe Kig
 Tevit tata me irəha pam fotin. Fwe Kig Tevit meste
 pehe k̄inərhi irapw nəkur Isrel həier mhəuvən ia
 tənə Pabilon tata me irəha pam fotin. Fwe ia
 nəp̄in nəha nəkur Isrel həməier irə mhəuvən ia tənə
 Pabilon meste pehe Kristo rətui tata me irəha pam
 fotin.

Iesu Kristo rətui

¹⁸ In i nəgkiariien sə rani Iesu Kristo mə rinəfo mətui. Mama səvənhi nəghin nə Meri. Fwe kupwən kəsisəg in mə tresi pen iərman riti nəghin nə Josef. Nəp̄in irau krouəpwəh narə pəriien ihi, Meri rətoni mə rino t̄ipw̄in ia nəgse Nənimw̄in Ikinan. ¹⁹ Josef in iərmama riti sə noien səvənhi ratukwatukw, rəpwəh nokeikeiien mə Meri trauris ia nəmri nərmama. Ro pen nətərigien səvənhi mə trəpwəh afafa a in.

²⁰ Mətə nəp̄in Josef ramətəriɡ mə tro iam̄inhi, agelo riti səvəi Iərimənu rier pen tukwe ia nəməkrəhaien, m̄ini mə, “Josef, kwənək̄wus səvəi Kig Tevit. Tikuvehi Meri mə pran səim, məpwəh nehekiriien. Iəkunouih̄i nəha ia t̄ipw̄in ruvehe ia nəgse Nənimw̄in Ikinan. ²¹ Meri trərəhi t̄ini iərman, tikaməkeikei m̄iseɡi pen nəghin nə mə Iesu,^e t̄i nəri nə mə in truvehim̄iru nərmama me səvənhi, muvehi raka nərəhaien me səvənraha.”

²² Narimnari me pam i həier pehe iam̄inhi mə nəgkiariien i truvehe mukuə sə Iərimənu r̄iməni irapw ia tərhūi profet riti səvənhi fwe kupwən. ²³ In r̄iməni mə, “Həregi ro. Prən i r̄ireirei ihi iərman tro t̄ipw̄in, mərəhi t̄ini iərman. Nənə irəha tuhəsegi pen nəghin nə mə Emanuel.” (N̄ipwrai nəhag nəha in i mə Kumwesən ramarə tukutaha.)

²⁴ Nəp̄in Josef rətui ia napriien səvənhi, ro nəfe agelo nəha səvəi Iərimənu r̄iməni pen tukwe in, muvehi Meri mə pran səvənhi, ²⁵ mətə r̄ipkapri

---

1:18: Luk 1:27,35   **1:21:** Luk 1:31, 2:21   ^e **1:21:** N̄ipwrai nəhag nəha mə “Iərimənu rauvehim̄iru nərmama.”   **1:23:** Aes 7:14   **1:25:** Luk 2:7, 21

pəri mhə irau min meste rərəhi tīni iərman. Nənə Josef risegi pen nəghin nə mə Iesu.

2

Nəmə həkurən amasan noien səvəi kəməhau me

¹ Nəpīn Iesu rinətui raka ia rukwənu Petlehem ia tənə Jutia, ia nəpīn nəha Kig Herot ramərimənu, nərmama me nepwīn səməme həkurən amasan noien səvəi kəməhau me həkuku pen fwe meri rautə ikīn, mhəuvehe ia Jerusalem, ² mamhəres mə, “Iəkunouihī nəha rīpkətui a i, in kig səvəi nəkur Isrel, in pəku? Kimaha iahənətoni kəməhau səvənhi fwe ia kwopun meri rautə ikīn, nənə iahaməuvehe mə taheiwaiu ia nənimen, mhəuvei pen nisaiien səkimaha min.”

³ Nəpīn Kig Herot rīregi nəgkiariien nəha, in mine nəkur Jerusalem me pam həkərinari mhehekir. ⁴ Nənə Kig Herot rəkwein pris asori me mine nahatən me səməme kamhahatən nəkur Isrel ia Loa səvəi Moses, nənə mərəs pen irəha i mə, “Iəmə nə kani mə Kristo trətui pəku?”

⁵ Mīregi irəha həni pen tukwe in mə, “Ia rukwənu Petlehem ia tənə Jutia. Kimaha iahəkurən mə tro iamīnhi irə tī nəri nə mə profet riti fwe kupwən rīmərai nəgkiariien i mə:

⁶ ‘Mətə ik Petlehem ia tənə Jutia
rīpko mhə ik rukwənu auər a ia rukwənu asori
me ia tənə Jutia.

Iərman riti truku pen ia niram, mərīmənu ia nərmama.

In trətui amasan tī sipsip me səiou nəkur Isrel.’ ”

⁷ Ia nāpīn nāha Kig Herot rākweīn afafa nāmē me nāha hāukurān amasan noien sāvāi kāmāhau me hāuvehe. Rāres pen irāha i nāfe nāpīn atukwatukw hānātoni kāmāhau nāha rutā vi a irā. ⁸ Nāpīn hāni pam, in rārhi pen irāha, mīni mā, “Kīmīaha tihāuvān fwe Petlehem, mhātui amasan ro iākunouīhi nāha mā in pāku. Nāpīn hiātoni, tihāuvehe mhāni sas pehe tukw iou i, pwāh iou mwi iakevān meiwaiu ia nānimen, muvei pen nīsiaiien sāiou min.”

⁹ Nāmē me nāha hātārig pam nāgkiariien sāvāi Kig Herot, nānā mhāier. Ia suatuk hātoni kāmāhau nāha hānātoni nāpīn rautā vi a fwe ia kwopun meri rautā ikīn rakupwān ia nīrāha, mamevān meste rārer atukwatukw māhiāpwiin kwopun nāha iākunouīhi ramarā ikīn. ¹⁰ Nāpīn irāha hātoni kāmāhau nāha, rerīnraha ragien, hāgien pīk. ¹¹ Nānā hāuvnimwā ia nākwai nimwā nāha, mhātoni iākunouīhi nāha irāu mama sāvānhi Meri, mhānimwi nukurhūnraha, mhāuvei pen nīsiaiien sāvānraha min. Ia nāpīn nāha hāsevār ia tānāripw me sāvānraha, mhāuvei pen nāri amasan me min. Hāuvei pen kol mīne nīse nei mī nā kani mā fragkīnsens mīne mīr. ¹² Nānā ia nāpīn irā, Kumwesān rīnise irāha ia nāmākrāhāien mā tuhāpwāh nīrārigien mhāuvān tī Kig Herot. Ro pen irāha hāier, mamhesi pen suatuk āpā, mamhāuvān fwe imwānraha.

Josef mīne Meri krouvehi Iesu, rouap, rouevān fwe Ijip

¹³ Nānā nāpīn nāmē me nāha hāukurān amasan noien sāvāi kāmāhau me hāuvāier raka, agelo riti

səvəi Iərimənu rier pen ti Josef ia nəməkrəhaien, mīni mə, “Əskəmter, mərəhi iəkunouihi i irau mama səvənhi, mharap, mharevən fwe ia tənə Ijip, mamhararə fwe ikin meste iou takini mə ti-harrəriḡ. Ripko mhə tui Kig Herot trətui iəkunouihi i mə trousi əpune.” ¹⁴ Ro iamīnhi irə Josef rīskəmter ia nəpīn, mərəhi iəkunouihi i irau mama səvəi iəkunouihi, mharevən fwe ia Ijip. ¹⁵ Nənə irəhar hararə fwe ikin meste Kig Herot remhə. Nəri nəha rier pehe iamīnhi mə nəḡkiariien i tru-vehe mukuə sə Iərimənu rīməni irapw ia tərhui profet riti səvənhi fwe kupwən. In rīməni mə, “Iakəkwein nərik rier ia tənə Ijip muvehe.”

*Naruagən me səvəi Kig Herot housi əpune
nəkwərhakwərha me*

¹⁶ Nəpīn Kig Herot rətoni mə nəmə me nəha həukurən amasan noien səvəi kəməhau me həneikuə irə, niemaha rəpi pik in. In rərhi pen naruagən me səvənhi həuvən mhousi əpune nīpwnəti nərman me pam fwe ia Petlehem mīne ia kwopun me ipaka səməme nuk səvənraha kəru meiwaiu. In ramesi pen a nəpīn atukwatukw kəməhau nəha rutə vi a irə rəmwhen nəmə me nəha həukurən amasan noien səvəi kəməhau me həməni pen tukwe in. ¹⁷ Narimnari me nəha ro nəḡkiariien i Profet Jeremaea rīməni ruvəuvehe muvəukuə:

¹⁸ “Kamregi pran riti fwe ia Rama

ramasək maməkwein əpwəmwis.

Rejel nə ramasək ti nīpwnətin me,

nənə mīpkokeikei mhə mə iərmama riti

trəḡkiari vivi min,

ti nəri nə mə nɪpwnətɪn me həuvəiwən.”

Josef mine Meri mine Iesu harevən fwe ia Nasaret

¹⁹ Nəpɪn Kig Herot remhə, Josef in fwe Ijip, nənə agelo riti səvəi lərimənu rier pen tukwe in ia nəməkrəhaien, ²⁰ mɪni mə, “Əskəmter, mərəhi iəkunouihɪ i mɪne mama səvənhi mharevən fwe ia tənə Isrel. Nərmama me nəha kənamhətui iəkunouihɪ i mə tuhousi əpune həuvamhə.”

²¹ Ro iamɪnhi irə Josef riskəmter irau mama səvəi iəkunouihɪ, mharevən fwe ia tənə Isrel. ²² Mətə nəpɪn Josef rɪregi mə Akeleas ruvehi təmwiki tata səvənhi Herot, mamərimənu ia tənə Jutia, in rehekɪr nevənien fwe ikɪn. Nənə ti nəri nə mə Kumwesən rɪnise mwɪ in ia nəməkrəhaien mə trəpwəh nevənien fwe ikɪn, in rier mevən fwe ia tənə Kalili. ²³ Ia kwopun nəha revən mamarə ia taon riti kani mə Nasaret. Nəri nəha rier pehe iamɪnhi mo nəgkiariien i profet me həməni fwe kupwən ruvəuvehe muvəukuə. Irəha həgkiari ia Kristo, mhəni mə, “Tukəkwein in mə iəmə Nasaret.”

3

Jon Paptaes raməvisau fwe ia kwopun akwesakwes ikɪn

¹ Nuk me nepwɪn ruvehe mukurau, nənə Jon Paptaes ruvehe ia kwopun akwesakwes ikɪn fwe ia tənə Jutia, maməvisau m nərmama mə, ² “Kɪmɪaha tihaməkeikei mhərərɪg ia noien ərəha me səkɪmɪaha ti nəri nə mə nɪtətə ia neiaia^a

2:20: Eks 4:19   **2:23:** Luk 2:39, Aes 11:1, 53:2, Jon 1:46   **3:2:** Mat 4:17, Mak 1:15   ^a **3:2:** Nəpɪn rɪpɪk Matiu rani nəgkiariien i mə “Nɪtətə ia neiai.” Nɪpwrai nəgkiariien i in i “Nɪtətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

ruvəuvehe ipaka.” ³ Jon nəha in iəmə Profet Aesea rəgkiari irə fwe kupwən nəpɪn rɪni mə,
 “Reri iərmama riti raməkwein əpwəmwɪs ia kwopun akwesakwes ikɪn, mamɪni mə,
 ‘Kimiaha tihaməkeikei mhəpərhi suatuk səvəi Iərimənu səkitaha,
 mhəmri atukwatukw suatuk ouihi me səvənhi.’”

⁴ Jon ramarkahu ia tɪnari kɪno ia nɪmwheri kamel, mamətoti ia teki nərimɪru, maməni kinhə mɪne kwənɪpwət ia sukapak. ⁵ Nərmama me həpɪk həier ia Jerusalem mɪne kwopun me ia tənə Jutia mɪne kwopun me ipaka tɪ nui arɪs Jotan, mamhəuvən tɪ Jon, ⁶ mamhəni irapw noien ərəha me səvənraha, nənə in ramo paptaes ia nɪrəha ia nui arɪs Jotan.

⁷ Mətə nəpɪn Jon rətoni Farisi me mɪne Satusi me həpɪk kamhəuvehe mə in tro paptaes ia nɪrəha, in rɪni pen tɪ nɪrəha i mə, “Kimiaha hiəmwhen ia snek me kamhahi əpune nərmama. Kumwesən niemaha rəpi. Rɪpko mhə tui in trərpwɪn noien ərəha me səkimiaha. Sin rɪni pehe tukumiaha i mə tihap raka irə? ⁸ Kimiaha tihaməkeikei mho noien amasan me trahatən pen mə hiənəpwəh pərhiən noien ərəha me səkimiaha. ⁹ Rərəha tihəni pen tukumiaha me i mə Epraham in kaha səkimiaha. Iakani pehe tukumiaha i mə Kumwesən rukurən nuvehiiən kəruətərei me i, mo nɪpwnəti Epraham me ia nɪrəha. ¹⁰ In rɪnərpwi pen raka paha səvənhi ia nuai nei me na trərai. Nei me pam

---

3:3: Aes 40:3   **3:4:** 2King 1:8   **3:7:** Mat 12:34, 23:33   **3:9:** Jon 8:33,39, Rom 2:28-29, 4:12   **3:10:** Mat 7:19, Luk 13:6-9

səmame həpkukuə mhə nukwai nei amasan in trərai əmwesi, mousə pen irəha ia napw.

¹¹ Iou iakamo paptas ia kimiaha ia nui ti nəri nə mə hiənəpwəh noien ərəha me səkimiaha. Mətə iərmama nəha rauvehe kurirə ia nirak niskaiien səvənhi rasori məpi raka iou. Iou iapkəmwhen mhə mə takuvehi raka put səvənhi. In tro paptas ia kimiaha ia Nənimwɪn Ikinan mine ia napw.

¹² Fok səvənhi, in rarukwi utə nuni nari me irə, rinəmak raka ia rəgin. Na trirukwi utə nuni nari me səvənhi irə ti nuaiien nunin mine tekɪn. Nuni nari me sə ramasan in tripeki pen irəha ia nimwə səvənhi sə ramoeite nəveginien ikin, mətə tekɪn sə rərəha in trihiaɪ pen napw irə, napw sə tripkifwə mhə.”

Jon ro paptas ia Iesu

¹³ Ia nəpin nəha Iesu ruku pen ia tənə Kalili, muvehe ia nui aris Jotan mə Jon tro paptas irə. ¹⁴ Mətə Jon raməmwur mamɪnise in, mamini mɪnuə, “Kwa ik i tiko paptas ia nirak. Rəfo ikuvehe tukw iou mə tako paptas ia niram?”

¹⁵ Mətə Iesu rini pen tukwe in mə, “Rekəm. Tikaməkeikei mo paptas ia nirak təkwtəkɪwuni. Ratukwatukw ti nəri nə mə ia noien nəha krau trauo narimnari me pam sə Kumwesən rokeikei həuvehe mhəukuə.” Ro pen Jon rəsəni, mo paptas irə.

¹⁶ Nəpin Jon rino raka paptas ia Iesu, Iesu rutə pehe ia nui, təkwtəkɪwuni a kəpuapən rəkɪwag tukwe, in rətoni Nənimwɪn səvəi Kumwesən rameiwaiu pehe rosi mak inhəripw, muvehe

mækure irə. ¹⁷ Nənə reri Kumwesən ruku pen ia neiai, mini mə, “In i nərək keikei. Rerik ragien tukwe.”

4

Setan raməmwur mə tro Iesu rımwei ia nərəhaien

¹ Nənə Nənımwin İkinan riri pen Iesu revən ia kwopun akwesakwes ikın. Ia kwopun nəha Setan raməmwur mə tro Iesu rımwei ia nərəhaien. ² Iesu rıpkəni mhə nari meste pen nəpın foti ia nəpın mine ia ran. Kurirə ikın nukumhə rınahi pık in. ³ Nənə Setan sə raməmwur mə tro nərmama həmwei ia nərəhaien, ruvehe, mini pen ti Iesu i mə, “Trini minuə ik Tini Kumwesən pərhiən, ni pen ti kəruətəri me i mə tuhəuvehe mho nəveginien^a ia nırəha.”

⁴ Mətə Iesu rini mə, “Kimərai pen ia Nəkukuə İkinan mə, ‘Tərmama trıpkımıru mhə ia nəveginien əpa, mətə trımıru ia nəgkiariien pam sə raku pen ia tərhui Kumwesən.’ ”

⁵ Nənə Setan ruvehi Iesu, mevən fwe ia taon İkinan nəha Jerusalem, mukurei pen in ia kwopun riti irənhə anan ia təkure nimwə səvəi Kumwesən, ⁶ nənə mini pen tukwe in mə, “Trini minuə ik Tini Kumwesən pərhiən, ivə irapw. Kimərai pen ia Nəkukuə İkinan mə, ‘Kumwesən trini pen ti nagelo me səvənhi mə irəha tuhaməkeikei mhətui amasan tukw ik, mhəuvehi utə ik ia rəginraha, kamo ikouini nisum ia kəruətəri riti.’ ”

3:17: Sam 2:7, Aes 42:1, Mat 12:18, 17:5, Luk 9:35   **4:1:** Hip 2:18, 4:15   **4:2:** Eks 34:28, Jen 3:1-7   ^a **4:3:** Uə bred   **4:4:** Dut 8:3

⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Mətə kimərai pen mwi ia Nəkukuə Ikinan mə, “Tikəpwəh neipweipwiiēn Iərimənu Kumwesən səim.’ ”

⁸ Nənə Setan ruvehi mwi in muvehi mevən fwe ia təkueər riti sə rəpwəmwis anan, mahatən irapw nitətə me pam kig me ia tīprənə i kamhərimənu ia nīrəha, mahatən irapw mwi nautə amasan me pam ia nitətə me nəha, ⁹ mīni pen tī Iesu i mə, “Narimnari me pam nəha takuvei pehe mik trīni mīnuə ikisiai iou, mīnimwi nukurhum mi ia nənimək.”

¹⁰ Mətə Iesu rini pen tukwe in mə, “Evən isipwīn, Setan! Kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə, “Tikīnimwi nukurhum mi ia nəmri Iərimənu Kumwesən səim, mīisiai in. In əpa nə tiko nəkwān.’ ”

¹¹ Ia nəpīn nəha Setan rəpwəh Iesu mamevən. Nənə Iesu rətoni nagelo me həuvehe, mamho tukwini nari min.

Iesu rīnaməvisau ia tənə Kalili

¹² Ia nəpīn nəha kəkwtəmhirī Jon Paptəes kuvehi puvnimwə in ia kalapus. Nəpīn Iesu rīregi, in rəpwəh kwopun nəha, mīrərig mevən ia tənə Kalili, ¹³ nənə mier ia taon nəha Nasaret, mevən mamarə ia Kapaneam. Kapaneam in taon riti ipaka tī nui asori Kalili fwe ia tīprənə səvəi Sepulun mīne Naf-tali. ¹⁴ Nəri nəha rier pehe iamīnhi mə nəgkiariien səvəi Profet Aesea truvehe mukuə. In rīməni mə,

¹⁵ “Tənə səvəi Sepulun mīne tənə səvəi Naftali, ipaka tī nui asori Kalili fwe ia nīkare nui aris Jotan pen,

in i tənə Kalili kwopun nərmama rīpko mhə
irəha nəkur Isrel kamharə ikin.

¹⁶ Nərmama səməme kamharə ia nəpitəvien
tuhətoni nukuraanien asori riti.

Nərmama səməme kamharə ia təmwkəmwi
nemhəien
nukuraanien riti trutə məhiəpwīn irəha.”

¹⁷ Ia nəpīn nəha Iesu rīnaməvisau, mīnamīni
mə, “Kīmīaha tīhaməkeikei mhərərīg ia noien
ərəha me səkīmīaha tī nəri nə mə nītətə ia neiai
ruvəuvehe ipaka.”^b

Iesu rəkwein nərmama nepwīn mə tuhəkurirə in

¹⁸ Nəpīn Iesu ramavən ia nīkare nui asori Kalili,
in rətoni iərmama kəru, Saemon (iəmə kani mwi
nəghīn mə Pita) mīne piəvni nəghīn nə Antru.
Krauerukw net ia nui tī nəri nə mə irau iərmama
mī kravi nəmu. ¹⁹ Iesu rīni pen tī nīrau i mə,
“Rouvehe roukurirə iou. Pwəh iou tako kīmirau
iərmama mī sə kravi nərmama.” ²⁰ Təkwtəkwwuni
a krouəpwəh net me səvənrau roukurirə in.

²¹ Kurirə ikin Iesu ravən ouihi a mwi, mətoni
iərmama kəru mwi, Jemes mīne piəvni nəghīn nə
Jon. Irau tīni Sepeti mī. Krauəkure ia nəkwai
nītətə ouihi riti irəhar tata səvənrau kamharitiri
net me səvənrahar. Iesu rəkwein irau, ²² nənə
təkwtəkwwuni a krouəpwəh nītətə ouihi mīne tata
səvənrau, rouevən roukurirə in.

Iesu ro nərmama me həpīk həuvehe mhəsanīn

4:17: Mat 3:2   **b 4:17:** Nəpīn rīpīk Matiu rani nəgkiarīen i
mə “Nītətə ia neiai.” Nīpwrai nəgkiarīen i in i “Nītətə sə Kumwesən
ramərimənu irə.”   **4:19:** Luk 5:1-11, Mat 13:47   **4:20:** Mat
19:27

²³ Iesu revən ia kwopun me pam ia tənə Kalili, mamahatən nərmama ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel, maməvisau irapw nəgkiariien amasan ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə, mamomasan nərmama me pam səməme kamhemhə ia nemhəien me səpəmsəpə mine səməme nemhəien rouraha nīpəri nīpwranraha.

²⁴ Ro pen nərmama kamhəni pīk nəghi Iesu. Nəgkiariien səvənraha rəuvirīs mamevən ia kwopun me pam ia tənə Siria. Nənə irəha həuvehi nərmama me pam səməme kamhemhə, mhəuvehi mhəuvehe tukwe. Irəha kamhemhə ia nemhəien me səpəmsəpə. Nepwīn nīpwranraha raməmisə. Nepwīn nəremhə me kamharə ia nīrəha. Nepwīn nemhəien nəha nīkəvan ramo irəha. Nepwīn nīpəri nīpwranraha remhə. Nənə Iesu ro irəha həuvehe mhəsənin. ²⁵ Nənə nərmama həpīk kamhəkurirə ia Iesu. Nepwīn həuku pen ia tənə Kalili, nepwīn həuku pen fwe Tekapolis, kwopun taon ten ikin, nepwīn həuku pen ia Jerusalem mine tənə Jutia. Nənə nepwīn həuku pen ia nīkare nui arīs Jotan pen mwī.

5

Iesu ramahatən nərmama me ia təkūər

¹ Nəpīn Iesu rətoni nərmama me həuvəpīk, rutə ia təkūər riti məkure. Nərmama me səvənhi həuvehe tukwe, ² nənə in rīnamahatən irəha, mīnamīni mə,

³ “Nərmama səməme hətə sas ia rerīnraha mə irəha hāmwhen ia nərmama nautə səvənraha rīwən, rerīnraha tragien,

- ti nəri nə mə nitətə ia neiai^a səvənraha.
 4 Nərmama səməme kamhəregi rərəha mamhasək,
 rerinraha tragien,
 ti nəri nə mə Kumwesən truvehi utə nətərigien
 səvənraha.
 5 Nərmama səməme həpkəfiətə mhə ia nirəha,
 rerinraha tragien,
 ti nəri nə mə Kumwesən truvei pen tīprənə i
 minraha.
 6 Nərmama səməme hokeikei pik mə tuhətoni
 noien atukwatukw,
 mamhəregi nokeikeien nəha rəmwhen ia
 iərmama nukumhə ramahi, maməkwakwa,
 rerinraha tragien,
 ti nəri nə mə Kumwesən tro irəha həregi
 həkuvəutə.
 7 Nərmama səməme kamhapi ti nərmama,
 rerinraha tragien,
 ti nəri nə mə Kumwesən trapi mwi ti nirəha.
 8 Nərmama səməme nətərigien səvənraha rəmher,
 rerinraha tragien,
 ti nəri nə mə irəha tuhətə Kumwesən.
 9 Nərmama səməme kamhəmri nəməriniuen,
 rerinraha tragien,
 ti nəri nə mə tukini irəha mə nīpwnəti
 Kumwesən me.
 10 Nərmama səməme kamometə irəha ti nəri nə
 mə kamho noien atukwatukw, rerinraha
 tragien,

^a **5:3:** Nəpīn rīpik Matiu rani nəgkiariien i mə “Nitətə ia neiai.”
 Nīpwrai nəgkiariien i in i “Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

5:4: Aes 61:2-3, Rev 7:17

5:5: Sam 37:11

5:6: Aes 55:1-2

5:7: Jem 2:13

5:8: Sam 24:3-4, 51:10, 73:1

5:9: 1Jōn 3:2-3

5:10: Hip 12:4, 1Pit 3:14

ti nəri nə mə nitətə ia neiai səvənraha.

11 Kimiaha i rerimiahā tragien nəp̄in nərmama tuharis əkenhin ia kimiaha, mhometə kimiaha, mhəni nəgkiariien ərəha me səpəmsəpə mine neikuəien me, mhousi kimiaha irə ti nəri nə mə kimiaha nərmama me səiou. 12 Kimiaha tihaməkeikei mhəregi ramasan, mħagien pik, ti nəri nə mə nərəkuien səkimiaha rasori fwe ia neiai. Kimiaha hiəukurən mə nərmama me hənometə profet kupwən me ia noien a mwi nəha.”

Iesu rəgkiari ia sol mine nukuraanien

13 “Kimiaha nə hiəmwhen ia sol ia t̄iprənə i. Mətə tr̄ini minuə sol nəsienien səvənhi ruvəiwən, tukəfo mwi rəsien mwi? Sol nə ripkəmwhen mhə mə tuko nari amasan riti mwi irə. Ramasan mə tukərarki a i, nənə nərmama tuhavən irə.

14 Kimiaha nə hiəmwhen ia nukuraanien ia t̄iprənə i. Taon riti fwe ia təkure təkuer ko ripkərkwafə mhə. 15 Nərmama me həpkihiāi pen mhə napw ia laet mhəuiui ia nari riti, mətə irəha tuhaməkeikei mhəkurei utə i ia nəri kakurei utə laet irə mə nərmama ia nəkwai nimwə tuhətoni raməhiapw. 16 Rəmwhen a mwi ia kimiaha tihaməkeikei mho laet səkimiaha ruək asori ia nəmri nərmama pwəh hətoni noien amasan me səkimiaha nənə mhəgnəgini Tata səkimiaha fwe ia neiai.”

Iesu rəgkiari ia Loa səvəi Moses

17 “Rerimiahā trəpwəh n̄rhiiēn mə iakuvehe mə takərarki Loa səvəi Moses mine nəgkiariien

---

5:11: 1Tes 4:14, Jem 1:2   5:12: 2Kron 36:16, Wok Me 7:52, Hip 11:32-38, Jem 5:10   5:14: Jon 8:12, 9:5   5:15: Mak 4:21, Luk 8:16, 11:33   5:16: Efes 5:8-9, 1Tes 2:12   5:17: Mat 3:15, Rom 3:31, 10:4

səvəi profet kupwən me. Iapkuvehe mhə mə takərarki nəgkiariien me səvənraha, mətə iakuvehe mə tako nəgkiariien me səvənraha həuvehe mhəukuə. ¹⁸ Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i mə loa nəha trīpkiwən mhə meste tīprənə mīne neiai trouiwən. Nəgkiariien kwakwa uə nīpəri nəgkiariien kwakwa kīmərāi pen ia loa nəha trīpkiwən mhə meste narimnari me pam tuhəier irapw. ¹⁹ Ro pen iərmama sə trərui loa riti rouihi ia loa me i, mamahatən nərmmama me mə tuho mwi iamīnhi, tukəkwein in mə iəmə auər a ia nītətə ia neiai. Mətə iərmama sə tresi pen loa me i, mamahatən nərmmama me irə, tukəkwein in mə iəmə asori ia nītətə ia neiai. ²⁰ Iou iakani pehe tukumiaha i mə noien səkimiaha traməkeikei matukwatukw məpi raka noien səvəi nahatən me səvəi Loa mīne noien səvəi Farisi me. Mə rekəm, kīmiaha tihəpwəh nuvniwəien ia nītətə ia neiai ia nəpīn riti.”

Iesu rəgkiari ia noien səvəi niemaha

²¹ “Kīmiaha hiəuvəregi raka kīmāni pen ti kaha kupwən me səkitaha mə, ‘Tikəpwəh nousi əpuneien iərmama. Trīni mīnuə iərmama riti rousi əpune iərmama riti ratukwatukw mə tuko nərpwīnien min.’ ²² Mətə iou iakani pehe tukumiaha i iərmama sə ramo niemaha m piəvni, ratukwatukw mə tuko nərpwīnien min. Iərmama sə trīni pen ti piəvni mə, ‘Ikamarməri,’ ratukwatukw mə tukuvi irapw in ia nəmri nəmə asori me. Iərmama sə trəsikiari ərəha anan ia

5:18: Luk 16:17, 21:33
21:12, Lev 24:17, Dut 5:17

5:19: Jem 2:10
5:22: 1Jon 3:15

5:21: Eks 20:13,

piəvni, ratukwatukw mə trevən ia kwopun napw asori rauək ikin.

²³ Ro pen trini minuə ikamərer pen ia nifatə səvəi Kumwesən mə tikuvei pen nari riti min, nənə ia kwopun nəha rerim rirhi mə piam niemaha raməpi in ti nari riti ikino min, ²⁴ tikəpwəh nəri nəha ikuə tikuvei pen m Kumwesən pwəh raməmak ia nikare nifatə, nənə mevən. Tikaməkeikei mukupwən mevən ti piam rouamasan kimirau min, nənə kurirə ikrərig, muvei pen narimnari me səim ia təkure nifatə ramevən ti Kumwesən.

²⁵ Trini minuə iko noien ərəha riti ia iərmama, nənə in rokeikei mə kimirau min tirouərer ia nəmri nəmə asori me pwəh həkiri noien səim, ramasan mə tikevən akwauakw, rouəmri atuk-watukw nəri nəha nəpən kimirau irauesi pen ihi suatuk rauevən ia kwopun kaməkiri nəgkiariien ikin. Rərəha mə iərmama nəha ikino noien ərəha irə trəmri pen ik ia rəgi iəmə asori sə raməkiri nəgkiariien, nənə iəmə asori sə raməkiri nəgkiariien trəmri pen ik ia rəgi polis, nənə tukuvehi puvnimwə ik ia kalapus. ²⁶ Iakani nīpərhienien tukw ik i mə tikəpwəh nierien ia kalapus meste ikərəku pen pam faen me səim.”

Iesu rini mə iərman rerin trəpwəh nakresien pran

²⁷ “Kimiaha hiəuvəregi raka kiməni mə, ‘Tikəpwəh nakresien pran səvəi iərməpə.’ ²⁸ Mətə iou iakani pehe tukumiaha i trini minuə iərman riti rətoni pran riti, nənə rerin rakres i, iəmə nəha

5:23: Mak 11:25
Eks 20:14, Dut 5:18

5:25: Mat 6:14-15, Mat 18:34-35
5:28: 2Tes 2:14

5:27:

rinərui raka nəgkiariien nəha ia rerin. ²⁹ Trini minuə nənimem mwatuk ramo ik ikamwei ia nərəhαιen, tikukumwiri raka, mərarki. Nənimem nɪpəri nɪpwram a. Trini minuə ikouraha nɪpəri nɪpwram ramasan pɪk məpi raka mə tukərarki pen nɪpwram me pam ia kwopun napw asori rauək ikin. ³⁰ Nənə trini minuə rəgim mwatuk ramo ik ikamwei ia nərəhαιen, tikərαι raka, mərarki. Rəgim nɪpəri nɪpwram a. Trini minuə ikouraha nɪpəri nɪpwram ramasan pɪk məpi raka mə tukərarki pen nɪpwram me pam ia kwopun napw asori rauək ikin.”

Iesu rini mə iərman trəpwəh nəpwəhien pran səvənhi

³¹ “Nəgkiariien riti mwi kiməni fwe kupwən in i mə, ‘Iərman sə rokeikei mə trəpwəh pran səvənhi pwəh ruvei pen nimwai nəkukuə riti m pran səvənhi rani mə in rinəpwəh in.’ ³² Mətə iou iakani pehe tukumiaha i trini minuə iərman riti rəpwəh pran səvənhi, pran sə rɪpko əpnəpen mhə nari irau iərməpə, ramouraha səvənhi pran, mamə in revən mamətui iərməpə riti mə triri in. Trini minuə prən nəha resi pen iərməpə riti iamɪnhi, in ramo noien ərəha. Iərman nəha in ramesi pen rɪpko mhə iərman atukwatukw səvənhi. Nənə iərman sə ramiri pran sə iərman səvənhi rinəpwəh in ramo noien ərəha. Prən nəha in ramiri səvəi iərməpə.”

Iesu rini mə tikəpwəh nahatən penien nari, muvehi kwəsuaɪi

³³ “Nəgkiariien riti mwi kimiaha hiəuvəregi raka

5:29: Mat 18:9, Mak 9:47, Kol 3:5   **5:30:** Mat 18:8, Mak 9:43

5:31: Dut 24:1-4, Mak 10:4, 1Kor 7:10-11   **5:33:** Eks 20:7, Lev 19:12, Nam 30:2, Dut 23:21

kimani pen ti kaha kupwən me in i mə, ‘Tikəpwəh nuvehien kwəsuahi ia nəmri Iərimənu meikuə irə, mətə tikaməkeikei mo nəfe ikiməuvehi kwəsuahi mini mə tiko.’ ³⁴⁻³⁵ Mətə iou iakani pehe tukumiaha i mə tihəpwəh nuvehien kwəsuahi iamīnhi. Tikəpwəh nahatən penien neiai uə tīprənə uə Jerusalem muvehi kwəsuahi ia nirəhar, ti nəri nə mə neiai in nə kwopun Kumwesən raməkure ikin mamərimənu, tīprənə in nə nəri Kumwesən ramərpwi utə tīpage nisun mi irə, nənə Jerusalem in nə taon səvənhi, in Iərimənu Asori. ³⁶ Tikəpwəh nahatən penien kəmkapwə, muvehi kwəsuahi irə, ti nəri nə mə ko ipko mhə nimwai nukwənem riti ruvehe məpsan uə ruvehe mīpitəv. ³⁷ Mətə nəgkariien səim pwəh ro iamīnhi. Tikini a ‘Ouəh’ uə ‘Rekəm.’ Nəgkariien sə rəpi raka nəgkariien mi nəha ruku pen ti Setan.”

Iesu rini mə tikəpwəh nərpwīnien noien ərəha səvəi nərmama

³⁸ “Kimiaha hiəuvəregi raka kimani mə, ‘Trini minuə iərmama rouraha nənimək riti tukaməkeikei kouraha mwi nənimen riti. Trini minuə iərmama rouraha revik riti tukaməkeikei kouraha mwi revin riti.’ ³⁹ Mətə iou iakani pehe tukumiaha i mə tihəpwəh nəvisəien kimiaha iərmama rərəha, mhəpwəh nərpwīnien tai noien ərəha səvənhi iamīnhi. Trini minuə iərmama riti rəpwi nikare nikapwīm mwatuk, ikuvei pen mwi nikaren mour min. ⁴⁰ Trini minuə iərmama riti ruvi irapw ik ia nəgkariien asori mə truvei

---

5:34-35: Aes 66:1, Jem 5:12, Mat 23:22, Wok Me 7:49, Sam 48:2, Aes 66:1   **5:37:** Jem 5:12   **5:38:** Eks 21:24, Lev 24:20, Dut 19:21   **5:39:** Lev 19:18, Jon 18:22-23   **5:40:** 1Kor 6:7

raka səim karkahu, ikuvei pen mwi səim kot min. ⁴¹ Trini minuə iərmama riti raməkeikei mik mə tikəvrani narimnari me səvənhi mavən kilometa kuatia, ikavən kilometa kəru kimirau min. ⁴² Trini minuə iərmama riti rəres ik nari riti, ikuvei pen min. Tikəpwəh nəniseien iərmama sə rokeikei mə truvehi ouihi a səim narimnari me.”

Iesu rini mə tikokeikei nərmama səməme haməmwəki ik

⁴³ “Kimiaha hiəuvəregi raka kiməni mə, ‘Tikaməkeikei mokeikei piam nənə məmwəki iərmama sə raməmwəki ik.’ ⁴⁴ Mətə iou iakani pehe tukumiaha i mə kimiaha tihaməkeikei mhokeikei nərmama səməme haməmwəki kimiaha, nənə mhəfwaki ti nərmama səməme kamhometə kimiaha. ⁴⁵ Noien nəha trahatən pen mə Tata səkimiaha fwe ia neiai nīpwnətīn me nə kimiaha, ti nəri nə mə in ramo meri səvənhi rautə nukwəsikər raməhiəpwīn nərmama ərəha me mine nərmama amasan me. In ramərhi irapw mwi nesən raməfwi nərmama atukwatukw mine nərmama həpkatukwatukw mhə. ⁴⁶ Kimiaha hiaməfətərig irə? Trini minuə kimiaha hiokeikei a nərmama səməme hokeikei kimiaha, Kumwesən trəgnəgini kimiaha ti nəfe? Nərmama kamərəku pen takis minraha irəha mwi kamho noien nəha! ⁴⁷ Nənə trini minuə kimiaha hiaməgkiari pen m piəvmiaha me a, nəfe noien amasan hiamo mhəpi raka nərmama me nepwīn? Nərmama me səməme həreirei Kumwesən irəha mwi kamho noien nəha! ⁴⁸ Ro pen kimiaha tihaməkeikei

---

5:43: Lev 19:18   **5:44:** Eks 23:4-5, Luk 23:34, Wok Me 7:60, Rom 12:14,20   **5:45:** Efes 5:1   **5:48:** Lev 19:2, Dut 18:13

mhatukwatukw rəmwhen ia Tata səkimiāha fwe ia neiai in ratukwatukw.”

6

Iesu rəgkiari ia nəriari penien nari m nərmama nautə səvənraha riwən

¹ “Kimiāha tihaməsiari nəp̄in hiamō noien atukwatukw me səkimiāha, mhəpwəh noien ia nəmri nərmama me mə irəha tuhətoni. Tr̄ini m̄inuə hiamō iam̄inhi irə, nərəkuien səkimiāha sə truku pen ti Tata səkimiāha fwe ia neiai triwən.

² Nəp̄in ikuə tikuvei pen nari riti mə trasitu ia nərmama nautə səvənraha riwən, ikəpwəh nukupwəniēn məsē kisipw rəmwhen kəuətkəsua me kamho ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel m̄ine ia suatuk me mə nərmama tuhətoni mhəgnəḡini irəha. Iakani n̄ipərhiēniēn tukumiāha i nərmama me nəha həuvəuvehi raka nərəkuien səvənraha. ³ Mətə nəp̄in tikuvei pen nari riti mə trasitu ia nərmama nautə səvənraha riwən, ikəpwəh nəseniēn rəḡim mour rukurən nəfē rəḡim mwatuk ramo. ⁴ Ro iam̄inhi irə tiko afafa nəriariēn səim, nənə səim Tata sə ramətə narimnari me kamo afafa truvei pehe nərəkuien mik.”

Iesu rəgkiari ia nəfwakiēn

⁵ “Nənə nəp̄in kimiāha tihəfwaki, hiəpwəh noien rəmwhen ia kəuətkəsua me kamho. Irəha kamhərer ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel m̄ine ia kwopun me suatuk me həuvehe mamhəvsiek ik̄in, mamhəfwaki mə nərmama tuhətoni irəha. Irəha hokeikei p̄ik noien nəha, mətə iakani n̄ipərhiēniēn tukumiāha i mə

nærmama me næha hæuvæuvehi raka nærækuien sævænraha. ⁶ Mætə næþin tikæfwaki, ikevæn ia nækwai rum sæim mærapinhə, mæfwaki m Tata sæim sə nærmama hæpkətoni mhə. Nənə Tata sæim sə ramətə narimnari me kamo afafa truvei pehe nærækuien mik. ⁷ Nənə næþin kimiaha tihæfwaki, hiæpwəh niniien nægkiariien me riþik rəmwhen ia nærmama sëməme hæreirei Kumwesən kamho. Irəha rerinraha rihi mə kumwesən me sævænraha tuhəregi irəha ti næri nə mə kamhəni nægkiariien me riþik. ⁸ Kimiaha tihæpwəh noien rəmwhen ia nirəha ti næri nə mə næþin kimiaha hiæpkəres mhə ihi Tata sækimiaha, in ruvəukurən raka narimnari me sə hæiwən təni kimiaha. ⁹ Ro pen kimiaha tihaməkeikei mhæfwaki iamini irə:

‘Tata sækimaha ia nei*ai*,

Pwəh nærmama hæsi*ai* næghim ro ikinan i.

¹⁰ Pwəh nitətə sə ikamərimənu irə ruvehe.

Pwəh ko nækwam ia tiþrənə rəmwhen kamo nækwam ia nei*ai*.

¹¹ Tikuvei pehe næveginiien sənəmaha rəmwhen sævəi næþin ipwet.

¹² Tikenouenou noien ərəha me sækimaha rəmwhen kimaha iahamenouenou noien ərəha me sëməme nærmama hamo ia kimaha.

¹³ Tikəpwəh niri penien kimaha ia kwopun tahəmwei ia nærəhaien ikin, mətə tiki*nise* Setan mə trəpwəh nourahaien kimaha.’

6:6: 2King 4:33   **6:7:** Aes 1:15, 1King 18:26-29   **6:8:** Mat 6:32   **6:9:** Jon 17:6   **6:10:** Mat 7:21, 26:39, Luk 22:42   **6:12:** Mat 6:14-15, Mat 18:21-35   **6:13:** Luk 22:40, Jem 1:13, Jon 17:15, 2Tes 3:3, 2Tim 4:18, 1Kron 29:11-13

14 Trini minuə kيمياha hienouenou noien ərəha me səvəi nərmama, Tata səkيمياha fwe ia neiai in mwi trenouenou noien ərəha me səkيمياha. 15 Mətə trini minuə kيمياha hiəpwəh nenouenouien noien ərəha me səvəi nərmama, Tata səkيمياha trəpwəh mwi nenouenouien noien ərəha me səkيمياha.”

Iesu rəgkiari ia nəpwəhien nəveginien ti nəfwakiien

16 “Nənə nəpən tihəpwəh nanien nari mə tihəfwaki, hiəpwəh noien nənimemiaha rəpou rəmwhen ia kəuətksuə me kamho. Irəha kamho nənimenraha ruvehe mopəiti mə nərmama me tuhətoni mhəukurən mə kamhəpwəh nanien nari. Iakani nīpərhienien tukumiaha i nərmama me nəha həuvəuvehi raka nərəkuien səvənraha. 17 Mətə nəpən ikuə tikəpwəh nənien nari mə tikəfwaki, ikaikuas ia nənimem, mahakwi oel ia nukwənem. 18 Nənə nərmama tuhəpwəh nətonien mə ikəpwəh nənien nari, mətə Tata səim sə nərmama həpkətoni mhə trətoni. Nənə Tata nəha səim sə ramətə narimnari me kamo afafa truvei pehe nərəkuien mik.”

Iesu rəgkiari ia noeiteien nautə ia neiai

19 “Kيمياha tihəpwəh noeiteien nautə səkيمياha ia tiprənə i. Ia kwopun i uvne me mine nopweien kraouraha nari. Ia kwopun i rakres me kamheit-ehi nimwə, mamhəuvnimwə, mamhakres. 20 Mətə kيمياha tihəməkeikei mhoeite nautə səkيمياha ia neiai. Ia kwopun nəha uvne me mine nopweien kroupkouraha mhə nari. Rakres me həpkeitehi

6:14: Mak 11:25-26

6:16: Aes 58:5-9

6:19: Jem 5:1-3

6:20: Mat 19:21, Luk 18:22, Kol 3:1-2

mhə nimwə mə tuhəuvnimwə mhakres. ²¹ Iakani iam̄inhi irə ti nəri nə mə kwopun nautə səim raməmak ikin, nətərigien səim traməmak mwi ikin.”

Iesu rəgkiari ia nəmri iərmama

²² “Nəmri iərmama in nə rauvei pen nukuraanien m n̄ipwran. Ro iam̄inhi irə tr̄ini minuə nən̄imem ramasan, n̄ipwram pam trukuar ia nukuraanien. ²³ Mətə mə nən̄imem rərəha, n̄ipwram pam trukuar ia nəpitəvien. Tr̄ini minuə nukuraanien ia rerim ro nəpitəvien irə, ikamarə ia nəpitəvien pər̄hien.”

Iesu rəgkiari ia iəmə asori kəru

²⁴ “Iərmama riti riwən ramo tukwini nari ko ro nəkwaī iəmə asori kəru. Tr̄ini minuə ro iam̄inhi irə, trokeikei riti, məm̄wəki riti, uə tr̄isiai riti n̄ipkisiai mhə riti. Kimiaha ko hiəpkuvehi pəri mhə Kumwesən m̄ine mane mho iəmə asori mi irə sək̄imiaha mə tiho pəri nəkwanrau.”

Iesu rəgkiari ia nətərig p̄ikien ia narimnari me s̄əv̄ai t̄ipr̄ənə i

²⁵ “Ro pen iakani pehe tukumiaha i mə tihəpwəh nətərig p̄ikien ti n̄im̄iruien sək̄imiaha, mamhəres nəfe tihani uə nəfe tihən̄imwi. Tihəpwəh nətərig p̄ikien ia n̄ipwramiaha, mamhəres nəfe tiharkahu i. N̄im̄iruien r̄ipko mhə s̄əv̄ai nəveḡinien əpa. N̄ipwrai iərmama r̄ipko mhə s̄əv̄ai tinari əpa. ²⁶ Hətə ro menu me i ia n̄imagouagou. Irəha həpwəh nəpweien nari, mhəpwəh nes̄ien nukwan, mhəpwəh noeiteien nəveḡinien ia nimwə sə

kamoeite nāveginien ikin. Mətə Tata səkimiāha ia neiai raməkwməni irəha. Nənə ia nənimen kimiāha hiamasan pik mhəpi raka irəha. ²⁷ Sin ia kimiāha ko ro nimiruien səvənhi rəpwəmwis mwi səvəi nəpin ouihi a trini minuə ramətərig pik tukwe? Kimiāha riti ko ripko mhə nəri nəha.

²⁸ Ro iamīnhi irə rəfo hiamətərig pik ti tinari? Hətoni ro tihinari me ia kwopun me mə kamhəfəutə irə. Irəha həpwəh noien wok, mhəpwəh nītiriiēn tinari. ²⁹ Mətə iakani pehe tukumiāha i Kig Solomon fwe kupwən nautə səvənhi rasori pik, mamarkahu tinari amasan me, mətə tinari səvənhi ripkamasan mhə rəmwhen ia tihinari me i. ³⁰ Kimiāha nahatətəien səkimiāha ripkiskai mhə. Kumwesən rauvei pen tinari amasan me m tihinari me, nəri auər a tihinari me kamhəmīru ipwet mətə trakwakwi haukei, mhəsas, kuvani ia napw. Mə Kumwesən ramo iamīnha irə, in truvei pehe mwi tinari m kimiāha məpi raka. ³¹ Ro pen tihəpwəh nətərig pikien, mamhəres mə, ‘Tsani nəfe?’ uə ‘Tsənīmwi nəfe?’ uə ‘Tsarkahu ia nəfe?’ ³² Nərmama səməme hərəirei Kumwesən kamhətui əmisə nāveginien mine tinari. Nənə Tata səkimiāha ia neiai ruvəukurən raka narimnari me i mə tihaməkeikei mhəuvehi. ³³ Mətə kimiāha tihəkupwən mhətui əmisə nītətə sə in ramərimənu irə mine noien atukwatukw me səvənhi, nənə in truvei pehe mwi narimnari me pam i m kimiāha. ³⁴ Ro pen kimiāha tihəpwəh nətərig pikien ti nəfe trakwakwi. Narimnari me səvəi trakwakwi səvəi trakwakwi. Nəsəsauien me

6:29: 1King 10, 2Kron 9
Sam 37:4,25, Rom 14:17

6:32: Mat 6:8

6:33: 1King 3:13-14,

6:34: Eks 16:4,19, Mat 6:11

səvəi nəpɪn kuation nəmwhen raka.”

7

Iesu rəgkiari ia nəkiriien nərmama ti noien ərəha me səvənraha

¹ “Kimiaha tihəpwəh nəkiriien nərmama ti noien ərəha me səvənraha kamo Kumwesən rəkiri mwi kimiaha ti noien ərəha me səkimiaha. ² Nəkiriien səkimiaha sə hiaməkiri nərmama irə, tukəkiri mwi kimiaha irə. Nərpwinien səkimiaha sə hiamo m nərmama tukərpwin pehe mwi m kimiaha.

³ Rəfo ikamətə nimwəkmwəki nei sə raməmak ia nəmri piam, mətə ipkətə mhə nɪpəri nei asori sə raməmak ia nənmem? ⁴ Trini minuə nɪpəri nei asori raməmak ia nənmem, rəfo iakamini pen ti piam mə, ‘Əseni iou, pwəh iakiskəri raka nimwəkmwəki nei sə raməmak ia nənmem?’ ⁵ Ik iərmama sə ikamo kəuatkəsua tikaməkeikei mukupwən muvehi raka nɪpəri nei asori sə raməmak ia nənmem, kurirə irə ikətə amasan nari mə tikiskəri raka nimwəkmwəki nei sə raməmak ia nəmri piam.

⁶ Kimiaha tihəpwəh nuvei penien nari sə ro ik-inan m kuri me. Rərəha mə kuri me nəha hərəri mhahi testesi nɪpwramiaha. Tihəpwəh nərarki penien nəri amasan nənimen rutə pik revən ti pikə me. Rərəha mə pikə me nəha havən irə ia nisunraha.”

Iesu rini mə tikəres nari, mətui nari, mikunkun ia təpinhə

⁷ “Trini minuə hiokeikei nari riti, ramasan mə

tihāres, nənə tukuvei pehe m kīmiaha. Tihətui əmisə i, nənə tihətoni. Tihəkunkun ia təpinhə, nənə tukəsevər tukumiaha. ⁸ Iərmama sə ramərəs nari, truvehi nari. Iərmama sə ramətui əmisə nari, trətoni. Iərmama sə rakunkun ia təpinhə, tukəsevər tukwe.

⁹ Sin ia kīmiaha nəp̄in iəkunouihī səvənhi rəres bred, truvei pen kəruətərei min, ¹⁰ uə rəres nəmu truvei pen snek? Rekəm! ¹¹ Kīmiaha tihaməkeikei mhəuvei pen narimnari amasan me m nəkwərhakwərha me səkīmiaha. Mə kīmiaha i nəkur ərəha hiəkurən noien iam̄inhi, hiaməfətərig ia Tata səkīmiaha ia neiai? In truvei pen narimnari amasan me rasori mwi m nərmama səməme kamhərəs in tukwe. ¹² Ro pen nəfe noien kīmiaha hiokeikei mə nərmama tuho ia kīmiaha, kīmiaha mwi tiho ia nirəha, ti nəri nə mə in i n̄ipwrai nəgkiariien me ia Loa səvəi Moses mine nəkukuə me səvəi profet kupwən me.”

Iesu rəgkiari ia suatuk kəru

¹³ “Kīmiaha tihaməkeikei mhəukurau ia ket ouihī. Iakani iam̄inhi irə ti nəri nə mə ket asori mine suatuk sə r̄iməru ramevən ti nemhəien. Nərmama həp̄ik kamhəukurau ia ket nəha. ¹⁴ Mətə ket ouihī mine suatuk əknek̄in ramevən ti n̄im̄iruien. Nərmama houihī a kamhətə suatuk nəha.”

Iesu rəgkiari ia noien səvəi profet eikuə me

¹⁵ “Kīmiaha tihaməsiari ti profet eikuə me. Irəha tuhəuvehe tukumiaha mhəvi sipsip me ia

---

7:8: Jem 1:5, 1Jon 3:22, 1Jon 5:14-15   **7:11:** Jem 1:17   **7:12:** Mat 22:39-40, Luk 6:31, Rom 13:8-10   **7:13:** Jon 10:7,9   **7:14:** Wok Me 14:22   **7:15:** Mat 24:4,24, Wok Me 20:29, 2Tes 2:1

nirəha, mətə rerinraha rəmwhen ia kuri əprmin me. ¹⁶ Kimiaha tihətə irəha, mhəukurən mə irəha profet eikuə me, ti nəri nə mə noien səvənraha trahatən pen. Rəfo, ko kesi nukwai krep ia rəhi, uə nukwai niemis ia nəkwus sə ro rirəvin me? Rekəm! ¹⁷ Nei amasan raukuə kwənkwai nei amasan, mətə nei ərəha raukuə kwənkwai nei ərəha. ¹⁸ Nei amasan ko rəpwəh nukuəien kwənkwai nei ərəha. Nei ərəha ko rəpwəh nukuəien kwənkwai nei amasan. ¹⁹ Nei me pam səməme həpkukuə mhə kwənkwanraha sə ramasan kamərai əmwesi irəha, kamərarki pen ia napw. ²⁰ Ro pen kimiaha tihətə irəha mhəukurən mə irəha profet eikuə me ti nəri nə mə noien səvənraha trahatən pen.

²¹ Nərmama həpik kamhəkwein iou mə, ‘Iərimənu, Iərimənu,’ mətə rəpko mhə irəha pam tuhəuvnimwə mhə ia nitətə ia neiai.^a Iərmama sə ramo nəkwai Tata səiου sə ramarə ia neiai in truvnimwə. ²² Ia nəpən nəha nərmama həpik tuhəni pehe tukw iou i mə, ‘Iərimənu, Iərimənu, ia nəghim kimaha iahənəvisau m nərmama. Ia nəghim kimaha iahənəkoui irapw nəremhə me ia nərmama. Ia nəghim kimaha iahəno nimtətien asori me rəpik. Rəfo ia kimaha?’ ²³ Mətə iou takini pen atukwatukw ti nirəha i mə, ‘Iou iapkururən raka mhə kimiaha ia nəpən riti. Kimiaha nərmama me hiamə noien ərəha, həuvən isipwəin tukw iou.’ ”

7:16: Kal 5:19-22, Jem 3:12   **7:19:** Mat 3:10, Luk 3:9, Jon 15:6

7:20: Mat 12:33   **7:21:** Luk 6:46, Mat 21:31, Rom 2:13, Jem 1:22,25   ^a **7:21:** Nəpən rəpik Matiu rani nəgkiariien i mə “Nitətə ia neiai.” Nəpwrai nəgkiariien i in i “Nitətə sə Kumwəsən ramərimənu irə.”

7:23: Sam 6:8, Mat 10:33, 25:41, Mat 13:41-42, 2Tim 2:19

Iesu rægkiari ia iærmama mi sə krauvrhækɪn nimwə

²⁴ “Iærmama sə rɪregi nægkiariien me i səiou, mamə nəfe iakiməni, in trəmwhen ia iærmama riti rukurən nari muvrhækɪn nimwə səvənhi ia təkure kəruətərei. ²⁵ Nəpɪn nesən rauər, iapiwən raiu, nimətagi rəsua ia nimwə nəha, mətə nimwə nəha rəpwəh nimweiien ti nəri nə mə kiməuvrhækɪn pen ramərer əknekɪn ia təkure kəruətərei. ²⁶ Mətə iærmama sə rɪregi nægkiariien me i səiou, məpwəh noien nəfe iakiməni, in trəmwhen ia iærmama riti rɪreirei nari muvrhækɪn nimwə səvənhi ia nɪpəkɪr. ²⁷ Nəpɪn nesən rauər, iapiwən raiu, nimətagi ruvehe məsuə ia nimwə nəha, nənə nimwə nəha rɪmwei. Nəpɪn rɪmwei irə ruvehe mərəha pam.”

²⁸ Nəpɪn Iesu rɪni pam nægkiariien me i, nərmama me həkəri asori nari ia nahatənien səvənhi, ²⁹ ti nəri nə mə in rahatən irəha rəmwhen iærmama sə rauvehi nasoriien ruku pen ti Kumwesən. In ropə ia nahatən me səvənraha səməme kamhahatən Loa.

8

Iesu ro iærmama riti nemhəien skai ro tekɪn ruvehe məsanɪn

¹ Nəpɪn Iesu reiwaiu ia təkuaer nəha, nərmama həpɪk kamhəkurirə i. ² Nənə iærmama riti nemhəien skai riti ro tekɪn ruvehe tukwe in, mɪnimwi nukurhun mi ia nənimen, mɪni mə, “Iərimənu. Mə rerɪm ragien, ko iko iou iakəmher?”

³ Nənə Iesu rosə pen rəgɪn, mɪrapi in, mɪni mə, “Rerɪk ragien. Tikuvehe məmher.” Təkwtəkɪwuni a nemhəien səvəi iærmama nəha raraka irə.

Nipwran ruvehe məmher mwi. ⁴ Nənə Iesu rini pen tukwe in mə, “Tikətui amasan tukwe, məpwəh niniien nəfe iakino mik ti iərmama riti. Mətə tikevən atukwatukw ti pris^a pwəh rətoni nipwram mə rəmher. Tikuvei pen nəfe m Kumwesən sə Moses rīməni. Nərmama me tuhətoni həukurən mə nemhəien i ruvəiwən ia nipwram.”

Iaruagən riti səvəi nəkur Rom ramahatətə ia Iesu

⁵ Iesu revən mapirapw ia taon nəha Kapaneam. Iaruagən riti səvəi nəkur Rom nəha ikin in rasori ia naruagən me irəha pam hantret. Ruvehe ti Iesu, məres mə, ⁶ “Iərimənu. Ko ikasitu ia nirak? Iərmama sə ramo tukwini nari miou raməmak fwe ia nəkwai nimwə səiou, mamregi rərəha anan, ko ripkavən mhə.”

⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iou takuvehe mo in ruvehe məsanin.”

⁸ Mətə iəmə asori səvəi naruagən me rini mə, “Iərimənu. Ripko mhə iou iəmə amasan riti. Iapkamwhen mhə mə tikuvehe muvnimwə ia nimwə səiou. Mətə tikini a nəkwam, nənə pwəh iərmama sə ramo tukwini nari miou ruvehe məsanin. ⁹ Iou mwi iərmama riti sə iakamarə tegin nəmə asori me. Naruagən me nepwin mwi kamharə tegin iou. Nəpin iakini pen ti riti mə ‘Evən,’ in trevən. Nəpin iakini pen ti riti mwi mə ‘Uvehe,’ in truvehe. Nəpin iakini pen ti iərmama sə ramo tukwini nari miou mə ‘O nəri,’ in tro.”

8:4: Lev 14:1-32, Mat 9:30, Mak 7:36, Luk 17:14   **a 8:4:** Pris me nəha Iesu raməgkiari ia nirəha, irəha nimwipwi Eron me. Fwe kupwən irəha kamho wok ia nimwə səvəi Kumwesən fwe Jerusalem.   **8:5:** Jon 4:47

10 Nəpɪn Iesu rɪregi nəgkiariien nəha, rərəkərinari, mɪni pen tɪ nərɪmama səməme kamhəkurirə in mə, “Iakani nɪpərhiɪnien tukumiaha i mə iou iapkətə raka mhə iəmə Isrel riti nahatətəien səvənhi rɪskai rəmwhen ia nahatətəien səvəi iəmə Rom i. 11 Iakani pehe tukumiaha i mə nərɪmama həpɪk rɪpko mhə irəha nəkur Isrel tuhəuku pen ia nɪkaren pərei mɪne nɪkaren peraha mhəuvehe mhani pəri nari irəha Epraham mɪne Aesak mɪne Jekop ia Nɪtətə ia Neiai.^b 12 Mətə nəkur Isrel, irəha nɪpwnətɪ nɪtətə nəha, tukərarki irapw irəha həpɪk fwe iruə ia kwopun rɪpɪtəv ikin. Ia kwopun nəha tuhasək, mhahi tərɪni revɪnraha.”

13 Nənə Iesu rɪni pen tɪ iəmə asori səvəi naruaɡən me mə, “Evən. Iərɪmama sə ramo tukwɪni nari mɪk trəsənɪn rəmwhen ikɪni nɪpərhiɪnien mə tako mɪk.” Təkwtəkɪwuni a irə iərɪmama sə ramo tukwɪni nari m iəmə asori səvəi naruaɡən me ruvehe məsanɪn.

Iesu ro mama səvəi Pita ruvehe məsanɪn

14 Kurirə ikin Iesu revən muvnmwə ia nimwə səvəi Pita, mətoni kaka pran səvəi Pita raməmak maməkɪwɪi fifa. 15 Iesu rɪrapɪ rəɡɪn, nənə nemhəien raraka irə. Prən nəha rɪskəmter, mɪnaməpnəpenə nəvegɪnien sənəni.

16 Ia nəpɪn nəha ia nəruarəv meri ruvəivə irəha həuvehi nərɪmama həpɪk nəremhə me kamharə ia nɪrəha həuvehi irəha mhəuvehe tɪ Iesu. In rɪni

---

8:10: Mat 15:28   **8:11:** Sam 107:3, Luk 13:29   **b 8:11:** Nəpɪn rɪpɪk Matiu rani nəgkiariien i mə “Nɪtətə ia neiai.” Nɪpɪwrai nəgkiariien i in i “Nɪtətə sə Kumwesən ramərɪmənɪ irə.”   **8:12:** Mat 22:13, 25:30, Luk 13:28   **8:14:** 1Kor 9:5

a nægkiariien sævənhi, məkoui irapw nənımwın ərəha me irə, mo mwi səməme kamhemhə irəha pam həuvehe mhəsanın. ¹⁷ Narimnari me i həier pehe iaminhi mə nægkiariien səvəi Profet Aesea truvehe mukuə. In rıməni mə, “In ruvehi nemhəien me səkitaha mine nəmısəien me səkitaha.”

Iərmama kəru krouokeikei mə troukurirə Iesu

¹⁸ Nəpın Iesu rətoni mə nərmama me həpik hərer kurau kurau irə, rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Pwəh səuvən mhəpi sımwın pen fwe ia nıkare nui asori.” ¹⁹ Ia nəpın nəha iahtən riti səvəi Loa ruvehe mını pen tukwe in mə, “Iahatən, takukurirə ik kwopun pəku tikevən ikın.”

²⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Kuri əprmin me səvənraha nıpəg rarə. Menu me ia nımagouagou təpwagenraha rarə. Mətə iou, Iəməti Iərmama, kwopun səiou riwən mə takapri ikın.”

²¹ Nənə iərmama riti mwi sə ramərer ia kwopun nəha irəha nərmama me səvəi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Takukurirə ik, mətə pwəh iakukupwən mevən mınımwi raka səiou tata.”

²² Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Nərmama səməme həpkukurirə mhə iou rəmwhen mə həuvamhə raka. Tikukurirə iou, məpwəh irəha. Pwəh irəha hənımwi nərmama me səvənraha səməme həuvamhə.”

Iesu rınise nımətagi asori

²³ Ia nəpın nəha Iesu rəputə ia nıtətə ouihi riti. Nərmama me səvənhi həkurirə in. ²⁴ Irəha həier mənəmhəuvən. Ripko mhə tui nımətagi asori riti

riskəmter ia təkure nui mo peiau peiau me rasori minakuər ia nitətə ouihi səvənraha. Mətə Iesu ramapri. ²⁵ Ro pen irəha həuvən, mhəsuepwiri in, mamhəni mə, “Iərimənu! Tikuvehimiru kitaha! Na tsəmwhenimw!”

²⁶ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Rəfo kimiaha hiamhekir? Kwa nahatətəien səkimiaha ripkiskai mhə.” Nənə in riskəmter minise nimətəgi mine nui asori mini minuə troueiwaiu. Təkwtəkwni a mwi narimnari me pam həuvehe mhəmərinu.

²⁷ Nərmama me səvənhi nənimenraha rier. Irəha həni mə, “Nəfe i iərmama nimətəgi mine nui krauo nəkwān?”

Iesu rəkoui irapw nəremhə me nepwīn ia iərmama Katara kəru

²⁸ Nəpīn Iesu rier pen ia nīkare nui asori ia tənə səvəi nəmə Katara, iərmama kəru krouier ia kwopun kanimwi nərmama ikīn, rouvehe tukwe in ia suatuk. Nəremhə me kamharə ia nirau, mamho irau kraouosi nərmama. Iərmama riti riwən ko rukurau ia suatuk ia kwopun nəha.

²⁹ Nəpīn irau krouətə Iesu, krouəkwein əpwəmwis, rouni mə, “Tini Kumwesən, ikuvehe mə tiko nəfe ia kimaha? Rosi tiko nəmisəien m kimaha, mətə ripko mhə ihi nəpīn atukwatukw səvənhi uə?”

³⁰ Mətə toue pikə me həpik kamhərku ia kwopun nəha isipwīn kwopti ti nirəha. ³¹ Nəremhə me nəha hase Iesu, mhəni mə, “Trini minuə ikəkoui irapw kimaha, pwəh ikərhi pen kimaha iahəuvən ia reri pikə me nəha.”

³² Miregi Iesu rini pen ti niraha i ma, “Həuvən!” Ro pen iraha həier ia iərmama mi nəha, mhəuvən ia reri pikə me. Təkwtəkwuni a mwi pikə me pam haiu, mheiwaiu ia nəpatu, mhəsas pen ia təmwei nui asori, mhəmwhenimw. ³³ Nərmama səməme kamhətui ti pikə me hap, mhəuvən ia taon səvənraha, mhəni irapw narimnari me pam nəha iraha hənətoni. Iraha həgkiari pik ia nəfe Iesu rino ia iəmə mi nəha nəremhə me hənərə ia nirau. ³⁴ Nərmama me pam ia taon nəha həier mə tuhətə Iesu ia suatuk. Nəpın hətoni, hase in mə trəpwəh tənə səvənraha mamevən.

9

Iesu ro iərmama riti nisun mi krouemhə ruvehe məsanin

¹ Nənə Iesu rəputə ia nitətə ouihi, məpi simwin mwi ia nui asori, muvehe ia taon səvənhi.^a ² Ia kwopun nəha nərmama nepwin həuvehi iərmama riti mhəuvehi mhəuvehe tukwe. Iərmama nəha ramapri ia niməhan səvənhi nisun mi krouemhə. Nəpın Iesu rətoni nahatətəien səvənraha, rini pen ti iərmama sə nisun mi krouemhə mə, “Nərik. Tikəpwəh nehekiriən. Iakinenouenou raka noien ərəha me səim.”

³ Nəpın Iesu rini nəgkiariien nəha nahatən me nepwin səvəi Loa həgkiari minraha me, mhəni mə, “Iəmə i rani ərəha Kumwesən.”

⁴ Mətə Iesu ruvəukurən raka nətərigien səvənraha, mini mə, “Rəfo rerimiahə ramrhi ərəha iou iamınhi irə? ⁵ Nəgkiariien mi sə pəku nəha rimeru tukw iou ti niniiən: nəgkiariien i mə,

---

9:1: Mat 4:13   **a 9:1:** Taon nəha Iesu revən ikin nəghin nə Kapaneam.   **9:4:** Mat 12:25, Luk 9:47, Jon 2:25

‘Iakinenouenou raka noien ərəha me səim,’ uə nəgkiariien i mə, ‘Ərer mavən?’ ⁶ Mətə iakokeikei mə kimiaha tihəukurən mə iou, Iəməti Iərmama, iakauvehi nasoriien ia tɪprənə i. Iakukurən nenouenouien noien ərəha me.” Nənə Iesu rini pen ti iərmama sə nisun mi krouemhə mə, “Ərer, muvehi niməhan səim, mavən mamevən fwe imwam.” ⁷ Iəmə nəha rərer, mavən, mevən fwe imwəni. ⁸ Nəpɪn nərmama hətoni nəri nəha, həhekɪr, nənə həuvehi utə nəghi Kumwesən ti nəri nə mə in ruvei pen nasoriien m nərmama mə tuho iamɪnhi irə.

Iesu rəkweɪn Matiu mə trukurirə in

⁹ Nəpɪn Iesu rəpwəh kwopun nəha mamevən, rətoni iərmama riti nəghɪn nə Matiu raməkure ia nimwə kamərəku pen takis ikɪn. Iesu rini pen tukwe in mə, “Kurirə iou.” Nənə Matiu rɪskəmter mukurirə in.

¹⁰ Kurirə irə Iesu revən maməni nari ia nəkwai nimwə səvəi Matiu. Nərmama kamərəku pen takis mɪnraha mɪne nərmama ərəha me nepwɪn mwi həpɪk həuvehe mamhani pəri nari irəha mɪn mɪne nərmama me səvənhi. ¹¹ Nəpɪn Farisi me hətoni, həni pen ti nərmama me səvənhi mə, “Rəfo iahtən səkimiaha raməni pəri nari irəha nərmama kamərəku pen takis mɪnraha mɪne nərmama ərəha me nepwɪn mwi?”

¹² Mətə nəpɪn Iesu rɪregi, rini mə, “Nərmama həsanɪn tuhətui tokta ti nəfe? Mətə nərmama kamhemhə kamhətui tokta. ¹³ Ramasan mə kimiaha tihəuvən kahatən kimiaha ia nɪpwrai nəgkiariien i Kumwesən rɪməni ia Nəkukuə İkinan

mə, ‘Iakəpwəh nokeikeiien mə nərmama tuhousi əpune nərimiru me mhəuvehi pehe miou, mətə iakoikei mə irəha tuhapi ti nirəha me.’ ” Nənə Iesu rarə mini mwi mə, “Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə iapkuvehe mhə mə takəkwein nərmama atukwatukw me, mətə iakuvehe mə takəkwein nərmama ərəha me.”

Noien vi ko rīpkuvehe mhə mo kuation irau noien ivis

¹⁴ Ia nəpīn nəha nərmama me səvəi Jon Paptas həuvehe ti Iesu, mamhəni mə, “Rəfo kīmaha mine Farisi me iahaməpwəh naniiien nari ti nəfwakiiien, mətə nərmama me səim həpwəh noien iamīnhi irə?”

¹⁵ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nərmama ia nəveginien i kamo ti narə viien səvəi iərman mine pran tuhaməkeikei mhani nari, mamhagien, ti nəri nə mə iərman sə rīpkarə vi a irau pran səvənhi ramarə irəha mīnraha. Rīpkatukwatukw mhə mə rerīnraha trəpou ia nəpīn nəha. Mətə rīpkuvehe ia nəpīn sə tukuvehi raka iərman sə rīpkarə vi a irau səvənhi pran rīpkarə mhə mwi irəha mīnraha. Ia nəpīn nəha irəha tuhəpwəh naniiien nari ti nəfwakiiien.

¹⁶ Iərmama riti riwən ko ruvehi nīpəri tīnari vi mītiri tukuahag ia ruei tīnari ivis. Trīni mīnuə ro iamīnhi irə, tīnari vi truvi tərini nənə meitehi asori mwi. ¹⁷ Iərmama riti riwən ko rətəgi pen waen vi ia tiki waen tui me sə kino ia teki nāni. Trīni mīnuə ro iamīnhi irə, tiki waen tui me tuhəsisī mhəpəruə ti nəri nə mə həuvəskai raka. Waen traris pam, nənə tiki waen me tuhərəha. Mətə waen vi tukətəgi

pen ia tiki waen vi me sə hamərməru ihi mə waen vi mine tiki waen vi me irau pəri trouəmak amasan.”^b

Iesu romasan pran riti marə momasan mwi pran ouih i riti

¹⁸ Nəpɪn Iesu rani narimnari me nəha ti nirəha i, təkwtəkwni a mwi iəmə asori riti səvəi nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel ruvehe tukwe in, minimwi nukurhun mi ia nənimen, mini mə, “Prənouihi səiou rɪpkemhə a i, mətə tiko muvehe, məmrutə rəgim irə, nənə in trimiru mwi.” ¹⁹ Ro pen Iesu rɪskəmter irəha nərmama me səvənhi, mhəkurirə iəmə nəha.

²⁰ Pran riti fwe ikɪn ramemhə ia nemhəien səvəi nɪpran. Nemhəien nəha rɪnarə rerɪn irə muvehi nuk twelef. Təkwtəkwni nəha rukurirə Iesu, muvehe, mɪrapi nusvenhi tɪnari səvənhi. ²¹ In ro iamɪnhi irə mine ti nəri nə mə rerɪn ramrhi mə, “Rosi ko iakrapi tɪnari səvənhi, ko iakuvehe məsanɪn.”

²² Nəpɪn rɪrapi tɪnari səvəi Iesu, Iesu ruvsini, mətoni prən nəha, mini mə, “Prən i. Tikəpwəh nehekɪrien. Nahatətəien səim rɪno raka ik ikuvehe məsanɪn.” Təkwtəkwni a prən nəha ruvehe məsanɪn.

²³ Kurirə irə Iesu revən mapirapw ia nimwə səvəi Jaeras, mətoni nərmama səməme kamhani nɪpu səvəi nemhəien mine nərmama həpɪk kamho nurɪgrɪgɪen asori. ²⁴ In rɪni mə, “Həier. Prənouihi

---

b 9:17: Iesu rusipekɪn ia nɪpəri tɪnari vi mine tɪnari ivɪs, marə mini mwi tiki waen tui me mine tiki waen vi me. Nusipekɪnien mi nəha nɪpwrانrau mə nahatənien vi səvəi Iesu trɪpkesi pen mhə nahatənien tui sə nəkur Isrel kamharə irə. **9:21:** Mat 14:36

9:24: Jon 11:11

nəha rɪpkemhə mhə, mətə ramapri a.” Irəha həregi haris ia Iesu. ²⁵ Mətə nəpɪn həmæier irapw irə, in ruvnimwə, muvehi rəgi prən ouihi nəha, nənə in rimiru mərəer. ²⁶ Nənə nəvisaiuen səvəi nəri i revən ia kwopun me pam ia tənə nəha.

Iesu romasan iərmama kəru nənimenrau rɪfwə

²⁷ Nəpɪn Iesu rəpwəh kwopun nəha mamevən, iərmama kəru nənimenrau rɪfwə kroukurirə in, rouəkwein əpwəmwis, rouni mə, “Kwənəkws səvəi Kig Tevit! Api tukumrau!”

²⁸ Nəpɪn Iesu ruvnimwə ia nəkwai nimwə, iərmama mi nəha nəmrɪnrau rɪfwə krouvehe tukwe in. Nənə Iesu rɪni pen ti nirau i mə, “Kimirau irouni nɪpərhiendien mə iakukurən noien nəri i uə rekəm?”

Miregi irau krouni mə, “Ouəh, Iərimənu.”

²⁹ Ro pen in rɪrapi nəmrɪnrau, mini mə, “Itə. Pwəh iakomasan nənimemirau rukurirə pen a nahatətəien səkimirau.” ³⁰ Nənə nənimenrau rətui, irau krouətə nari. Nənə Iesu rɪnise pen əknekɪn ti nirau i mə, “Kimirau tirouətui amasan tukwe, rouəpwəh nɪniien nəfe iakino m kimirau ti iərmama riti.” ³¹ Mətə irau krouəpwəh in, rouevən rouəvisau nəfe Iesu rɪno mɪnrau nəgkiariien səvənrau ruviris mevən ia kwopun me pam ia tənə nəha.

Iesu romasan iərmama riti sə iəremhə rarə irə

³² Nəpɪn iərmama mi nəha krouərari rauevən, təkwtəkwni nəha nərmama nepwɪn həiri iərmama riti, mhəiri mhəuvehe ti Iesu. Iərmama nəha ko rɪpkəgkiari mhə ti nəri nə mə iəremhə rarə

irə. ³³ Nəp̄in Iesu rəkoui irapw raka iəremhə nəha, iərmama nəha rinaməgkiari. Nənə nərmama me hətoni həkərinari irə, mamhəni mə, “Kitaha səpkətə raka mhə nari riti iam̄nhi ia tənə Isrel.”

³⁴ Mətə Farisi me həni mə, “In rauvehi niskaiien səvəi iəremhə sə in rasori ia nəremhə me, maməkoui irapw nəremhə me irə.”

Iesu rerin rərkwəp̄ir ti nərmama

³⁵ Ia nəp̄in nəha Iesu revən ia taon me mine rukwənu me pam, mamahatən nərmama ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel, maməvisau nəgkiariien amasan ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə, mamomasan nərmama me pam səməme kamhemhə ia nemhəien me səpəmsəpə mine səməme nemhəien rouraha n̄ip̄əri n̄ipwranraha. ³⁶ Nəp̄in in rətoni nərmama həp̄ik anan, rerin rərkwəp̄ir ti n̄irəha, ti n̄əri nə mə haməmwur p̄ik, mhənəpou. Irəha həmwən ia sipsip me nepw̄in iərmama riwən trətə amasan irəha. ³⁷ Ro iam̄nhi irə Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Nəveḡinien sə ruvəmruə raka fwe ia nəmhien rasori p̄ik, mətə nərmama səməme kamhəpeki pehe houihi a. ³⁸ Ro iam̄nhi irə k̄im̄iaha tihaməkeikei mhəfwaki m Kumwesən sə ramərimənu ia nəmhien, mhəres in mə trərhi pen nərmama nepw̄in mw̄i həuvən

---

9:33: Mak 2:12   **9:34:** Mat 12:24, Mak 3:22, Luk 11:15   **9:35:** Mat 4:23, Mak 1:39   **9:36:** Mat 14:14, Nam 27:17, 1King 22:17, Esik 34:5   **9:37:** Sek 10:2, Mak 6:34, Luk 10:2

fwe ia nəmhiən səvənhi mhəpeki nəveginien sə ruvəmruə, mhəpeki mhəuvehe.”^C

10

Iesu rərhi pen nərmama səvənhi twelef həuvən mhəvisau

¹ Iesu rəkwein pen nərmama səvənhi twelef həuvehe tukwe. Nənə in ruvei pen nasorijen mīnraha. Ia nasorijen nəha irəha həukurən nəkoui irapwien nənimwīn ərəha me ia nərmama, mhəukurən mwi nomasanien nərmama me pam səməme kamhəhə ia nemhəien me səpəmsəpə.

² Aposol me nəha irəha pam twelef nəghinraha me i: Sə rukupwən Saemon (iəmə sə kani mə Pita), mīne Antru piəvi Saemon, mīne Jemes tini Sepeti, mīne Jon piəvi Jemes, ³ mīne Filip, mīne Patolomiu, mīne Tomas, mīne Matiu (iəmə sə kupwən kamərəku pen takis min), mīne Jemes tini Alfeas, mīne Tateas, ⁴ mīne Saemon (iəmə sə kupwən rakurirə ia nəmə me nəha kamhəmwur mə tuhəkoui irapw nəkur Rom), mīne Jutas Iskar-iot (iəmə sə ruvei pen Iesu ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in).

⁵ Nəmə me nəha twelef Iesu rərhi pen irəha, maməvəhag mīnraha, mani mə, “Kimiaha tihəpwəh nəvənien ti nərmama ripko mhə irəha nəkur Isrel, mhəpwəh mwi nuvnimwəien ia taon riti səvəi nəkur Sameria. ⁶ Mətə kimiaha

---

C 9:38: Iesu rusipekin ia nəveginien sə ruvəmruə ia nəmhiən. Nusipekinien nəha nipwran mə nərmama həpik hənoraka rere mə tuhəuvehe ti Iesu, mətə nərmama səməme tuhasitu ia nirəha, mhəiri irəha mhəuvehe houihi a. **10:1:** Mak 6:7, Luk 9:1 **10:5:** Wok Me 13:46 **10:6:** Jer 50:6, Mat 15:24

tihaməkeikei mhəuvən əpa ti nəkur Isrel. Irəha həmwən ia sipsip me hənəruei. ⁷ Nəp̄in k̄imiaha hiamesi pen suatuk sək̄imiaha mamhəuvən, tihəni irapw iam̄inhi irə mə, ‘N̄itətə ia neiai ruvəuvehe ipaka.’^a ⁸ K̄imiaha tihaməkeikei mho nərmama səməme kamhəmhə həuvehe mhəsani. Səməme həuvamhə, k̄imiaha tiho irəha hətui mwi. Səməme nemhəien skai ro tek̄inraha, k̄imiaha tiho irəha həuvehe mhəmher. Səməme nəremhə me kamharə ia nirəha, k̄imiaha tihəkoui irapw nəremhə me nəha ia nirəha. Nasor̄ien i iakauvei pehe m̄ k̄imiaha hiəpkuvehi mhə nənimen. Ro pen k̄imiaha tihasiu ia nərmama me irə, mhəpwəh nəresien nərəkuien tukwe. ⁹ K̄imiaha tihəpwəh nuvehien kol uə silva uə kapa uə mane riti mwi mhəvai pen ia pəkət me sək̄imiaha. ¹⁰ K̄imiaha tiharkahu karkahu kuatia a, mhəuvei pen put, mhəuvehi tənəripw m̄ine kask̄in səvai navənien sək̄imiaha, mətə tihəpwəh nuvehien sə rək̄waku. Iakani iam̄inhi irə ti nəri nə mə k̄imiaha hiəmwen ia nərmama kamhowok. Ratukwatukw mə nəkur me nəha tuhəkwməni k̄imiaha, mhəuvei pehe nəfe riwən təni k̄imiaha.

¹¹ Nəp̄in k̄imiaha tihəuvən ia taon riti uə rukwənu riti, tihətui iərmama riti sə in rer̄in ragien mə truvehi puvnimwə k̄imiaha ia nimwə səvənhi, nənə tihamarə ik̄in meste nəp̄in tihəier irə. ¹² Nəp̄in tihəuvnimwə ia nimwə nəha tihəkwein amasan ia nirəha mhəni mə,

---

10:7: Mat 3:2, 4:17, Luk 10:9,11   **a** **10:7:** Nəp̄in ripik Matiu rani nəgkiariien i mə “N̄itətə ia neiai.” N̄ipwrai nəgkiariien i in i “N̄itətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”   **10:8:** Wok Me 20:33   **10:9:** Luk 10:4   **10:10:** Nam 18:31, Luk 10:7, 1Kor 9:14, 1Tim 5:18   **10:12:** Luk 10:5-6

‘Nəməriniuen ramarə tukumiaha.’ ¹³ Nənə trini minuə nərmama ia nəkwai nimwə nəha rerinraha ragien mə tuhəuvehi puvnimwə pehe kımiaha, nəməriniuen nəha səkimiaha tramarə ti nirəha, mətə mə rerinraha ripkagien mhə tukumiaha, nəməriniuen nəha səkimiaha trirərig mwi tukumiaha. ¹⁴ Nənə trini minuə nərmama nepwin həpwəh nəsevərien ia rerinraha tukumiaha uə həpwəh nətərigien ia nəgkiariien me səkimiaha, nəpin kımiaha tihəier ia nimwə səvənraha uə taon səvənraha, tihaməkeikei mhounouini raka niməkwrur ia nisumiaha, mhahatən pen mə irəha həno noien ərəha. ¹⁵ Iakani nipərhiēnien tukumiaha i ia nəpin nəha Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə nərpwinien səvəi nərmama ia taon nəha triskai məpi raka nərpwinien səvəi tənə Sotom mine Komora fwe kupwən.”

Iesu rini mə tukometə nərmama me səvənhi

¹⁶ “Həregi ro. Iakamərhi pen kımiaha mə tihəuvən mhəmwhen ia kwəti sipsip me sə kamhərer ia kurkwai kuri əprmin me. Ro pen kımiaha tihaməkeikei mho rəmwhen ia nərimiru sə rukurən nari mine nərimiru sə noien səvənhi rəmher. ¹⁷ Kımiaha tihaməsiari nərmama me. Irəha tuhəuvei pen kımiaha ia rəgi nəmə asori me mə irəha tuhəkiri nəgkiariien səkimiaha. Irəha tuhərisi mwi kımiaha ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel. ¹⁸ Ti nəri nə mə kımiaha nərmama me səiou, irəha tuhəuvehi kımiaha, mhərpwi irapw kımiaha ia nəmri kig me mine ia

---

10:14: Luk 10:10-12, Wok Me 13:51, 18:6   **10:15:** Mat 11:24, Jut 7
10:16: Luk 10:3, Jon 10:12, Wok Me 20:29, Rom 16:19   **10:17:** Mak 13:9-11, Luk 12:11-12, Luk 21:12-15   **10:18:** Wok Me 25:23, 27:24

nəmri nərmama səməme kamhərımənu. Mətə mə irəha ho iamınha irə kımiaha tihəuvehi nəpın riti səkımiaha tihəni irapw nəgkiariien səiou irə ia nəmriınraha mine ia nəmri nərmama rıpkə mhə irəha nəkur Isrel. ¹⁹ Nəpın nərmama tuhəuvei pen kımiaha ia rəgi nəmə asori me mə irəha tuhəkiri nəgkiariien səkımiaha, tihəpwəh nətərig pıkien mə kımiaha tihəfni irə uə nəfe nəgkiariien tihəni. Kımiaha tihəpwəh nətərig pıkien iamınhi ti nəri nə mə ia nəpın atukwatukw nəha tihəgkiari irə tukuvei pehe m kımiaha nəfe nəgkiariien tihəni. ²⁰ Rıpkə mhə nəgkiariien atukw səkımiaha tihəni, mətə Nənimwın səvəi Tata səkımiaha trəgkiari ia tərhumiaha.

²¹ Iərmama truvei pen piəvni anan ia rəgi nərməpə mə tukousi əpune. Tata me tuho mwi iamınhi ia tinınraha me. Nəkwərhakwərha me tuhəskəmter mhəni ərəha səvənraha me tata me mine mama me, mhəuvei pen irəha mə tukousi əpune irəha. ²² Nərmama me pam tuhəmwəki kımiaha ti nəri nə mə kımiaha nərmama me səiou. Mətə iərmama sə trərer əknekın ia nahatətəien səvənhi meste nərəhəien me i həuvehe mhəukurau pam, Kumwesən truvehimiru in. ²³ Nəpın irəha tuhometə kımiaha ia taon riti, kımiaha tihəməkeikei mhəp mhəuvən ia taon əpə riti. Iakani nıpərhienien tukumiaha i kımiaha tihəpkəuvən pam mhə ia taon me ia tənə Isrel kurirə iou, Iəməti Iərmama, iakuvehe.

²⁴ Iərmama sə kamahatən in rıpkasori mhə ia

10:20: Jon 14:26, 1Kor 2:4   **10:21:** Maeka 7:6, Mat 10:35, Mak 13:12, Luk 21:16   **10:22:** Mat 24:9,13, Mak 13:13, Luk 21:17, Jon 5:18-21   **10:23:** Mat 16:28   **10:24:** Luk 6:40, Jon 13:16, 15:20

iahatən səvənhi. Iərmama sə ramo tukwini nari rīpkasori mhə ia iəmə asori səvənhi. ²⁵ Trini minuə iərmama sə kamahatən in ruvehe minəmwhen ia iahtən səvənhi, uə iərmama sə ramo tukwini nari ruvehe minəmwhen ia iəmə asori səvənhi, rerinrau tragien. Iou iəmə asori səkimiaha, mətə irəha həməni ərəha iou mə iou iəremhə asori Pielsepul. Ro iamīnhi irə hiəukurən mə irəha tuhəni ərəha anan mwi kimiaha nərmama me səiou.

²⁶ Ro pen kimiaha tihəpwəh nehekīrien irəha. Narimnari me pam səməme hamərkwafə tuhaməkeikei mhəier irapw. Narimnari me pam səməme haməmak afafa tukaməkeikei kətoni kuvehi irapw ia nukuraanien. ²⁷ Nəfe nəgkiariien iakani pehe tukumiaha ia nəpitəvien, kimiaha tihaməkeikei mhəni irapw ia nukuraanien. Nəfe nəgkiariien hiamregi kaməsiwən irə, kimiaha tihaməkeikei mhəni irapw ia təkure nimwə me. ²⁸ Kimiaha tihəpwəh nehekīrien nərmama səməme həukurən nousi əpuneien nīpwramiaha, mətə ko həpwəh nousi əpuneien nənimwimiaha. Mətə kimiaha tihaməkeikei mhehekir Kumwesən ti nəri nə mə in rukurən nouraha pəriien nīpwramiaha mine nənimwimiaha ia kwopun napw asori rauək ikīn. ²⁹ Rerimīaha rirhi ro kwəti menu me. Nənimenraha reiwaiu. Kauvehi kəru ia silin sə rouihi anan kuatia. Mətə mə Tata səkimiaha rīpkəsəni mhə menu me nəha ko riti rəpwəh nimweien ia tiprənə memhə. ³⁰ Hətə ro nimwai nukwənemiaha, mətə Kumwesən rinəvsini pam raka irəha. ³¹ Ro iamīnhi irə

10:25: Mat 9:34, 12:24, Mak 3:22, Luk 11:15   **10:26:** Mak 4:22, Luk 8:17   **10:28:** Jem 4:12   **10:31:** Mat 6:26, 12:12

kimiaha tihəpwəh nehekərien. Ia nənimen kيمياha hiamasan mwi mhəpi raka kwəti menu me nəha həpik.

³² Iərmama sə trini irapw ia nəmri nərmama mə in iərmama riti səiou, iou mwi takini irapw ia nəmri Tata səiou ia neiai mə in iərmama riti səiou. ³³ Mətə iərmama sə trini irapw ia nəmri nərmama mə in rireirei iou, iou mwi takini irapw ia nəmri Tata səiou ia neiai mə iakreirei in.”

Iesu rəgkiari ia nəmərinuien mīne nəvisəien

³⁴ “Rərəha mə rerimiaha ramrhi iou mə iakuvehe mə tako nərmama ia tīprənə i harə ia nəmərinuien. Iapkuvehe mhə mə tako nərmama harə ia nəmərinuien, mətə iakuvehe mə tako nərmama həuai irəha me, mhəvisə. ³⁵ Iakuvehe mə tako

‘iərmama rəvisə irau tata səvənhi,
 pran rəvisə irau mama səvənhi,
 prisini pran rəvisə irau kaka pran səvənhi.

³⁶ Iərmama riti trətoni
 mə nərmama səməme kamharə ia nəkwai
 nimwə səvənhi tuhaməmwəki in.’

³⁷ Iərmama sə rokeikei pik tata səvənhi uə mama səvənhi məpi raka in rokeikei iou, rəpwəh nəmwhenien mə truvehe mo in iərmama riti səiou. Nənə iərmama sə rokeikei pik tini iərman uə tini pran məpi raka in rokeikei iou rəpwəh nəmwhenien mə truvehe mo in iərmama riti səiou. ³⁸ Iərmama sə ripkuvehi utə mhə nei kəmarkuaui səvənhi, məvrani mukurirə iou, rəpwəh nəmwhenien mə truvehe mo in iərmama riti

səiou. ³⁹ Iərmama sə rokeikei mə trəkwtəmhiri nimiruien səvənhi trarfai irə. Mətə iərmama sə traraka ia nimiruien səvənhi tukw iou truvehi nimiruien rerin.”

Iesu rəgkiari ia nərəkuien səvəi nəkur atukwatukw me

⁴⁰ “Iərmama sə raməsevər ia rerin tukumiaha rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin tukw iou. Nənə iərmama sə raməsevər ia rerin tukw iou rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin ti Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe. ⁴¹ Iərmama sə raməsevər ia rerin ti iərmama riti ti nəri nə mə in rukurən mə iərmama nəha in profet, in truvehi nərəkuien səvənhi rəmwhen ia nərəkuien səvəi profet. Nənə iərmama sə raməsevər ia rerin ti iərmama riti ti nəri nə mə in rukurən mə iərmama nəha in iərmama atukwatukw, in truvehi nərəkuien səvənhi rəmwhen ia nərəkuien səvəi iərmama atukwatukw. ⁴² Nənə iərmama sə truvei pen nui əkwiei a m iərmama riti ti nəri nə mə in rukurən mə iərmama nəha in iərmama riti səiou, nəri auər a mə in reiwaiu ia nərmama nepwin səiou, mətə iakani nipərhienien tukumiaha i mə iərmama nəha traməkeikei muvehi nərəkuien səvənhi.”

11

Nərmama me səvəi Jon Paptaes həuvən mhətə Iesu

¹ Nəpin Iesu rəvəhag pam m nərmama səvənhi twelef, in rier ia kwopun nəha, mevən ia taon me səvəi nəkur Kalili mə trahatən irəha məvisau minraha.

² Ia nəpɪn nəha Jon Paptæes raməmak ia kalapus. Nəpɪn rɪregi narimnari me Iesu Kristo ramo, in rərhi pen nərmama nepwɪn səvənhi ³ həuvən mə tuhəres pen Iesu i mə, “Ik i in i profet kupwən me kamhəni ik mə tikuvehe uə rekəm? Mə rɪpko mhə ik i rosi kimaha tahətui səpə iti uə?”

⁴ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha tihəuvən mhəni pen ti Jon nəfe hiəregi mhətoni. ⁵ Nərmama me nəmrɪnraha rɪfwə hətui mhətə nari, nənə səməme nisunraha rərfe həvi atukw i mhavən. Nərmama səməme nemhəien skai ro tekɪnraha həuvehe mhəmher, nənə səməme nəkwəregɪnraha ruvisɪmw rəkweg həregi nari. Nərmama me nepwɪn səməme kupwən həuvəmhə, təkwtəkwwuni nəha həuvəmɪru mwɪ, nənə nərmama me nautə səvənraha riwən kaməvisau nəgkiariien amasan mɪnraha. ⁶ Iərmama sə ramətə iou, trɪni mɪnuə in rɪpkɪmwei mhə ia nahatətəien səvənhi ti nari riti iakamo, rerɪn tragien.”

Iesu rəgkiari ia Jon Paptæes

⁷ Nəpɪn nərmama me səvəi Jon hənərari mənəmhəuvən, Iesu rɪnaməgkiari ia Jon, mɪnamɪni pen ti nərmama me i mə, “Fwe kupwən, kimiaha hiəier ia taon me mɪne rukwənu me mhəuvən ia kwopun akwesakwes ikɪn mə tihətə nəfe? Iərmama riti sə rəmwhen ia kwənkwai nig rɪpkərər atukwatukw mhə nəpɪn mətəgi rauini? Rekəm. ⁸ Kimiaha hiəier mhəuvən mə tihətə nəfe? Iərmama riti sə rauvei pen tɪnari amasan me? Rekəm. Nərmama səməme kamhəuvei pen tɪnari amasan me kamharə ia nimwə me səvəi kig me.

11:2: Mat 14:3   **11:3:** Mal 3:1   **11:5:** Aes 35:5-6, Aes 61:1

11:6: Mat 13:57, 26:31   **11:7:** Mat 3:5

⁹ Kìmiaha hiàier mhəuvən mə tihətə nəfe? Profet riti? Ouəh, nìpərhienien. Kìmiaha hiàier mhəuvən mə tihətə profet riti. Mətə iakani pehe tukumiaha i mə iəmə i in rasori məpi raka profet. ¹⁰ In iərmama sə Nəkukuə Ikinan raməgkiari irə, nəpìn rini mə, ‘Ətə ro, takərhi pen iərmama sə trəgkiari tukwini səiou, in trukupwən ia niram mevən, məpərhi səim suatuk.’

¹¹ Iakani nìpərhienien tukumiaha i mə nərmama me səməme nìpran me hərəhi irəha ia tìprənə i riti riwən rasori məpi raka Jon Paptaes. Mətə nərmama me pam ia nìtətə ia neiai^a sə in rei-waiu anan ia nirəha in rasori məpi raka Jon. ¹² Ia nəpìn nəha Jon Paptaes rinaməvisau irə ru-vehe meste pehe ipwet mine, nìtətə ia neiai rau-viris mamevən ia nìskaiien, nənə nərmama skai me kamhəkwtəmhiri.^b ¹³ Fwe kupwən meste pehe nəpìn səvəi Jon, profet me pam mine Loa səvəi Moses kamhəni irapw narimnari me sə tuhəuvehe. ¹⁴ Nənə trini minuə rerimìaaha ragien ti nìregiien nəgkiariien i səiou, iakani pehe tukumiaha i mə Jon in nə Eləja sə profet me həməni mə truvehe mwì. ¹⁵ Iərmama sə nəkwəregin rarə ti nìregiien nari traməkeikei mətərig amasan.

11:9: Luk 1:76   **11:10:** Mak 1:2, Jon 3:28   **a 11:11:** Nəpìn rìpik Matiu rani nəgkiariien i mə “Nìtətə ia neiai.” Nìpwrai nəgkiariien i in i “Nìtətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”   **11:12:** Luk 16:16   **b 11:12:** Suatuk riti mwì ti niniien vas 12 in i mə: “Ia nəpìn nəha Jon Paptaes rinamostat maməvisau muvehe meste ipwet mine nəmə skai me kamhousari mə tuhəura nìtətə ia neiai. Nənə nərmama səməme kamhousari əknekìn həuvnimwə pen irə.”

11:14: Mal 4:5, Mat 17:10-13, Mak 9:11-13

16 Takini nəfe nəgkiariien musipekɪn ia noien səvəi nərmama ipwet mine? Irəha həmwhen ia nəkwərɬakwərɬa me kamhəkure ia kwopun kamapir ikin, mamhəkwein pen ia irəha me nepwɪn mə,

17 'Kimaha iahani nɪpu səvəi nagienien tukumiaha,
mətə kimiaha hiəpko mhə tanis.

Iahani nɪpu səvəi nemhəien,
mətə kimiaha hiəpkasək mhə.'

18 Iakani iamɪnhi irə ti nəri nə mə Jon rɪməuvehe, mɪpkəni mhə nari, məpwəh nənimwiien waen, nənə irəha həni mə, 'Iəremhə rarə irə.' 19 Iou Iəməti Iərmama iakiməuvehe, maməni nari, mamənimwi rəmwhen a ia nirəha, nənə irəha həni mə, 'Hətə ro iəmə nəha, in raməni pik nari, mamənimwi mamakonə i, mamavən pəri irəha nərmama səməme kamərəku pen takis mɪnraha mine nərmama ərəha me nepwɪn mwi!' Mətə noien amasan me səvəi nərmama səməme kamhesi pen nukurənien səvəi Kumwesən kamhahatən pen mə nukurənien nəha ro nɪpərɬienien."

Iesu raməgkiari skai m nərmama nepwɪn

20 Ia nəpɪn nəha Iesu rɪnaməgkiari skai m nərmama me ia taon me sə in rɪno nɪmtətien asori me səvənhi rɪpik ikin, ti nəri nə mə irəha həpkəpwəh mhə noien ərəha me səvənraha. 21 In rɪni mə, "Trərəha anan tukumiaha nəkur Korasin! Trərəha anan tukumiaha nəkur Petsaeta! Iakino raka nɪmtətien asori me ia taon mi səkimiaha, mətə kimiaha hiəpkəpwəh mhə noien ərəha me

səkimiāha. Ripini minuə iakino nimtätien me nəha ia taon mi nəha Taea mine Saeton, tui raka ko nərmama me ikin hənarkahu raka tinari ivis, mhəkure ia nimwrakw, mhəpwəh noien ərəha me səvənraha. ²² Mətə iou iakani pehe tukumiāha i ia nəpin nəha Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə nərpwinien səkimiāha triskai məpi raka nərpwinien səvəi nəkur Taea mine Saeton. ²³ Nənə kimiāha nəkur Kapaneam. Tukəfo ia kimiāha? Ko kuvehi utə kimiāha hiəuvən ia neiai? Rekəm! Tukuvehi irapw kimiāha hiəuvən inhəripw ia Imwei Nəkur Həuvamhə. Iakino raka nimtätien asori me ia taon səkimiāha, mətə kimiāha hiəpkəpwəh mhə noien ərəha me səkimiāha. Ripini minuə iakino nimtätien me nəha ia taon nəha Sotom fwe kupwən ko ramarə ihi meste ipwet mine. ²⁴ Mətə iou iakani pehe tukumiāha i ia nəpin nəha Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə, nərpwinien səkimiāha triskai məpi raka nərpwinien səvəi tənə Sotom fwe kupwən.”

Iesu rəgnəgini Tata səvənhi

²⁵ Ia nəpin nəha Iesu rini irapw mə, “Tata səiou Iərimənu ia neiai mine tiprənə, iakani tanak tukw ik, ti nəri nə mə ikinərkwafə narimnari me i. Nərmama səməme həukurən nari mine səməme kinahatən amasan irəha həpkətoni mhə. Mətə iko pui pen m nərmama səməme həmwəhen ia nīpwnəti nəkwərhakwərha me hətoni. ²⁶ Ouəh, Tata, nəri nəha ikino ramesi pen a nətərigien amasan səim.”

11:22: Aes 23, Esik 26-28, Joel 3:4-8, Amos 1:9-10, Sek 9:2-4

11:23: Aes 14:13-15, Jen 19:24-28   **11:24:** Mat 10:15, Luk 10:12

11:25: 1Kor 1:26-29

Iesu rækwein nærmama mæ tuhæuvehe tukwe

²⁷ Iesu raræ mini pen mwi ti nærmama me i mæ, “Tata sæiou rīnāmri pehe raka narimnari me pam ia rægik, iou Tīni. Nənə iærmama riti riwæn rukuræn iou, mætə Tata sæiou əpa. Nənə iærmama riti riwæn rukuræn sæiou Tata, Iou əpa mīne nærmama me nəha səməme rerik ragien mæ tako pui pen in minraha.

²⁸ Hæuvehe tukw iou kīmiaha i səməme hiamo pik wok mamhəvrani nari pəmpəm me nənə pwəh iakuvei pehe napwīsien m kīmiaha. ²⁹ Kīmiaha tihəuvehi nægkiariien me sæiou səməme iakamahatən kīmiaha irə, mhatipə pen ia nuramiaha rəmwhen ia nəri katipə pen ia nurai kau mæ trərar. Pwəh iakahatən kīmiaha ia noien me sæiou. Iou iəmə afafa. Rerik reiwaiu. Nənə kīmiaha tihətoni napwīsien ia nīmīruien səkīmiaha. ³⁰ Kīmiaha tiho iamīnhi irə ti nəri nə mæ nægkiariien sə iakamahatən kīmiaha irə rīməru, nənə narimnari me sə takuvei pehe m kīmiaha mæ tihəuvehi həpwəh nīpamien.”

12*Iesu in ramərimənu ia Sapat*

¹ Ia nəpīn nəha, ia Sapat riti, Iesu ramavən maməpi simwīn ia nīmei wit me nepwīn. Nærmama me səvənhi nukumhə rīnamahi irəha, nənə hənəmesi kwənkwai wit mənəmhani. ² Mætə nəpīn Farisi me hətōni, hənī pen tukwe in mæ, “Ətə ro. Nærmama me səim kamho noien riti

---

11:27: Mat 28:18, Jon 3:35, 17:2, Fil 2:9, Jon 1:18, 10:15   **11:28:**
 Jer 31:25   **11:29:** Jer 6:16   **11:30:** 1Jon 5:3   **12:1:** Dut 23:25
12:2: Eks 20:10

ripkatukwatukw mhə ia Loa səkitaha mə tuko ia Sapat.”

³ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Rosi kımiaha hiəpkəvsini raka mhə ia Nəkukuə Ikinan nəfe Kig Tevit rino fwe kupwən uə? Ia nəpın nəha in mine nərmama me səvənhi nukumhə ramahi irəha, ⁴ Kig Tevit ruvniwə ia nimwə səvəi Kumwesən, məni bred ikinan sə raməmak ia nifatə. Ripkatukwatukw mhə ia Loa səkitaha mə in mine nərmama me səvənhi tuhani bred nəha, mətə pris me əpa həukurən naniien. ⁵ Uə rosi kımiaha hiəpkəvsini raka mhə ia Loa səkitaha mə ia Sapat me pris me fwe ia nimwə səvəi Kumwesən kamhərui loa səvəi Sapat mətə Kumwesən rətə mə irəha həpwəh noien nari riti rərəha? ⁶ Iakani pehe tukumiaha i nari riti rasori məpi raka nimwə səvəi Kumwesən in i ia kwopun i. ⁷ Kumwesən rıməni mə, ‘Iakəpwəh nokeikeien mə nərmama tuhousi əpune nərımıru me mhəuvehi pehe miou, mətə iakokeikei mə irəha tuhapi ti nirəha me.’ Ripinuə kımiaha hiəukurən nipwrai nəgkiariien i ko hiəpwəh nini ərəhaien nərmama me səiou. Irəha həpwəh noien nari riti rərəha. ⁸ Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə iou, Iəməti Iərmama, iakamərimənu ia Sapat.”

Iesu romasan rəgi iərmama riti

⁹ Iesu rəpwəh kwopun nəha, mevən, muvniwə ia nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel. ¹⁰ Iərmama riti ia nəkwai nimwəfwaki nəha rəgin rərfe. Ko ripkuvi

12:3: 1Saml 21:1-6   **12:4:** Lev 24:5-9   **12:5:** Nam 28:9-10

12:6: Mat 12:41-42, Luk 11:31-32   **12:7:** Hos 6:6, Mat 9:13

12:8: Mat 8:20   **12:10:** Luk 14:3

atukw mhə i. Farisi me həres pen Iesu i mə, “Ratuk-watukw ia Loa səkitaha mə ia Sapat tukomasan iərmama sə ramemhə uə rekəm?” Kamhətərig ia Iesu mə trəfni irə. Trini minuə rəsəni, tuhəni ərəha in tukwe.

¹¹ Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Sin ia kimiaha, trini minuə sipsip riti səvənhi rivə pen ia ruei tənə ia Sapat trəpwəh raməmak? In traməkeikei məkwətəmhiri, muvehi utə. ¹² Mətə iərmama in ramasan məpi raka sipsip! Ro iamənhi irə ratuk-watukw ia Loa səkitaha mə tuko noien amasan ia Sapat.”

¹³ Nənə Iesu rəgkiari m iərmama sə rəgin rərfe, mīni mə, “Tiko muvi atukw rəgin.” Iərmama nəha ruvi atukw rəgin. Rəgin ruvehe mamasan mwi məsanin rəmwhen ia nīkare rəgin. ¹⁴ Mətə Farisi me həier irapw, mhousəsimwīn irəha me, mənəmhəni ərəha Iesu, mənəmhətui suatuk mə tuhousi əpune in.

Iesu in iəmə sə Kumwesən ruvərifi raka in

¹⁵ Iesu ruvəukurən raka nətərigien səvənraha, ro pen rier ia kwopun nəha. Nərmama həpik həkurirə in. Səməmə kamhemhə in ro irəha pam həuvehe mhəsanin, ¹⁶ nənə minise pen ti nirəha i mə tuhəpwəh nīnien nəghin kamo nərmama həregi həukurən in. ¹⁷ Narimnari me i həier pehe iamənhi mə nəgkiariien səvəi Profet Aesea truvehe mukuə. In rīməni mə,

¹⁸ “Hətə ro iərmama sə ramo tukwini nari miou. Iakimərifi raka in.

Iakokeikei pik in, rerik ragien tukwe.

Takəmri pen Nənimwɪn səiou ramarə irə,
 nənə in trɪni irapw noien atukwatukw ti
 nərmama rɪpko mhə irəha nəkur Isrel.

¹⁹ In tripkəvisə mhə uə trəpwəh nətəpaharien.

Nərmama tuhəpwəh niregiien rerin ia suatuk
 me.

²⁰ In truvehi məru nərmama səməme həpkiskai
 mhə

rəmwhen kauvehi məru kwənkwai nig sə
 rərkwəpɪr,

nənə səməme nəgsenraha rɪnamiwən in truvehi
 məru irəha

rəmwhen kauvehi məru nukumheəv ia napw
 sə na trifwə.

Tro iamɪnhi irə mamevən meste in tro narimnari
 me pam həuvehe mhatukwatukw.

²¹ Nənə nərmama me rɪpko mhə irəha nəkur
 Isrel tuhəmri pen əknekɪn nətərigien
 səvənraha irə.”

Nərmama kamhəni ərəha Iesu mə iəremhə rarə irə

²² Nəpɪn riti nərmama nepwɪn həiri iərmama riti
 mhəiri mhəuvehe ti Iesu. Iərmama nəha nənimen
 rɪfwə ko rɪpkəgkiari mhə ti nəri nə mə iəremhə rarə
 irə. Nənə Iesu ro in ruvehe məsanɪn. Iərmama
 nəha rəgkiari, mətə mwi nari. ²³ Nənə nərmama
 me pam nənimenraha rier. Həni mə, “Nərmama.
 Rosi iəmə i in i kwənəkwus səvəi Kig Tevit kitaha
 sameitenhi uə?”

²⁴ Mətə nəpɪn Farisi me həregi, həni mə, “Rekəm!
 Iəmə nəha rauvehi nɪskaiien səvəi iəremhə asori
 nəha Pielsepul, maməkoui irapw nəremhə me irə.”

²⁵ Mətə Iesu rukurən nətərigien səvənraha,
 mini pen ti nirəha i mə, “Trɪni minuə ieni riti

ruai naræien sævænhi ro kæru iræ, nærmama me sævænhi kamhousi iræha me, nitætæ sæ ieni næha ramærimænu iræ truvehe mææha. Trini minuæ nærmama ia rukwænu riti uæ ia nækwai nimwæ riti hæuai iræha me ia kusen kæru, kamhousi iræha me, iræha ko hæpkaræ amasan mhæ. ²⁶ Nænæ mæ nipærhienien i Setan ramækoui irapw næremhæ me sævænhi ia nærmama, noien næha ramahatæn pen mæ naræien sævænhi ro kæru. In ramousi atukw a in. Mæ ro iamînhi iræ nitætæ sæ in ramærimænu iræ træfærer æpwæmwis? ²⁷ Kimiaha hiamæni iou mæ iakamækoui irapw næremhæ me ia niskaiien sævæi Pielsepul. Trini minuæ nægkiariien næha sækimiaha ro nipærhienien, ræfo ia nærmama me sækimiaha? Iræha kamhækoui irapw næremhæ me ia niskaiien sævæi sin? Sævæi Setan? Rekæm! Ro pen ramasan mæ iræha tuhækiri nægkiariien i sækimiaha. ²⁸ Mætæ iou iakamækoui irapw næremhæ me ia niskaiien sævæi Nænimwîn sævæi Kumwesæn. Noien næha ramahatæn pen mæ nitætæ sæ Kumwesæn ramærimænu iræ ruvæuvehe raka tukumiaha.

²⁹ Uæ iærmama riti træfo muvnimwæ, makres narimnari me ia nækwai nimwæ sævæi iæmæ skai riti? In tramækeikei mukupwæn mækwætæmhiri iæmæ skai næha, mærihi rægîn mi mine nisun mi. Kuriræ iræ in rukuræn nevænien makres narimnari me fwe ia nækwai nimwæ sævænhi.

³⁰ Iærmama sæ ripkukuriræ mhæ iou in raman æpæ ia nirak. Nænæ iærmama sæ ripkasitu mhæ ia nirak, mamiri pehe nærmama hæuvehe tukw iou, in ramækoui kirkiri iræha. ³¹ Ro pen iakani pehe tukumiaha i. Kumwesæn rukuræn nenouenouien

12:28: Wok Me 10:38, 1Jon 3:8   **12:29:** Aes 49:24, 1Jon 4:4

12:30: Mak 9:40, Luk 9:50   **12:31:** 1Tim 1:13, Hip 6:4-6, 10:26

nərəhaien me pam səməme nərmama tuho uə tuhəni irə, məpwəh nərpwinien. Mətə iərmama sə trini ərəha Nənimwin Ikinan, Kumwesən tripkenuenou mhə nərəhaien səvənhi ia nəpın riti. ³² Iərmama sə trini nəgkiariien ərəha riti, muəsi Iou Iəməti Iərmama irə, Kumwesən rukurən nenouenouien nərəhaien səvənhi, məpwəh nərpwinien. Mətə iərmama sə trini nəgkiariien ərəha riti muəsi Nənimwin Ikinan i, Kumwesən tripkenuenou mhə nərəhaien səvənhi ia nəpın riti. Nərpwinien səvənhi trarə ia nitətə ipwet mine mine ia nitətə sə tripkuvehe.”

Iesu rəgkiari ia kwənkwai nei me

³³ “Nei amasan rukuə nukwai nei amasan, mətə nei ərəha rukuə nukwai nei ərəha. Nei amasan uə nei ərəha tihətə sas a ia kwənkwanrau. ³⁴ Kimiaha hiəmwhen ia kuse snek me səməme kamhahi əpune iəmə! Kimiaha nəkur ərəha tihəfo mhəni nəgkiariien amasan? Ko hiəpko mhə, ti nəri nə mə iərmama raməgkiari, ramini irapw a nəfe nətərigien rerin rukuər irə. ³⁵ Iərmama amasan rani irapw nəgkiariien amasan ti nəri nə mə rerin rukuər ia nətərigien amasan. Iərmama ərəha rani irapw nəgkiariien ərəha ti nəri nə mə rerin rukuər ia nətərigien ərəha. ³⁶ Iakani pehe tukumiaha i ia nəpın nəha Kumwesən trəkiri nərmama me irə ti noien me səvənraha, in trəres nəgkiariien ərəha me pam sə nərmama me həməni əpnəpen, nənə irəha tuhaməkeikei mhəni pen tukwe in mə hənəfo irə mhəni. ³⁷ Nəgkiariien me səim sə ikamini, Kumwesən trəkiri nəgkiariien me nəha mətə sas ia

niram mə ik iərmama atukwatukw uə ik iərmama ərəha.”

Farisi me mine nahatən me səvəi Loa kamhəres nīmtətien riti

³⁸ Nənə nahatən me nepwīn səvəi Loa mine Farisi me həni pen ti Iesu i mə, “Iahatən. Kimaha iahokeikei mə tiko nīmtətien riti pwəh iahətoni ro.”

³⁹ Mətə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha nərmama ipwet mine hiamətui a nīmtətien ti nəri nə mə noien səkimiaha rikou. Kimiaha hiənəpwəh Kumwesən rəmwhen pran sə rəpwəh iərman səvənhi mamesi pen iərməpə. Kumwesən trəpwəh nuvei peheien nīmtətien riti mwi m kimiaha, mətə nīmtətien əpa səvəi Profet Jona. ⁴⁰ Fwe kupwən Profet Jona raməmak ia tīpwi nəmu asori nəpīn ia ran kahar mine nəpīn ia nəpīn kahar. Rəmwhen a mwi iou, Iəməti Iərmama, takarə ia reri tīprənə nəpīn ia ran kahar mine nəpīn ia nəpīn kahar. ⁴¹ Ia nəpīn nəha Kumwesən trəkiri nərmama me irə ti noien me səvənraha, nəmə Nineve tuhərer irəha nərmama ipwet mine, nənə mhəni mə irəha nəkur ərəha me. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nəpīn nəmə Nineve həregi Profet Jona raməvisau, irəha hərərig ia noien ərəha me səvənraha. Mətə hətə ro! Iərmama riti in rasori ia Profet Jona in i ia kwopun i. ⁴² Ia nəpīn nəha Kumwesən trəkiri nərmama me irə ti noien me səvənraha, prən asori sə rīnamərimənu ia tənə Sipa fwe kupwən trərer irəha nərmama ipwet mine, nənə mīni mə irəha nəkur ərəha me. Iakani iamīnhi irə ti nəri

---

12:38: Mat 16:1, Luk 11:16, Jon 6:30, 1Kor 1:22   **12:39:** Mat 16:4   **12:40:** Jon 1:17   **12:41:** Jon 3:5   **12:42:** Mat 12:6, 1King 10:1-10

nə mə prən nəha ruku pen ia nɪkare tənə fwe isipwɪn anan muvehe mə trɪregi nukurənien səvəi Solomon. Mətə hətə ro! Iərmama riti in rasori ia Solomon in i ia kwopun i.

⁴³ Nəpɪn kɪnəkoui irapw nənimwɪn ərəha riti ia iərmama, nənimwɪn ərəha nəha trəfo irə? Trevən mavən ia kwopun me sə nui riwən ikin, mamətui kwopun trapwɪs ikin. Mətə mə rɪpkətoni mhə, ⁴⁴ trəgkiari iamɪnhi irə mə, ‘Takrərig mwi mevən ti nimwə fwe səiou sə iakiməier irə.’ Nənə nəpɪn rɪrərig muvehe, trətoni mə nimwə nəha ro tekɪn, kɪnaies amasan irə, narimnari me pam kamhəmrimər a ia təmwhəkɪnraha. ⁴⁵ Nənə in trevən miri mwi nənimwɪn ərəha me sefen səməme hərəha mhəpi raka in, miri irəha mhəuvehe, mhəuvnimwə mwi, nənə mharə ia reri iərmama nəha. Nənə nimɪruien səvəi iərmama nəha truvehe mərəha anan məpi raka sə kupwən. Nəri nəha iakani truvehe meste nərmama ərəha me i ipwet mɪne.”

Mama me səvəi Iesu mɪne piəvni me mɪni kɪtiriməni me

⁴⁶ Nəpɪn Iesu raməgkiari m nərmama, nərmama nepwɪn hətoni piəvni me mɪne mama səvənhi kamhərəfwe fwe iruə mamhəres in mə tuhəgkiari ro min. ⁴⁷ Nənə iərmama riti rini pen ti Iesu i mə, “Ətə ro! Səim mama mɪne piəm me kamhərəfwe fwe iruə, mamhətui ik. Irəha həkəikei mə tuhəgkiari mik.”

⁴⁸ Mətə Iesu rini mə, “Sin nəha səiou mama? Nisimə nəha piak me?” ⁴⁹ In ruini rəgɪn ia nərmama me səvənhi, mɪni mə, “Kɪmiaha i mama me səiou. Kɪmiaha i piak me. ⁵⁰ Iərmama sə ramo

nəkwaï Tata səïou fwe ia neiai, in nə piak mīne kītirimak mīne mama səïou.”

13

Iesu rusipekin ia iərmama sə rauini nuni nari

¹ Ia nəpīn nəha Iesu rier ia nimwə mevən məkure ia nīkare nui asori. ² Nərmama me həpīk həuvehe mhousəsimwīn pen irəha me tukwe. Ro pen Iesu rəputə ia nītətə ouihi riti fwe peraha məkure irə. Nərmama me pam kamhərer parei ia nīpəkīr. ³ Nənə in rani narimnari me rīpīk tī nīrəha i, mausipekin, mamīni mə, “Həregi ro. Nəpīn riti, iərmama riti revən mə truini nuni nari me ia nəmhien səvənhi. ⁴ Nəpīn rauini nuni nari me, nuni nari me nepwīn həsas pen ia suatuk, nənə menu me həuvehe mhani pam. ⁵ Nepwīn həsas pen ia təkure kəpwier tīprənə rouihi ikīn. Həuverə akwauakw a tī nəri nə mə nuanraha rīpkeiwaiu amasan mhə ia tīprənə. ⁶ Mətə nəpīn meri rəkwiiri, mənhi, haukei pam tī nəri nə mə nuanraha rouihi. ⁷ Nuni nari me nepwīn həsas pen ia tīprənə sə nəkwus ərəha rauviris ikīn. Nəkwus ərəha me həuviris mhəuvehe mhousəman pam irəha. ⁸ Nənə nuni nari me nepwīn həsas pen ia tīprənə amasan, nənə mhəukuə. Nepwīn kwənkwan hantret, nepwīn kwənkwan sikisti, nepwīn kwənkwan toti. ⁹ Iərmama sə nəkwəregīn rarə tī nīregiien nari traməkeikei mətərig amasan.”

¹⁰ Kurirə irə nərmama me səvəi Iesu həuvehe, mhəni pen tukwe in mə, “Rəfo ikaməgkiari m nərmama ia nusipekinien me?”

11 Miregi Iesu rini pen ti niraha i ma, “Kimiaha narmama me saiou kinasevər ia suatuk tukumiaha hiəukurən narimnari me i ia nitətə ia neiaia^a hənamerkwafə fwe kupwən. Mətə narməpə me, kīpkasevər mhə ia suatuk ti niraha mə tuhəukurən narimnari me nəha iaminihi. 12 Ro iaminihi irə ti nəri nə mə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro wok irə, tukuvei pen sə rəkwaku min, nənə in truvehi rəmwhen məpi raka. Mətə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro nəri auər a irə, tukuvehi raka pam tukwe. 13 Iou iakaməgkiari minraha ia nusipekinien me ti nəri nə mə kamhətui, mətə həpkətə mhə nari. Kamhəregi, mətə həpkregi mhə nari mhəukurən. 14 Noien səvənraha ro nəgkiariien i səvəi Profet Aesea ruvəuvehe muvəukuə. Rini mə,

‘Kimiaha tihəregi, mhəregi, mhəregi, mətə ti nəpin riti tihəpkregi mhə mhəukurən.

Tihətoni, mhətoni, mhətoni, mətə ti nəpin riti tihəpkətoni mhə mhəukurən.

15 Tro iaminha irə, ti nəri nə mə reri narmama me i ruvəskai raka.

Hənəsisəg raka ia nəkwəreginraha mine nənimenraha.

Mətə trini minuə həpwəh noien iaminha irə,
nəfe nəghin tuhəukurən nətoniien ia
nənimenraha
nənə mhəregi ia nəkwəreginraha,
uə tuhəukurən ia rerinraha,

^a **13:11:** Nəpin rīpik Matiu rani nəgkiariien i mə “Nitətə ia neiaia.”
Nīpwrai nəgkiariien i in i “Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

13:12: Mat 25:29, Mak 4:25, Luk 8:18, 19:26

13:13: Dut 29:4

13:14: Jon 12:40, Wok Me 28:26-27

nənə mhərari mhəuvehe tukw iou, nənə tako irəha həuvehe mhəsanin.'

¹⁶ Mətə kimiaha nəmrimiaha ramətə nari, nəkwaregimiaha ramregi nari. Ro iam̄nhi irə rerimiaha traməkeikei magien. ¹⁷ Iakamini

nipərhienien tukumiaha i mə fwe kupwən profet me həpik mine nəkur atukwatukw me həpik hokeikei mə tuhətə narimnari me i hiamətə, mətə həpkətə mhə. Hokeikei mə tuhəregi nəgkiariien me i hiamregi, mətə həpkregi mhə.

¹⁸ Hətərig iou pwəh iakini irapw nipwrai nusipekinien səvəi iərmama sə rauini nuni nari me. ¹⁹ Nuni nari sə rəsas pen ia suatuk rəmwhen ia iərmama sə ramregi nəvisaiuen

ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə, mətə in rīreirei nipwran. Ro pen Setan ruvehe akwauakw, muvehi raka nəgkiariien nəha ia nətərigien səvənhi. ²⁰ Nuni nari sə rəsas pen

ia təkure kəpwier rəmwhen ia iərmama sə ramregi nəgkiariien amasan, nənə təkwtəkwuni a ruvehi, magien tukwe. ²¹ Mətə nəgkiariien nəha ripkeiwaiu amasan mhə ia rerin rəmwhen ia nuai nei me. In truvehi nəgkiariien nəha səvəi nəpin

ouihi a. Nəpin nərmama tuho nəmisəien min, uə tuhometə in ti nəgkiariien amasan, traraka akwauakw a irə. ²² Nuni nari sə rəsas pen ia tiprənə nəkwas ərəha rauviris ikin rəmwhen

ia iərmama sə rīregi nəgkiariien amasan, mətə ramətərig pik ia narimnari me səvəi tiprənə i. Mane rameikuə irə, mavi raka nətərigien səvənhi. Nətərigien me nəha housəman nəgkiariien

amasan. Rəpwəh nukuəien. ²³ Mətə nuni nari sə rəsas pen ia tīprənə amasan rəmwhen ia iərmama sə riregi nəgkiariien amasan, mukurən nīpwrən, mukuə. Riti nukwan toti, riti nukwan sikisti, riti nukwan hantret.”

Iesu rusipekin ia nurhi ərəha

²⁴ Nənə Iesu rini nusipekinien riti mwi ti nirəha i mə, “Nītətə ia neiai rəmwhen ia iərmama sə ruini nuni nari amasan me ia nəmhien səvənhi, ²⁵ mətə nəpīn nərmama me səvənhi kamhapri, iərmama sə raməmwəki in ruvehe, muini pen mwi nuni nurhi ərəha ia nəkwai nəmhien nəha, nənə mier mamevən. ²⁶ Nəpīn nuni nari amasan me həutə pehe, mətə nurhi ərəha mwi rutə ia rerīnraha.

²⁷ Iəmə asori nəha səvənhi nərmama nəpwīn kamho tukwini nari min. Irəha həuvehe, mhəni pen tukwe in mə, ‘Iəmə asori. Ikinəpwei nuni nari amasan me ia nəmhien səim. Mətə rəfo nurhi ərəha mwi fwe ikin?’

²⁸ Miregi in rini pen ti nirəha i mə, ‘Kwa iərmama sə raməmwəki iou rino.’

Miregi nərmama səməme kamho tukwini nari min həni pen tukwe in mə, ‘Ro iamīnhi irə ikokeikei mə kimaha tahəuvən mheivi raka nurhi ərəha?’

²⁹ Mətə in rini mə, ‘Rekəm. Rərəha mə kimiaha hiameivi utə nurhi ərəha, nənə mheivi utə pekin sə ramasan me. ³⁰ Pwəh irəha həutə pəri meste nəpīn nəha tuhəmrue irə. Ia nəpīn nəha takini pen ti nərmama me səiou səməme tuhesi kwənkwai nari amasan me nəha mə, Kimiaha tihəkupwən mhousəsimwīn nurhi ərəha, mhərihi tərini ia kusen me mə tukərarki pen ia napw. Mətə

kwənkwaɪ nari amasan me kɪmiaha tihəpeki, mhəuvehe, mhəmri ia nimwə səiou sə iakamoeite nəveginien ikin.’ ”

Iesu rusipekin ia nuni nei sə rouihi anan

³¹ Iesu rini irapw nusipekinien riti mwi ti nirəha i, mini mə, “Nɪtətə ia neiai rəmwhen ia kwənuni nei nəha mastat. Iərmama riti ruvehi, məpwei ia nəmhien səvənhi. ³² Nuni mastat in rouihi anan ia nuni nei me, mətə nəpɪn rutə, rasori məpi raka nəpigɪn me pam, muvehe mo nei irə, menu me ia nimagouagou həuvehe mho pen kwətəpag me səvənraha ia rəgɪn me.”

Iesu rusipekin ia yis

³³ Nənə Iesu rini pen nusipekinien riti mwi ti nirəha i, mini mə, “Nɪtətə ia neiai rəmwhen ia yis sə pran riti ruvehi, mərapɪ irau flaoa rɪpɪk, nənə məpwəh meste yis rəse floa me pam rəsisi.”

³⁴ Iesu rəgkiari m nərmama me ia nusipekinien me a. Nəgkiariien riti mwi riwən rini mahatən irəha irə. ³⁵ Iesu ro iamɪnhi irə mə nəgkiariien i profet riti səvəi Kumwesən rɪmənɪ fwe kupwən truvehe mukuə. Rini mə, “Takəgkiari ia nusipekinien me, mini irapw narimnari me sə iakinərkwafə i nəpɪn nəha iakɪno tɪprənə i meste pehe ipwet mine.”

Nɪpwrai nusipekinien səvəi nurhi ərəha

³⁶ Iesu rəgkiari pam, məpwəh nərmama me, muvnmwə ia nəkwai nimwə. Nənə nərmama me səvənhi həuvehe tukwe, mhəni mə, “Tikəusiəre pui pehe ro nɪpwrai nusipekinien nəha ikɪmənɪ ia nurhi ərəha sə rutə ia nəmhien.”

³⁷ Miregi Iesu rini mə, “Iərmama sə rauini nuni nari amasan me in nə iou, Iəməti Iərmama. ³⁸ Nəmhiēn in nə tīprənə i. Nuni nari amasan me irəha nə nīpwnəti nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Nurhi ərəha me irəha nə nīpwnəti Setan, iəremhə ərəha. ³⁹ Iərmama sə rəmwəki iəmə asori səvəi nəmhiēn, muini pen nurhi ərəha in nə Setan. Nəpīn nuni nari amasan me həmrue irə in nə nəpīn sampam. Nənə nərmama me nəha həuvən mhesi kwənkwan irəha nə nagelo me.

⁴⁰ Rəmwhen mə nərmama housəsimwīn nurhi ərəha, nənə mhəuvani ia napw, ia nəpīn sampam tro mwi iamīnhi irə. ⁴¹ Iou, Iəməti Iərmama, takərhi pen nagelo me səiou, həuvən ia kwopun me səiou sə iakamərimənu ikīn. Nənə irəha tuhəpeki raka narimnari me pam səməme kamho nərmama kamhəmwei ia nərəhaien mīne nəkur ərəha me pam, ⁴² nənə mhərarki pen irəha ia napw asori. Ia kwopun nəha nərmama tuhasək, mhahi tərini revīnraha. ⁴³ Nənə nəkur atukwatukw tuhəuvnimwə ia nītətə sə Tata səvənraha ramərimənu irə, nənə mhəhiapw rosi meri. Iərmama sə nəkwəregīn rarə traməkeikei mətərig amasan.”

Iesurusipekīn ia mane asori sə kinimwi ia tīprənə

⁴⁴ “Nītətə ia neiai rəmwhen ia mane asori kinimwi ia tīprənə riti. Iərmama riti raman mətōni mane nəha, rarə mīnimwi mwi. Ti nəri nə mə rerīn ragien pik, in rəmri pen nəmri nari ia narimnari

---

13:38: 1Kor 3:9   **13:40:** Mat 7:16, Jon 15:6   **13:41:** Mat 24:31, Mat 25:31-46, Mak 13:27   **13:42:** Mat 8:12   **13:43:** Dan 12:3   **13:44:** Mat 19:29, Luk 14:33, Fil 3:7

me pam sǽvǽnhi, muvehi mane irǽ, nǽnǽ mevǽn muvehi nǽmri tǽprǽnǽ nǽha.”

Iesu rusipekǽn ia kǽruǽtere i amasan riti kani mǽ pel

⁴⁵ “Nǽnǽ riti mwi. Nitǽtǽ ia neiai rǽmwhen ia iǽrmama riti sǽ ramǽtui kǽruǽtere i amasan me nǽha kani mǽ pel mǽ trǽmri pen nǽmri nari ia nirǽha, nǽnǽ muvehi mane. ⁴⁶ Nǽpǽn rǽtoni pel riti nǽnimen rutǽ pik, revǽn mǽmri pen nǽmri nari ia narimnari me pam sǽvǽnhi, muvehi mane irǽ, nǽnǽ mevǽn muvehi nǽmri pel nǽha.”

Iesu rusipekǽn ia net

⁴⁷ “Nǽnǽ riti mwi. Nitǽtǽ ia neiai rǽmwhen ia net sǽ kǽrarki pen ia nǽkwai tǽsi, ruvehi nǽmu me sǽpǽmsǽpǽ. ⁴⁸ Nǽpǽn net ruvǽukuǽr, nǽrmama hǽvi parei, mhǽkure, mǽnamhǽuai nǽmu me. Sǽ ramasan me kamhǽvai pen ia tǽnǽripw me, mǽtǽ sǽ rǽrǽha me kamhǽrarki. ⁴⁹ Tro mwi iamǽnhi irǽ ia nǽpǽn sampam. Nagelo me tuhǽuvǽn, mhǽpeki raka nǽkur ǽrǽha ia reri nǽkur amasan, ⁵⁰ nǽnǽ mhǽrarki pen irǽha ia kwopun napw asori rauǽk ikin. Ia kwopun nǽha nǽrmama tuhasǽk, mhahi tǽrini revǽnraha.”

⁵¹ Iesu rǽgkiari pam, nǽnǽ mǽres pen nǽrmama me i sǽvǽnhi mǽ, “Narimnari me i iakǽni pehe tukumiaha i hiǽregi mhǽukurǽn nǽpwrǽnraha uǽ rekǽm?”

Mǽregi irǽha hǽni mǽ “Ouǽh. Kǽmaha iahǽukurǽn.”

⁵² Mǽregi Iesu rǽni pen ti nirǽha i mǽ, “Ro iamǽnhi irǽ iǽrmama sǽ kupwǽn in iahatǽn sǽvǽi Loa, mǽtǽ

kurirə irə kahatən amasan in ia nitətə ia neiai, in rəmwhen ia iəmə asori riti nautə me rīpik fwe ia nəkwei nimwə səvənhi. In rukurən nuvnimwəien mīpeki raka nautə me sə vi irau nautə me sə tui.”^b

Nəkur imwei Iesu həpwəh nisaiien in

⁵³ Nəpīn Iesu rini irapw pam nusipekinien me i, in rəpwəh kwopun nəha, ⁵⁴ mevən ia Nasaret, imwəni atukwatukw, minamahatən nərmama ia nəkwei nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel. Irəha nənimenraha rier. Həni mə, “Iəmə i ruvehi nukurənien nəha pəku? Raməfo mamə nīmətəien me i? ⁵⁵ Kwa tīni Josef i iəmə sə rīməuvrhəkin nimwə! Səvənhi mama nə nəghin nə Meri. Pīəvni me nə Jemes, Josef, Jutas, mine Saemon. ⁵⁶ Kītiriməni me pam hamarə ia rukwənu i kītaha minraha. Ro iamīnhi irə iəmə i ruvehi narimnari me nəha pəku?” ⁵⁷ Nənə rerinraha rīpkəgien mhə tī Iesu. Həpwəh nisaiien in.

Mətə Iesu rini pen tī nirəha i mə, “Nərmama ia kwopun me kamhəsiai profet riti, mətə nəkur imwəni me mine nərmama səməme kamharə ia nəkwei nimwə səvənhi ko həpwəh nisaiien in.”

⁵⁸ Nənə Iesu rīpko mhə nīmətəien me rīpik ia kwopun nəha, tī nəri nə mə nəkur imwəni me həpwəh nīniien nīpərhienien irə.

14

Jon Paptaes remhə

^b **13:52:** Iesu rusipekin ia nautə me sə vi mine nautə me sə tui. Nautə me sə vi rəmwhen ia nəgkiariien sə rəmak ia Niutestamen. Nautə me sə tui rəmwhen ia nəgkiariien sə rəmak ia Oltestamen.

13:53: Mat 7:28   **13:54:** Jon 7:15   **13:55:** Jon 6:42   **13:57:** Jon 4:44

¹ Ia nāpīn nāha nārmama kamhāni pīk nāghi Iesu. Nāpīn Kig Herot rīregi nāgkiariien sāvānraha, ² rīni pen tī nārmama sāmāme kamho tukwini nāri min mā, “In nāha Jon Pāptaes. Rīnātui mwi ia nemhāien sāvānhi ro pen rauvehi nīskaiien mamō nīmētāien me.”

³ Kig Herot rīni iamīnhi irā tī nāri nā mā fwe kupwān in rākwtāmhirī Jon, mārīhi in, muvehi puvnimwā ia kalapus tī Herotias, pran sāvāi piāvni nāghīn nā Filip. ⁴ Niemaha ramāpi prān nāha tī nāri nā mā Jon rīni pen tī Kig Herot i mā, “Ikakres pran sāvāi piām noien nāha rīpkatukwatukw mhā ia Loa.” ⁵ Kig Herot rokeikei mā trōusi āpune Jon, mātā rehekīr nārmama tī nāri nā mā irāha hāni mā Jon in profet rīti.

⁶ Mātā nāpīn ko nāvegīnien asorī rīti sā rahatān pen nāpīn Kig Herot rīnātui irā, prān ouīhi sāvāi Herotias ruvehe motanis ia nānimenraha, mō Kig Herot rerīn ragīen. ⁷ Ro pen Kig Herot rīni nākwan muvehi kwāsuahi tukwe mā truvei pen nāfe nāghīn prān ouīhi i trāres i. ⁸ Ia nāpīn nāha mama sāvāi prān ouīhi rāgkiari min, mīni pen nātārigīen sāvānhi tukwe. Nānā prān ouīhi nāha revān mīni pen tī Kig Herot i mā, “Tikevān muvehi kānkāpwā Jon Pāptaes ia tikiplet muvehi muvehe ia kwopun i muvei pehe miou.” ⁹ Nāpīn Kig Herot rīregi nāresien nāha, rerīn rāpou. Mātā tī nāri nā mā rīmāuvehi kwāsuahi ia nāmri nāmā asorī me sāmāme kamhāni pāri nāri irāha min in rīni nākwan mā tukuvei pen. ¹⁰ In rārīhi pen iarūagān rīti sāvānhi revān ia kalapus, mārāi raka

---

14:3: Mat 11:2   **14:4:** Lev 18:16, Lev 20:21   **14:5:** Mat 21:26

14:10: Mat 17:12

kənkəpwə Jon, ¹¹ məmri pen ia tikiplet, muvehi muvehe, muvei pen m prən ouihi. Prənouihi nəha ruvehi mevən, muvei pen m mama səvənhi. ¹² Nənə nərmama me səvəi Jon həuvehe, mhəuvehi nīpwran, mhəuvən, mhənīmwi. Kurirə irə həuvən mhəni pen ti Iesu.

Iesu rəkwməni nərmama me irəha pam faef-taosən

¹³ Nənə nəpīn Iesu rīregi nəgkariien i, rəputə ia nītətə ouihi, məpwəh kwopun nəha, mevən in əpa ia kwopun riti nərmama həiwən ikin. Mətə nərmama me həregi, həier ia taon me, mhavən a, mhəkurirə in. ¹⁴ Nəpīn in ruvarei, rətoni nərmama həpik, nənə rerin rəkwpəpīr ti nīrəha. Nənə in ro nərmama me səvənraha səməme kamhemhə həuvehe mhəsənīn.

¹⁵ Nəpīn rīnaməruarəv meri na trivə, nərmama me səvəi Iesu həuvehe mhətə in, mhəni mə, “Rīnaməpitəv. Kwopun i nəveginien riwən ikin. Ramasan mə tikərhi pen nərmama me i həuvən ia rukwənu me pwəh həuvehi nəmri nəveginien sənənraha.”

¹⁶ Mətə Iesu rīni pen ti nīrəha i mə, “Irəha tuhəuvən ti nəfe? Kīmīaha nə tihəuvei pen nəveginien mīnraha.”

¹⁷ Mīregi irəha həni pen tukwe in mə, “Nəveginien sənətaha rəpwəh nəmwhenien. Bred krirum mīne nəmu kəru a i.”

¹⁸ Mīregi Iesu rīni mə, “Həuvehi irəha mhəuvehe tukw iou.” ¹⁹ In rīni nəkwən mə nərmama tuhəkure ia nurhi. Ruvehi bred krirum mīne nəmu kəru, məkwətə ia nīmagouagou, məfwaki

mini vivi Kumwesən tukwe, məkwsen bred me, muvei pen m nərmama me səvənhi, nənə irəha həpeki pen m nərmama. ²⁰ Nərmama pam hani nari tipwınraha rəsisı. Nənə nərmama me səvəi İesu həvai pen nıpərpəri nəveginien me nəha sə hənani mhəpwəh rukuər ia tənəripw me irəha pam twelef. ²¹ Nərmama me nəha həpık hani nari nərman nıpran mıne nəkwərhakwərha. Kəvsini nərman me əpa ipaka faef-taosen.

Iesu ravən ia təkure nui asori Kalili

²² Kurirə irə İesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə tuhəputə ia nitətə ouihi, mhəkupwən mhəpi simwın ia nui asori. In tramo mərhi pen nərmama həuvən fwe imwənraha me. ²³ İesu rəsəkir raka mınraha, mutə ia təküər riti mə trəfwaki in əpa. Nəpın rınəpitəv in əpa ia kwopun nəha, ²⁴ mətə nitətə ouihi nərmama me səvənhi kamhəsüə i ruvan raka isipwın ti tənə nəha. Peiau peiau me kamhəpwı ti nəri nə mə irəha kamhaiu mamhəuvən ia nəmri mətagi mwatuk.

²⁵ Ia nəpın nəha rınamran İesu ruvehe ti nırəha, mamavən ia təkure nui. ²⁶ Mətə nəpın nərmama me səvənhi həti pen mhətoni mə in ravən ia təkure nui, həhekır, mhəni mə, “Kwa iəremhə nəha.” Nənə irəha həkweın əpwəmwis ti nəri nə mə həhekır asori.

²⁷ Mətə təkwtəkwuni a İesu rəgkiari mınraha mini mə, “Kımiaha tihəpwəh nıregiien rərəha. Kwa iou i. Tihəpwəh nehekırıen.”

²⁸ Miregi Pita rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Trini minuə ik nə tikini nəkwam tukw iou i mə takavən ia təkure nui muvehe tukw ik.”

²⁹ Miregi Iesu rini mə, “Uvehe.” Ro pen Pita reivə irapw ia nəkwai nitətə ouihi, mavən ia təkure nui mevən ti Iesu. ³⁰ Mətə nəpin rətoni nimətagi, rehekir, minaməmwhenimw, minaməkwein əpwəmwis mə, “Iərimənu! Uvehimiru iou!”

³¹ Təkwtəkwuni a Iesu rosə pen rəgin muvehi Pita, mini pen tukwe in mə, “Ik iərmama nahatətəien səim rīpkiskai mhə. Rəfo nətərigien səim ro kəru iamihni irə?”

³² Nəpin irau krouəputə ia nitətə ouihi, nimətagi reiwaiu miwən. ³³ Nənə nərmama me səvəi Iesu ia nəkwai nitətə ouihi hənimwi nukurhunraha, mhəuvei pen nisaiien səvənraha min, mhəni mə, “Nipərhiēnien ik Tini Kumwesən.”

Iesu ro nəkur Kenesaret səməme kamhemhə həuvehe mhəsanin

³⁴ Irəha həpi simwın ia nui asori, mhəuvən mhəuvarei ia tənə Kenesaret. ³⁵ Nəpin nərmama ia kwopun nəha hətoni mhəukurən mə Iesu nəha, hərhi pen nəgkiariien revən ia rukwənu me pam ia kwopun nəha. Nənə irəha həuvehi nərmama me pam səməme kamhemhə mhəuvehi mhəuvehe ti Iesu, ³⁶ mamhəres in mə ko irəha hərapi a nusvenhi tınari səvənhi. Nənə irəha pam səməme hərapi həuvehe mhəsanin.

15

Nərmama me i kamhəsiyai Kumwesən ia tərhunraha əpa

¹ Ia nəp̄in nəha Farisi me mine nahatən me səvəi Loa həier ia Jerusalem, mhəuvehe ti Iesu, mhəni mə, ² “Rəfo nərmama me səim kamhərui nitətə səvəi kaha kupwən me? Nəp̄in hani nari, həpkukupwən mhə mhərkwəriḡ.”

³ Mireḡi Iesu r̄ini pen ti nirəha i mə, “Rəfo k̄imiaha hiamətəfi nəḡkiariien səvəi Kumwesən mə tihesi pen narəien sək̄imiaha? ⁴ Kumwesən r̄iməni nəkwən mə, ‘Tik̄isiai tata mine mama səim.’ In r̄iməni mwi mə, ‘Tr̄ini minuə iərmama riti rani ərəha tata mine mama səvənhi, tukaməkeikei kousi əpune in.’ ⁵ Mətə k̄imiaha hiaməni mə, ‘Tr̄ini minuə iərmama riti r̄ini pen ti səvənhi tata mine mama mə, Səiou narimnari me sə tr̄asitu ia kimirau ro ikinan i səvəi Kumwesən, ⁶ ramasan mə in trəpwəh nuvei penien nari riti m səvənhi tata m̄isiai in irə.’ Ia noien nəha k̄imiaha hiamousi raka nəḡkiariien səvəi Kumwesən ia narəien sək̄imiaha. ⁷ K̄imiaha kəuətkəsua me. Fwe kupwən, Profet Aesea r̄iməni atukwatukw k̄imiaha, m̄ini mə,

⁸ ‘Nərmama me i kamhəsiyai iou ia tərhunraha, mətə rerinraha rəmak isipw̄in tukw iou.

⁹ Kamhəfwaki auər a miou.

Nəp̄in kamhahatən nərmama,

həni mə kamhahatən nəḡkiariien səiou, mətə rekəm.

Kamhahatən nəḡkiariien sə ruku pen a ti nərmama.’”

Nəfe nari tro iərmama ruvehe məmkemik ia nəmri Kumwesən

¹⁰ Nənə Iesu rəkwein nərmama me həuvehe tukwe. Rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha tihətərig amasan ia nirak, mhəukurən nəfe takini. ¹¹ Ripko mhə nəri sə ruvniwə ia nəkwai iərmama ramo in rəmkemik ia nəmri Kumwesən, mətə nəri sə ruku pen ia nəkwan mamier in nə ramo in rəmkemik ia nəmri Kumwesən.”

¹² Nənə nərmama me səvənhi həuvehe, mhəni pen tukwe in mə, “Ikukurən mə nəpin Farisi me həregi nəgkiariien nəha niemaha rəpi irəha.”

¹³ Miregi Iesu rini mə, “Nei me pam səməme Tata səiou fwe ia neiai ripkəpwei mhə ti nəpin riti keivi utə irəha. ¹⁴ Kimiaha tihəpwəh irəha. Irəha nərmama kamhəiri pen nərmama ia suatuk sə tuhesi, mətə nəmri nraha rifwə. Trini minuə iərmama riti nənimen rifwə mamiri pen iərmama riti mwi nənimen rifwə ia suatuk sə trouesi, irau pəri trouivə irapw ia ruei tənə.”

¹⁵ Mətə Pita rini pen tukwe in mə, “Ni pehe ro tukumaha i nipwrai nusipekinien nəha ikiməni.”

¹⁶ Miregi Iesu rini mə, “Kimiaha mwi hiamreirei ihi? ¹⁷ Hiəpkukurən mhə mə nəfe nari revən ia nəkwai iərmama, ramevən ia tipwin, mamier.

¹⁸ Mətə nəri sə ramier ia nəkwai iərmama raku pen ia rerin fwe imwə nənə in nə ramo in rəmkemik ia nəmri Kumwesən. ¹⁹ Iakani iamini irə ti nəri nə mə nətərigien ərəha ruku pen ia reri iərmama fwe imwə, mamier: nousi əpuneien iərmama, nakresien pran səvəi iərməpə, noien sə nərman mine nipran kamhəiri əpnəpen irəha me, nakresien,

15:11: Mat 12:34   **15:14:** Mat 23:16,24, Luk 6:39, Rom 2:19

15:19: Jen 8:21, Mat 12:34

neikuaien, nini ərahaien iərmama. ²⁰ Noien me i ramo iərmama rəmkemik ia nəmri Kumwesən. Mətə trini mīnuə iərmama rīpkərkwerig mhə, maməni nari, noien nəha ko rīpko mhə in ruvehe məmkemik ia nəmri Kumwesən.”

Pran Kenan riti rini nīpərhienien ia Iesu

²¹ Nənə Iesu rier, məpwəh kwopun nəha, mevən ipaka ti taon mi nəha Taea mine Saeton. ²² Nənə təkwtəkwuni a pran Kenan riti sə ramarə ia kwopun nəha ruvehe, mamasək, mamini mə, “Iərimənu, kwənəkwwus səvəi Kig Tevit, tikapi tukw iou! Iəremhə ramarə ia prən ouihi səiou, mamə in raməmisə pik!”

²³ Mətə Iesu rəpwəh niniien nəgkiariien riti ti prən nəha. Nənə nərmama me səvənhi həuvehe mamhəgkiari min, mhəni mhənuə, “Ərhi pen prən i ramevən, ti nəri nə mə rakurirə kitaha, mamasək.”

²⁴ Miregi Iesu rini mə, “Kumwesən rərhi pehe iou mə takuvehe əpa ti nəkur Isrel. Irəha həmwəhen ia sipsip me hənəruei.”

²⁵ Mətə prən nəha ruvehe mīnimwi nukurhun mi ia nənimen, mīni mə, “Iərimənu. Tikasitu ia nirak.”

²⁶ Miregi Iesu rini mə, “Rəpwəh namasanien mə takuvehi nəveginien sənəi nəkwərhakwərha mərarki pen i m kuri me.”

²⁷ Miregi prən i rini mə, “Nīpərhienien, Iərimənu. Mətə kuri me mwi kamhani nīmwəkmwəki nəveginien sə raməsas irapw ia ruei tepol səvəi iəmə asori səvənraha.”

²⁸ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Prən i ikamahatətə pərhiən. Pwəh iako mik rəmwəhen

sə ikokeikei.” Təkwtəkwuni a mwi prən ouihi səvənhi ruvehe məsanin.

Iesu ro nərmama həpik həuvehe mhəsanin

²⁹ Iesu rier ia kwopun nəha, mavən ia nıkarkare nui asori Kalili, mevən mutə ia təkuaer riti məkure fwe ikin. ³⁰ Nənə nərmama həpik həuvehe tukwe, mamhəuvehi nərmama me səməme kamhemhə. Nəpwın nisunraha rərfe. Nəpwın nənimenraha rıfwə. Nəpwın nemhəien rouraha nıpəri nıpwranraha. Nəpwın ho iəpou ko həpwəh nəgkiariien. Həuvehi mwi nərmama həpik mwi, mhəmri pen irəha ia nisui Iesu, nənə in ro irəha həuvehe mhəsanin. ³¹ Ia nəpın nəha nəpou me haməgkiari. Nərmama nemhəien rouraha nıpəri nıpwranraha həuvehe mhəsanin. Nərmama səməme nisunraha rərfe, həvi atukw a nisunraha mamhavən. Nənə nərmama nənimenraha rıfwə hətui mamhətə nari. Nəpın nərmama me hətoni, nənimenraha rier. Nənə həgnəgini Kumwesən səvəi nəkur Isrel.

Iesu rəkwməni nərmama irəha pam fo-taosen

³² Ia nəpın nəha Iesu rəkwein nərmama me səvənhi həuvehe. Rini pen ti nırəha i mə, “Rerik rərkwəpır ti nərmama me i. Hənarə raka nəpın kahar kıtaha mınraha, nənə sənənraha nəveginien ruvəiwən. Iakəpwəh no keikeiien mə takərhi pen irəha fwe imwənraha nəpın nukumhə ramahi irəha. Rərəha mə kamhəuvən nəmrınraha rıpitəv həmwei ia suatuk.”

³³ Miregi nərmama me səvənhi həni pen tukwe in mə, “Tsəuvehi bred pəku rəmwhen tsəkwmənu

nərmama me i? Kwa həpik anan. Kitaha samarə ia kwopun nəveginien riwən ikin.”

³⁴ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Sənəmiaha bred kevə?”

Miregi həni mə, “Sefen mine kwopnəti nəmu me nəpwın mwi fwe ikin.”

³⁵ Iesu rini nəkwən mə nərmama me nəha sənənraha nəveginien riwən tuhəkure ia tıprənə.

³⁶ Nənə ruvehi bred nəha sefen mine kwopnəti nəmu me, məfwaki mını viwi Kumwesən tukwe. Nəpın rəfwaki pam, maməkwsen bred me, mauvei pen m nərmama me səvənhi, həpeki pen m nərmama me.

³⁷ Nərmama me pam hani nari tıpwınraha rəsisı. Nəpın hənani raka nari, həvai pen nıpərpəri bred mine nəmu me hənani mhəpwəh rukuər ia tənəripw sefen.

³⁸ Nərmama me nəha hani nari həpik anan nərman nıpran mine nəkwərhakwərha. Kəvsini nərman me əpa irəha pam fo-taosen.

³⁹ Nənə Iesu rərhi pen irəha kamhəuvən imwənraha me. Kurirə irə rəputə ia nıtətə ouihi riti, mamevən fwe kwopun riti nəghın nə Makatan.

16

Farisi me kamhəres nımtətien riti

¹ Ia nəpın nəha Farisi me mine Satusi me həuvehe, mhəres pen Iesu i mə, “Ko iko ro nımtətien riti sə ruku pen ia neiai pwəh iahətoni mhəukurən mə ik pərhiən Kumwesən rərhi pehe ik?”

² Miregi Iesu rini mə, “Nəpın meri na trivə, kımiaha hiəni mə, ‘Rosi trakwakwi rukwəsikər

ti nəri nə mə nimagouagou rərueɾəv.’ ³ Nənə ia nəpnəpɪn kɪmɪaɦa hɪənɪ mə, ‘Rosi nesən trauər ipwet ti nəri nə mə nimagouagou rərueɾəv, məpuə.’ Kɪmɪaɦa hɪəukurən nətəien nimagouagou, nənə mhəukurən nəfe nari nimagouagou ramahatən pen. Mətə rəfo hɪəreirei nɪpwrai nɪmtətien me i kamo ipwet mɪne? ⁴ Kɪmɪaɦa nərmama ipwet mɪne hɪamətui a nɪmtətien ti nəri nə mə noien səkɪmɪaɦa rikou. Kɪmɪaɦa hɪənəpwəh Kumwesən rəmwhen pran sə rəpwəh iərman səvənhi mamesi pen iərməpə. Kumwesən trəpwəh nuvei peheien nɪmtətien riti mwi m kɪmɪaɦa, mətə nɪmtətien əpa səvəi Profet Jona.” Iesu rɪni nəgkiariien nəɦa, məpwəh irəɦa, mamevən.

Nahatətien səvəi Farisi me mɪne Satusi me

⁵ Ia nəpɪn nəɦa Iesu revən irəɦa nərmama me səvənhi, mhəuvən mhəpi sɪmwɪn ia nui asori. Nərmama me səvənhi hənənouenou mə tuhəuvehi bred. Nəpɪn irəɦa həuvarei ia nɪkaren pen, ⁶ Iesu rɪni pen ti nɪrəɦa i mə, “Kɪmɪaɦa tihətui amasan, mhəsiari ti yis səvəi Farisi me mɪne Satusi me.”

⁷ Mɪregi irəɦa hənəməgkiari mɪnraɦa me i mə, “Rosi raməgkiari iamɪnhi irə ti nəri nə mə kɪtaɦa sənənouenou bred uə?”

⁸ Nənə nəpɪn Iesu rɪregi, rɪni mə, “Kɪmɪaɦa nahatətəien səkɪmɪaɦa rɪpkɪskai mhə. Rəfo hɪaməgkiari m kɪmɪaɦa me mə sənəmɪaɦa bred riwən? ⁹ Kɪmɪaɦa hɪəreirei ihɪ? Rerɪmɪaɦa rɪpkɪrhi mhə bred krirum sə iakɪnəkwməni nərmama faef-taosen irə mɪne tənəɾɪpw kevə hɪəməuvehi kurirə? ¹⁰ Rerɪmɪaɦa rɪpkɪrhi mhə bred sefen

sə iakinəkwməni nərmama fo-taosen irə mine tənəripw kevə hiəməuvehi kurirə? ¹¹ Rəfo həreirei nīpwrai nəgkiariien səiou? Iapkəgkiari mhə ia bred, mətə iakamini mə kimiaha tihaməsiari ti yis səvəi Farisi me mine Satusi me.” ¹² Ia nəpīn nəha nərmama me səvəi Iesu həuvehe mhəukurən mə Iesu ripkini mhə mə tuhəsiari ti yis səvəi bred, mətə tuhəsiari ti nahatənien səvəi Farisi me mine Satusi me.

Pita rini irapw mə Iesu in Kristo

¹³ Nəpīn Iesu ruvehe ipaka ti taon nəha Sis-aria Filipae, rəres pen nərmama me səvənhi mə, “Nərmama kamhəni iou, Iəməti Iərmama, mə iou sin?”

¹⁴ Miregi həni mə, “Nərmama nepwīn kamhəni ik mə Jon Paptaes. Nepwīn kamhəni ik mə Profet Elaeja. Nepwīn mwi kamhəni ik mə Jeremaea uə profet riti mwi fwe kupwən.”

¹⁵ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Mətə kimiaha hiəməni mə iou sin?”

¹⁶ Miregi Saemon Pita rini mə, “Ik Kristo. Kumwesən sə ramiru, tini nə ik.”

¹⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Saemon, tini Jon, rerim tragien! Ripko mhə iərmama riti rahatən ik irə mə tikukurən nəri i, mətə Tata səiou fwe ia neiai rahatən ik irə ikukurən. ¹⁸ Nənə iakani pehe tukw ik i mə ik nə Pita. Nīpwrai nəhag nəha mə kəpwier. Ia təkure kəpwier i takuvrhəkin nakalasia me səiou rəmwhen sə kauvrhəkin pen nimwə irə, niskaiien səvəi nemhəien ko ripkouraha mhə irəha. ¹⁹ Takuvei pehe ki me

16:14: Mat 14:1-2, Mak 6:14-15, Luk 9:7-8

16:16: Jon 6:69

16:17: Mat 17:5, Kal 1:15-16

16:18: Jon 1:42, Efes 2:20

16:19: Mat 18:18, Jon 20:23

səvəi nītətə ia neiai^a mik. Nəfe nari ikərihi tərini ia tīprənə i, tukərihi tərini fwe ia neiai. Nəfe nari ikifi raka ia tīprənə i, tukifi raka fwe ia neiai.” ²⁰ Nənə Iesu rinise pen əknekɪn tɪ nərmama me səvənhi mə, “Kɪmiaha tihəpwəh nɪniien tɪ iərmama riti mə iou Kristo.”

Iesu rukupwəh mini irapw mə in tremhə nənə mətui mwi

²¹ Ia nəpɪn nəha mamevən, Iesu rinamahatən nərmama me səvənhi mə, “Takaməkeikei mevən fwe Jerusalem. Nəmə asori me mine pris asori me mine nahatən me səvəi Loa tuho nəmisəien me rɪpɪk ia nirak, mhousi əpune iou. Mətə ia nəpɪn sərə kahar irə takətui mwi.”

²² Ia nəpɪn nəha Pita riri raka Iesu ia nɪkarenraha, mɪnanise pen tukwe in mə, “Iərimənu, pwəh Kumwesən trapi tukw ik, məpwəh nəsenien nərmama tuho noien nəha ia niram ia nəpɪn riti.”

²³ Mətə Iesu ruvsini, mini pen tɪ Pita i mə, “Setan, evən ia təkutak! Ikaməmwur mə tiko iakapəti mɪmwei iamɪnhi irə tɪ nəri nə mə nətərigien səim rɪpkesi pen mhə nətərigien səvəi Kumwesən, mətə ikamesi pen a nətərigien səvəi nərmama.”

Iərmama traməkeikei məvrani nei kamarkuau

²⁴ Nənə Iesu rini pen tɪ nərmama me səvənhi mə, “Iərmama sə rokeikei mə truvehə mo iərmama riti səiou traməkeikei məpwəh nətərigien səvənhi, muvehi utə nei kamarkuau səvənhi, məvrani

^a **16:19:** Nəpɪn rɪpɪk Matiu rani nəgkiarrien i mə “Nītətə ia neiai.” Nɪpwrai nəgkiarrien i in i “Nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

16:20: Mat 17:9, Mak 9:9   **16:24:** Mat 10:38, Luk 14:27

mukurirə iou. ²⁵ Iərmama sə rokeikei mə trəkwətəmhiri nimiruien səvənhi trarfai irə, mətə iərmama sə traraka ia nimiruien səvənhi tukw iou truvehi nimiruien rerin. ²⁶ Trini minuə iərmama riti ripeki pam narimnari me ia tiprənə i mo səvənhi i, nənə kurirə ikin remhə, mətə ripkuvehi mhə nimiruien rerin, noien nəha trəfasitu irə? Uə iərmama truvei pen nəfe mərpwın tai nimiruien səvənhi? ²⁷ Iou Iəməti Iərmama takuvehe ia niskaiien səvəi Tata səiou kimaha nagelo me səiou. Ia nəpin nəha takərpwın noien səvəi nərmama me kuatia kuatia. Nərpwınien sə takuvei pen minraha tresi pen a nəfe nari irəha həno. ²⁸ Iakani nipərhiendien tukumiaha i nərmama nepwın kamhərer ia kwopun i tuhəpkemhə mhə meste tuhətoni iou, Iəməti Iərmama, iakauvehe rəmwhen ia kig mə takərimənu ia nitətə səiou.”

17

Nipwrai Iesu ruvehe mopə

¹ Nəpin sikis rukurau, nənə Iesu riri əpa Pita mine Jemes mine piəvni Jon, həutə parei ia təkuər əpwəmwis riti. ² Ia kwopun nəha irəhar harətoni ia nənimenrahar nipwrai Iesu ruvehe mopə. Nənimen rəhiapw rəmwhen ia meri. Tinari səvənhi ruvehe məpsan rəmwhen ia nukuraanien. ³ Təkwətəkwuni a irəhar harətoni Profet Elaeja mine Moses krouier pehe, rouəgkiari irəhar Iesu.

⁴ Nənə Pita rini pen ti Iesu i mə, “Iərimənu. Ramasan mə kimrahar iaharuvehe i. Mə ikokeikei

16:25: Mat 10:39, Luk 17:33, Jon 12:25   **16:26:** Mat 4:8-9

16:27: Mat 25:31, Sam 62:12, Prov 24:12, Rom 2:6, Rev 22:12

17:2: 2Pit 1:16-18

tako tənimwə kahar, riti səim, riti səvəi Moses, riti səvəi Profet Elaeja.”

⁵ Pita raməgkiari ihi, təkwtəkwuni a mwi nəpuə əpsan riti ruvehe muvegi irəha. Reri Kumwesən ruku pen ikin, mīni mə, “In nəha nərik keikei. Rerik ragien tukwe. Tihətərig in.”

⁶ Nəpīn Pita mīne Jon mīne Jemes harregi nəgkiariien nəha, harhekir, mharmwei, mharnimwi irapw nənimenrahar ia tīprənə. ⁷ Mətə Iesu ruvehe mīrapī irəhar, mīni mə, “Harərər, mharəpwəh nehekīrien.” ⁸ Nənə irəhar harəkwtə, harəpwəh nətoniien Moses mīne Profet Elaeja, mətə Iesu əpa irəha min.

⁹ Nəpīn irəha kamheiwaiu pehe ia təkua, Iesu rīni pen tī nīrəhar i mə, “Kīmirəhar tiharəpwəh nīniien tī iərmama riti nīmtətien nəha hiarnətoni, meste iou, Iəməti Iərmama, iakətui mwi ia nemhəien səiou.”

¹⁰ Nənə Pita mīne Jemes mīne Jon harəres pen in i mə, “Rəfo nahatən me səvəi Loa kamhəni mə Profet Elaeja traməkeikei mukupwən muvehe?”^a

¹¹ Mīregi Iesu rīni mə, “Nīpərhienien. Profet Elaeja truvehe məmri amasan pam narimnari me rəmwhen ia sə fwe kupwən. ¹² Mətə iou iakani pehe tukumirəhar i mə Profet Elaeja ruvəuvehe raka nənə nərmama me həpkətə sas mhə in, mətə hesi pen nətərigien səvənraha, mho rərəha irə. Iou mwi, Iəməti Iərmama, takaməkeikei mevən ia rəginraha, nənə irəha tuho nəmisəien miou.” ¹³ Ia

17:5: Sam 2:7, Aes 42:1, Mat 3:17, Mak 1:11, Luk 3:22, Dut 18:15

17:9: Mat 16:20   **17:10:** Mal 4:5   **a 17:10:** Mal 4.5 Profet Malakae rīməni mə Profet Elaeja trukupwən muvehe kurirə irə Kristo ruvehe.   **17:12:** Mat 11:14, 14:10   **17:13:** Luk 1:17

nəpɪn nəha Pita mine Jemes mine Jon haruvehe, mharukurən mə Iesu raməgkiari ia Jon Paptaes.

Iesu rəkoui irapw iəremhə ia iəkunouihi

¹⁴ Nəpɪn irəha hərərig pehe mwi ti nərmama me, iərmama riti ruvehe ti Iesu, minimwi nukurhun mi ia nənimen, ¹⁵ mɪni mə, “Iərimənu. Tikapi tukw iou, masitu ia nərik. Nemhəien i nikəvan ro in. In raməmisə pik. Nəpɪn rɪpik ramwei pen ia napw, mamwei pen ia nui. ¹⁶ Iakuvehi in muvehe ti nərmama me səim, mətə irəha ko həkko mhə in ruvehe məsanin.”

¹⁷ Miregi Iesu rini mə, “Kimiaha nəkur ipwet mine nahatətəien səkimiaha riwən. Noien səkimiaha rikou. Tsarə kitaha miou mesite nəfe nəpɪn? Tinesən mine iakapwis kimiaha? Kimiaha tihəuvən mhəuvehi iəkunouihi nəha mhəuvehi mhəuvehe.” ¹⁸ Nəpɪn həuvehi mhəuvehe, Iesu rinise pen ti iəremhə i mə, “Tikier ia iəkunouihi i.” Nənə təkwtəkwuni a rier, iəkunouihi nəha ruvehe məsanin.

¹⁹ Kurirə irə nərmama me səvəi Iesu həuvehe ti Iesu, mhəres pen in əpa mə, “Rəfo kimaha iahəreirei nəkoui irapwien nənimwɪn ərəha nəha?”

²⁰ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Ti nəri nə mə nahatətəien səkimiaha rɪpkiskai mhə. Iakani nɪpərhienien tukumiaha i trɪni minuə kimiaha hi-ahatətə pərhien ia Kumwesən, nəri auər a mə nahatətəien nəha səkimiaha rouihi anan rəmwhən ia kwənuni nei nəha mastat, mətə hiəukurən ninien ti təkuaer i mə, “Təkuaer i tikaraka ia kwopun i mevən

mækure pen fwe, 'nənə trier mevən. Narimnari me pam trīməru tukumiaha." 21 b

22 Nəp̄in nərmama me səvəi Iesu housəsīmwin irəha me ia tənə Kalili, in r̄ini pen ti nirəha i mə, "Triṗko mhə tui kuvei pen iou, Iəməti Iərmama, ia rəgi nərmama. 23 Irəha tuhousi əpune iou, nənə Kumwesən tro iakətui mwi ia nemhəien səiou ia nəp̄in səro kahar irə." Nənə nərmama me səvənhi hərəgi rərəha anan.

Iesu ruvehi silin ia nəkwai nəmu mərəku pen nəmri takis irə

24 Nəp̄in Iesu mine nərmama səvənhi me həuvehe ia Kapaneam, nərmama səməme kamhəuvehi takis səvəi nimwə səvəi Kumwesən həuvehe ti Pita, mhəni mə, "Rosi ia hatən səkimiaha riṗkərəku mhə takis səvəi nimwə səvəi Kumwesən uə?"

25 Miregi Pita r̄ini mə, "Ouəh. In ramərəku."

Nəp̄in Pita revən muvnimwə, Iesu rukupwən mək̄iari min, m̄ini mə, "Saemon, ikaməfətərig irə? Kig me ia tiṗrənə i kamhəkeikei m nəfe nərmama me mə tuhərəku pen nəmri takis m̄inraha, tin̄inraha me uə nərməpə?"

26 Miregi Pita r̄ini mə, "Nərməpə."

Miregi Iesu r̄ini pen tukwe in mə, "Ikani niṗərhienien. Niṗwnəti kig me həṗkərəku mhə nəmri takis, 27 mətə pwəh sərəku pen rərəha k̄itaha tso niemaha rəpi nərmama me i səməme kamhəuvehi takis. Tikevən fwe ia nui asori,

---

b 17:21: Nəkukua me riṗik kimərai pen Niutestamen irə ia nəḡk̄iariien səvəi nəkur Kris kupwən kwopi nəḡk̄iariien ia vas 21 riwən. **17:22:** Mat 16:21 **17:24:** Eks 30:13, Eks 38:26

mosəperaha. Nəmu sə rukupwən məgher ia kwərvinari, tikivi utə, məti pen ia nəkwan, nənə tikətoni silin riti. Tikuvehi muvei pen mərəku pen takis səkrau mınraha.”

18

Iərmama əfo nə in rasori ia nərmama nepwın

¹ Ia nəpın nəha nərmama me səvəi Iesu həuvehe tukwe in, mhəni mə, “Ia nitətə ia neiaia^a sin rasori məpi raka nərmama me nepwın?”

² Nənə Iesu rəkwein iəkunouihi riti ruvehe, rərpwi irapw in ia kurkwanraha, ³ nənə mini mə, “Iakani nıpərhiēnien tukumiaha i mə kımiaha tihaməkeikei mhərari mhəuvehe mhəmwhen ia nəkwərhakwərha me. Mə hiəpwəh tihəpkuvnimwə mhə ia nitətə ia neiai ia nəpın riti.

⁴ Iərmama sə treiwaiu rəmwhen ia iəkunouihi, mıpəkəfiutə mhə in, in rasori məpi raka nərmama me nepwın ia nitətə ia neiai.

⁵ Iərmama sə trəsevər ia rerin ti iəkunouihi riti sə ro iamınhi ia nəghik rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin tukwe iou.”

Iesu rəgkiari ia narimnari me səməme tuhəuvehe mho nərmama həmwei

⁶ “Nəkwərhakwərha me i səməme kamhahatətə ia nırak, trini minuə iərmama riti ro riti rimwei ia nərhəien, Kumwesən trərpwın noien ərəha səvənhi. Iərmama nəha triregi rərəha anan məpi raka kərihi pen kəruətərei asori ia nıpətəkinuan kosə irapw i ia təmwei təsi. ⁷ Trərəha anan ti

---

18:1: Luk 22:24   **a** **18:1:** Nəpın rıpk Matiu rani nəgkiariēn i mə “Nitətə ia neiai.” Nıpwrari nəgkiariēn i in i “Nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”   **18:5:** Mat 10:40, Luk 10:16, Jon 13:20   **18:6:** Luk 17:1-2

nərmama ia tiprənə i ti nəri nə mə narimnari me kamhəuvehe tuho irəha həmwai ia nərahaien. Narimnari me i tuhaməkeikei mhəuvehe, mətə trərəha anan ti iərmama sə truvehi narimnari me i muvehe. ⁸ Mə rəgim uə nisum ramo ikamwei ia nərahaien, tikərai raka, mərarki. Mə rəgim rīpīp uə nisim rīpīp mətə ikuvehi nīmīruien, ramasan pīk tukw ik. Rərəha mə rəgim kəru uə nisum kəru mətə tukərarki pen ik ia kwopun napw asori rauək rerin ikin. ⁹ Mə nənimem ramo ikamwei ia nərahaien, tikukumwiri raka, mərarki. Mə nənimem kuatia mətə ikuvehi nīmīruien, ramasan pīk tukw ik. Rərəha mə nənimem kəru mətə tukərarki pen ik ia kwopun napw asori rauək ikin.”

Iesu rusipekin ia sipsip sə rəruei

¹⁰ Nənə Iesu rini mə, “Kimiaha tihətui amasan tukumiaha me mhəpwəh noien nəri auər a ia nəkwərhakwərha me i riti. Iakani pehe tukumiaha i mə fwe ia neiai nagelo me səvənraha kamhətə rerin nəmri Tata səiou sə ramarə fwe ia neiai. ¹¹ Iou, Iəməti Iərmama, iakuvehe mə takuvehimīru nərmama səməme kamhəruei.^b

¹² Kimiaha hiaməfətərig irə? Trini minuə iərmama riti sipsip me səvənhi irəha pam hantret, nənə riti ia nīrəha rəruei, trəfo pen irə? In trəpwəh naenti-naen kamhani nurhi ia təkua, mevən mamətui sə nəha rinəruei. ¹³ Nənə trini minuə rətoni, iakamini nīpərhiēnien tukumiaha i mə rerin ragien pīk ti sipsip nəha məpi raka

---

18:8: Mat 5:29-30   **18:10:** Hip 1:14   **18:11:** Luk 19:10   **b** **18:11:** Nəkukua me rīpīk kimərai pen Niutestamen irə ia nəgkiariien səvai nəkur Kris kupwən kwopi nəgkiariien ia vas 11 riwən.

naenti-naen sāmame hāpkāruei mhə. ¹⁴ Ia noien nəha rəmwhen a mwi Tata səkimiāha ia neiai rəpwəh nokeikeien mə nəkwərhakwərha me i riti trəruei.”

Iesu rəgkiari mə tiko nəfe ia piam nəpɪn ro rərəha ia niram

¹⁵ “Trɪni mɪnuə piam ro rərəha ia niram, evən mətoni kimirau əpa. Nənə ikini pen nəfe rino rərəha. Trɪni mɪnuə rətəriɡ ik, nəgkiariien səim tro piam rɪrəriɡ pehe səkimirau min tramasan. ¹⁶ Mətə trɪni mɪnuə rəpwəh nətəriɡien ik, iri iərmama kuatia uə kəru mharevən mwi pwəh irau krouregi rouətoni nəgkiariien me pam nəha ikini pen tɪ piam ro nɪpərhiēnien. ¹⁷ Trɪni mɪnuə rerɪn rəpwəh nətəriɡien irəha, ni irapw tɪ nakalasia me səvəi nəfwakiēn. Nənə trɪni mɪnuə rəpwəh mwi nətəriɡien irəha, tiko irə rəmwhen iərmama sə rireirei Kumwesən uə iərmama sə kamərəku pen takis min.

¹⁸ Iakani nɪpərhiēnien tukumiaha i nəfe nari tihərihi tərini ia tɪprənə i tukərihi tərini fwe ia neiai, nənə nəfe nari tihəfi raka ia tɪprənə i tukɪfi raka fwe ia neiai.

¹⁹ Iakani pehe mwi nɪpərhiēnien tukumiaha i trɪni mɪnuə kəru ia kimiāha ia tɪprənə i krouni simwɪn nari riti, rouəres i, Tata səiou ia neiai in tro nəkwanrau, ²⁰ tɪ nəri nə mə pəku ikɪn iərmama kəru uə kahar harousəsɪmwɪn ia nəghɪk, iakamarə tɪ nirəha ia kwopun nəha.”

18:15: Lev 19:17, Luk 17:3, Kal 6:1   **18:16:** Dut 19:15, Jon 8:17

18:17: 1Kor 5:13   **18:18:** Mat 16:19, Jon 20:23   **18:19:** Mak 11:24, Jon 15:7   **18:20:** Mat 28:20, Jon 14:23

Iesu rini mə tikaməkeikei menouenou nəṛəhaien səvəi piām

²¹ Nənə Pita rutə pehe mini pen ti Iesu i mə, “Tərimənu. Trini minuə piak ramo noien əṛəha miou, nəp̄in kevə takenouenou i? Rosi sefen uə?”

²² Miregi Iesu rini mə, “Iou iapkini pehe mhə tukw ik i mə tikenouenou nəṛəhaien me səvəi piām m sefen, mətə tikenouenou nəṛəhaien me səvənhi nəp̄in me pam.

²³ Iakamini iam̄inhi irə ti nəri nə mə n̄itətə ia neiāi rəmwhen ia iāmə asori riti sə rokeikei mə nərmama me i kamho tukwini nari min tuhərəkū pam kaon me səvənraha sə in r̄iməuvei pen minraha. ²⁴ Nəp̄in rəkwein irəha mə tuhəuvehe, həuvehi riti ia n̄irəha mhəuvehe. Kaon səvənhi rasori pik anan. ²⁵ Ko r̄ipkərəkū mhə. Ro pen iāmə asori səvənhi rini mə tukəmri pen nəmri nari m iāmə i mine pran səvənhi mine n̄ipwnət̄in me mine narimnari me pam səvənhi. In truvehi mane ia n̄irəha, mərəkū kaon səvəi iāmə nəha.

²⁶ Ia nəp̄in nəha iāmə nəha sə ramo tukwini nari m iāmə asori r̄inimwi nukurhun mi, mamasək, mini pen ti iāmə asori səvənhi mə, ‘Tikapi tukw iou, muvei pehe nəp̄in miou, nənə takərəkū pehe pam mik.’ ²⁷ Nənə iāmə asori rerin rəkwp̄ir ti iāmə i ramo tukwini nari min. Ro pen in renouenou kaon səvənhi, mini mə trəpwəh nərəkuien, məseni in rier mamevən.

²⁸ Mətə nəp̄in iāmə nəha rier irapw, rətoni iərmama riti sə ramo tukwini nari irau min. Kaon riti səvənhi ramarə tukwe in. Rouihi pik anan. Nənə in ruvehi iərmama nəha, məkw̄təmhiri

nɪpətəkinuan, mini mə, ‘Ərəku pehe pam səim kaon.’

²⁹ Nənə iərmama nəha ramo tukwini nari irau min rɪmwei irəpw, mamasək, mini pen tukwe in mə, ‘Tikapi tukw iou, muvei pehe nəpɪn miou, nənə takərəku pehe pam mik.’

³⁰ Mətə iəmə nəha iəmə asori rɪnenouenou kaon səvənhi rəpwəh nokeikeiien. In revən muvehi iərmama nəha muvehi puvnimwə ia kalapus mə trarə meste trərəku pam kaon səvənhi. ³¹ Nəpɪn nərmama nəpwɪn səməme kamho tukwini nari m iəmə asori hətoni noien nəha, həregi rərəha anan. Həuvən mhəni pen ti iəmə asori səvənraha narimnari me pam iəmə nəha rɪno.

³² Ro iamɪnhi irə iəmə asori rəkwein iərmama nəha ramo tukwini nari min ruvehe. Rɪni pen tukwe in mə, ‘Ik iəmə ərəha. Iakamo tukwini ərəha nari miou. Iakɪnenouenou kaon me pam səim, ti nəri nə mə ikɪnasək tegin iou. ³³ Mətə rəfo ikəpwəh napɪien ti iərmama nəha sə ramo tukwini nari miou kɪmirau min rəmwhen iou iakɪnapi tukw ik?’

³⁴ Ro pen iəmə asori niemaha rəpi. In ruvehi puvnimwə iəmə nəha ia kalapus mə tuko nəmisəien min meste trərəku pam kaon səvənhi.

³⁵ Ia noien nəha rəmwhen a mwɪ Tata səiou ia neiai tro ia kɪmiaha kuation kuation trɪni mɪnuə hiəpwəh nenouenouien nərəhaien səvəi piəvmiaha me ia rerɪmiaha.”

19

Iesu rɪni mə iərman mɪne pran trouəpwəh nəpwəhien irau me

18:34: Mat 5:25-26   **18:35:** Mat 6:15, Mak 11:25, Efes 4:32, Kol 3:13

¹ Iesu rini pam nægkiariien me naha, nənə məpwəh tənə Kalili, mier mevən ia tənə Jutia fwe ia nikare nui aris Jotan pen. ² Nərmama həpik həkurirə i. Nənə in ro səməme kamhemhə həuvehe mhəsanin ia kwopun naha.

³ Nənə Farisi me həuvehe tukwe in mhəres pen nari riti min mə tuhəregi ro Iesu mə trəfni irə. Irəha həni mə, “Ratukwatukw ia Loa səkītaha mə ko iərman riti rəpwəh səvənhi pran uə rekəm?”

⁴ Miregi Iesu rini mə, “Rosi kimiaha hiəpkəvsini raka mhə nægkiariien i ia Nəkukuə Ikinan rini mə fwe ia nukune narəien ‘Kumwesən rino iərmama kəru riti iərman riti pran,’ ⁵ rarə mini mwi mə, ‘Ro iamīnhi irə iərman traraka ia tata mine mama səvənhi, mevən rouarə pəri irau pran səvənhi, nənə irau trouvehe rouəmwhen ia nīpwrai iərmama kuatia.’ ⁶ Nægkiariien naha rini mə iərman mine pran səvənhi krouəpwəh ihi noien iərmama kəru i, mətə krouvəuvehe rouəmwhen ia nīpwrai iərmama kuatia. Ti nəri nə mə Kumwesən riripin iərman mine pran səvənhi iamīnhi irə, ro pen rīpkatukwatukw mhə mə iərman trəpwəh səvənhi pran, mətəfi narəien səvənrau.”

⁷ Miregi Farisi me həni pen ti Iesu i mə, “Mə ro iamīnhi irə rəfo Moses rīməni mə iərman sə rokeikei mə trəpwəh pran səvənhi trirai nimwai nəkukuə m pran səvənhi rani mə in rinəpwəh in, nənə mərhi pen i ramevən?”

⁸ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Moses rinəsəni kimiaha mə tihəpwəh nīpran me səkīmiaha ti nəri nə mə kəmkapwəmiaha riskai,

---

19:3: Mat 16:1   **19:4:** Jen 1:27, 5:2   **19:5:** Jen 2:24, Efes 5:31

19:7: Dut 24:1-4, Mat 5:31

mætə fwe ia nukune narəien rīpko mhə iamīnhi irə. ⁹ Iou iakani pehe tukumiaha i iərman sə rəpwəh pran səvənhi miri pran əpə riti mwi ramo noien ərəha. Prən nəha in ramiri rīpko mhə pran atukwatukw səvənhi. Mətə mə pran ramo əpnəpen nari irau iərməpə, iərman səvəi prən nəha rukurən nəpwəhien in.”

¹⁰ Nənə nərmama me səvəi Iesu həni pen tukwe in mə, “Trīni mīnuə ro iamīnhi irə nəpīn iərman rəpwəh pran səvənhi, ramasan mə iərman rəpwəh a nirīien pran.”

¹¹ Mətə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Rīpko mhə nərmama me pam həukurən nuvehien nəgkiariien i səiou mharə irə, mətə səməme əpa Kumwesən rəsevər ia suatuk tukunraha irəha nəha tuhəuvehi mharə irə. ¹² Nərman nəpwīn tuhəpwəh nirīien pran ti nəri nə mə hənətui pehe mwatukw səvənraha rəpou. Ro pen rerīnraha riwən ia pran. Nərman nəpwīn tuhəpwəh nirīien pran ti nəri nə mə kərai irəha rəmwhen kamo ia kau kərman. Ro pen rerīnraha riwən ia pran. Nənə nərman me nəpwīn mwi tuhəpwəh nirīien pran ti nəri nə mə irəha hokeikei nətərigien səvənraha trəmāk əpa ia nītətə ia neiai.^a Iərmama sə rukurən nuvehien nəgkiariien i səiou traməkeikei muvehi marə irə.”

Pwəh nəkwərhakwərha me həuvehe ti Iesu

¹³ Nəpīn riti nərmama nəpwīn kamhəuvehi nəkwərhakwərha me səvənraha mamhəuvehe ti

---

19:9: Mat 5:32, 1Kor 7:10-11   **19:10:** 1Kor 7:1-2,7-9   **a 19:12:** Nəpīn rīpīk Matiu rani nəgkiariien i mə “Nītətə ia neiai.” Nīpwrai nəgkiariien i in i “Nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

Iesu mə trəmri utə rəgin mi ia nirəha məfwaki. Nərmama me səvənhi hənise irəha.

¹⁴ Mətə Iesu rini mə, “Pwəh nīpwnəti nəkwərhakwərha me həuvehe tukw iou. Tihəpwəh nīniseien irəha ti nəri nə mə nītətə ia neiai səvəi nərmama səməme həmwəhen ia nəkwərhakwərha me i.” ¹⁵ Nənə Iesu rəmri utə rəgin mi ia nirəha, məfwaki ti nirəha, nənə məpwəh irəha mamevən.

Iərmama riti nautə səvənhi rasori

¹⁶ Ia nəpīn nəha iərmama riti ruvehe ti Iesu, mīni mə, “Iahatən, nəfe noien amasan takaməkeikei mo mə takuvehi nīmīruien rerin?”

¹⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Rəfo ikaməres iou nari riti ia nīkaren səvəi noien amasan? Kumwesən əpa ramasan. Trīni mīnuə ikuə tikuvehi nīmīruien, ikesi pen loa me səvənhi.”

¹⁸ Miregi iərmama nəha rini pen tukwe in mə, “Nəfe loa me takesi pen?”

Miregi Iesu rini mə, “Tikəpwəh nousi əpuneien iərmama, məpwəh nakresien pran səvəi iərməpə, məpwəh nakresien, məpwəh neikuəien.

¹⁹ Tikaməkeikei mīsiai səim tata mīne mama, nənə mokeikei piam rəmwəhen ikokeikei atukw a ik.”

²⁰ Miregi iərmama nəha rini pen ti Iesu i mə, “Loa me pam i iakamesi pen. Nəfe mwī nəha ikīn takaməkeikei mo?”

²¹ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Trīni mīnuə ikuə tikuvehe matukwatukw pam, evən, məmri pen nəmri nari ia səim narimnari me. Nəpīn

kuvehi nənimen, tikuvehi mane, muvei pen m nərmama nautə səvənraha riwən. Nənə səim nautə tripiik fwe ia neiai. Nəpɪn ikino pam, ikuvehe mukurirə iou.”

²² Nəpɪn iərmama nəha riɾegi nəgkiariien nəha, in rəpwəh Iesu, mamevən. Rerɪn rəpou ti nəri nə mə nautə səvənhi rasori.

²³ Ro iamɪnhi irə Iesu rini pen ti səvənhi nərmama me i mə, “Takamini nɪpərhiɪenien tukumiaha i riškai ti iərmama nautə səvənhi rasori mə truvnimwə ia nitətə ia neiai. ²⁴ Takini mwi tukumiaha i. Iərmama nautə səvənhi rasori rəknekɪn tukwe in mə truvnimwə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Rəknekɪn məpi raka nərimiru nəha kamel rasu pen ia ruei nitel mier.”

²⁵ Nəpɪn nərmama me səvənhi həregi nəgkiariien nəha nənimenraha rier. Həni mə, “Mə rəknekɪn iamɪnhi, nisimə nəha ko həuvehi nimiruien?”

²⁶ Mətə Iesu rətə irəha mɪni mə, “Nəri nəha rəknekɪn iərmama ko riɾko mhə, mətə Kumwesən rukurən noien. Narimnari me pam riməru ti Kumwesən.”

²⁷ Miregi Pita rini pen tukwe in mə, “Ətə ro. Kimaha iahənəpwəh pam narimnari me səkimaha mamhəkurirə ik. Ro iamɪnhi irə kimaha tahəuvehi nəfe?”

²⁸ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Takamini nɪpərhiɪenien tukumiaha i ia nitətə vi sə truvehe narimnari me pam tuhəuvehe mhərməvi. Ia nəpɪn nəha iou, Iəməti Iərmama, takəkure ia jea asori səiou mərimənu. Kimiaha i səməme hiaməkurirə iou ipwet mɪne tihəkure mwi ia jea

me twelef mhərimənu ia kwənəkwus me twelef səvəi nəkur Isrel. ²⁹ Nənə nərmama me pam səməme hənəpwəh narimnari me səvənraha ti nəri nə mə irəha nərmama me səiou tuhəuvehi tain. Trini minuə iərmama riti rəpwəh nimwə me, uə piəvni me, uə kitiriməni me, uə tata mine mama səvənhi, uə nəkwərhəkwərha me səvənhi, uə tiprənə səvənhi, in truvehi tain rasori mwi rəmwhen hantret, nənə muvehi mwi nimiruien rerin. ³⁰ Mətə nərmama həpik kamhəkupwən tuhəuvehe mhəkurirə. Nənə səməme kamhəkurirə tuhəuvehe mhəkupwən.”

20

Iesu rusipekin ia nərmama səməme kamhowok ia nəmhiən

¹ “Iakamini iamihni irə ti nəri nə mə suatuk sə Kumwesən ia neiai ramərimənu ia nitətə səvənhi rəmwhen iəmə asori riti nəmhiən səvənhi rasori. Nəpin riti rier ia nəpnəpin anan mə tripeki nərmama nepwin tuhəmhu səvənhi. ² Rini mə irəha kuatia kuatia tuhəmhu nəpin pekin nənə mhəuvehi silin kuatia kino ia silva.^a Nənə nəpin irəha həseni raka, in rərhi pen irəha həuvən fwe səvənhi nəmhiən.

³ Nənə ia naen klok ia nəpnəpin, iəmə asori rier mwi, mətoni nərmama nepwin kamhərer ia kwopun kamo maket ikin, mhəpko mhə nari riti.

⁴ In rini pen ti nirəha i mə, ‘Kimiaha mwi hiəuvən mhəmhu fwe nəmhiən səiou, nənə nəfe nərəkuien

---

19:29: Hip 10:34   **19:30:** Mat 20:16, Luk 13:30   **20:1:** Mat 21:33   **a 20:2:** Nəghi silin nəha tenarius. Fwe tui tenarius kuatia nərəkuien atukwatukw sə kuvei pen m iərmama sə rowok nəpin pekin ia nəpnəpin meste ia nəruarəv.

atukwatukw səkimiaha takuvei pehe m kimiaha.’
⁵ Ro pen irəha həuvən. Ia twelef klok, nənə ia tri klok ia nəruarəv, iəmə asori nəha rirərig mo mwi nəghi nari riti a. ⁶ Nənə ia faef klok ia nəruarəv in rier mwi, mətoni nərmama nepwɪn kamhərer ihi ia kwopun nəha. Nənə rini pen tɪ nirəha i mə, ‘Rəfo kimiaha hiamərer ia kwopun i nəpɪn pekin hiəpko mhə nari riti?’

⁷ Miregi həni pen tukwe in mə, ‘Iərmama riwən rəkwein kimaha ipwet mə tahowok səvənhi.’

Miregi iəmə asori rini pen tɪ nirəha i mə, ‘Kimiaha mwi hiəuvən mhəmhu fwe ia nəmhien səiou.’

⁸ Nənə ia nəruarəv iəmə asori səvəi nəmhien rini pen tɪ iərmama səvənhi sə trərəku nərmama mə, ‘Əkwein nərmama me nəha kamhəmhu səiou həuvehe nənə ikuvei pen nərəkuien səvənraha. Tikukupwən ia səməme haməkuriə mhəuvehe men mo sampam ia səməme haməkupwən mhəuvehe.’

⁹ Nənə nəpɪn nərmama səməme iəmə asori rərhi pen irəha ia faef klok ia nəruarəv həuvehe, irəha kuation kuation həuvehi silin riti kɪno ia silva. ¹⁰ Nəpɪn nərmama səməme iəmə asori rərhi pen irəha ia nəpnəpɪn anan həuvehe, rerɪnraha rirhi mə tuhəuvehi rasori mwi, mətə irəha kuation kuation həuvehi mwi silin riti kɪno ia silva. ¹¹ Irəha həuvehi, rerɪnraha rɪpkagien mhə. Həni pen tɪ iəmə asori i ¹² mə, ‘Səməme i həuvehe kurirə həmhu aoa kuation a, mətə kimaha iahəmhu nəpɪn pekin ia nukwəsikər asori. Rəfo ikərəku kimaha rəmnəmwhen a?’

¹³ Mətə iəmə asori rini pen ti nirəha riti mə, ‘Iapko mhə nari riti rərəha ia niram. Ikinəsəni raka mə tikəmhu nəpɪn pekɪn nənə muvehi silin kuatia kino ia silva. ¹⁴ Tikuvehi nərəkuien səim muvehi mamevən. Iərmama i ruvehe kurirə rerik ragien ti nuvei penien nərəkuien səvənhi rəmwhen a mwi iakuvei pehe mik. ¹⁵ Ikukurən mə ko iako nəfe iakokeikei mə tako ia mane səiou? Rəfo rerim ramrhi ərəha iou ti namasanien nəha iako minraha?’ ”

¹⁶ Nənə Iesu rini mə, “Ro iamɪnhi irə nərmama səməme həuvehe kupwən tuhəuvehe mhəkurirə, nənə səməme həuvehe kurirə tuhəuvehe mhəkupwən.”

Iesu rini irapw mwi mə tremhə

¹⁷ Nəpɪn Iesu rautə mamevən fwe ia Jerusalem, riri raka əpa nərmama səvənhi twelef. Ia suatuk rini pen ti nirəha i mə, ¹⁸ “Həregi ro. Kitaha saməutə mamhəuvən fwe ia Jerusalem. Ia kwopun nəha tukuvei pen iou, Iəməti Iərmama, ia rəgi pris asori me mine nahatən me səvəi Loa. Irəha tuhəni mə takaməkeikei memhə. ¹⁹ Tuhəuvei pen iou ia rəgi nərmama rɪpko mhə irəha nəkur Isrel. Nənə irəha tuharis əkenhɪn ia nirak, mhərisi iou, mhərui tərini pen iou ia nei kamarkuau. Takemhə, nənə Kumwesən tro iakətui mwi ia nəpɪn səro kahar irə.”

Jemes mine Jon krouəres pen nari riti m Iesu

²⁰ Ia nəpɪn nəha pran səvəi Sepeti riri tini mi kəru, muvehe ti Iesu, minimwi nukurhun mi ia nənimen, maməres pen nari riti min.

21 Nənə Iesu rini pen ti prən i mæ, “Ikokeikei nəfe?”

Miregi rini pen tukwe in mæ, “Ni mæ iəkunouihi mi kəru səiou trouəkure riti ia nɪkarem mwatuk riti ia nɪkarem mour nəpɪn tikərimənu ia nitətə səim.”

22 Miregi Iesu rini mæ, “Kimirau iroureirei nəfe nari irouəres i. Ko kimirau irouənɪmwi kap i iou takənɪmwi?”

Miregi irau krouni mæ, “Kimirau iarouəmwhen.”

23 Miregi Iesu rini pen ti nirau i mæ, “Nɪpərhiendien kimirau tirouənɪmwi kap i səiou, mətə iou ko iakəpwəh nəseniien kimirau irouəkure riti ia nɪkarek mwatuk riti ia nɪkarek mour. Mətə kwopun nəha səvəi iərmama mi nəha səiou Tata rɪmərfi raka irau mæ trəkure fwe ikɪn.”

24 Nəpɪn ten mwi nərmama me səvəi Iesu hərəgi nəresien nəha səvəi Jemes mɪne Jon, niemaha rəpi irəha. 25 Mətə Iesu rəkwein irəha həuvehe tukwe. Rini mæ, “Kimiaha hiəuvəukurən raka noien səvəi nərmama rɪpko mhə irəha nəkur Isrel. Nəmə asori me səvənraha sə kamhərimənu ia nirəha, kamhəfiəutə ia irəha, mamho nərmama kamho nəkwanraha. 26 Mətə kimiaha tihəpwəh noien iamɪnhi irə ia kimiaha me. Trini mɪnuə kimiaha riti rokeikei mæ truvehe masori ia kimiaha, in traməkeikei muvehe mo iərmama sə ramo tukwini nari m kimiaha. 27 Trini mɪnuə kimiaha riti rokeikei mæ trasori makupwən ia kimiaha, in traməkeikei muvehe mo iərmama sə ramo auər a wok səkimiaha pam. 28 Kimiaha tiho rəmwhen a ia nirak. Iou, Iəməti Iərmama, iapkuvehe mhə

20:21: Mat 19:28, Luk 22:30   **20:22:** Mat 26:39, Jon 18:11

20:25: Luk 22:25-26   **20:26:** Mat 23:11, Mak 9:35, Luk 9:48

20:28: Luk 22:27, Fil 2:7, 1Tim 2:6

mə nərmama tuho tukwini nari miou, mətə iaku-
vehe mə tako tukwini nari mīnraha, muvei pen
nīmīruien səiου trərəkū suatuk tī nifi rakaien nari
ia nərmama həpik.”

Iesu romasan nāmri iərmama kəru

²⁹ Nəpīn Iesu mīne nərmama me səvənhi həier ia
Jeriko, mamhəuvən, nərmama həpik kamhəkuriṛə
ia Iesu. ³⁰ Ia kwopun nəha iərmama kəru
krouəkure ia nīkare suatuk. Nənimenrau rīfwə.
Nəpīn krouregi mə Iesu rauvehe mə trukurau,
krouəkwein əpwəmwiś, rouni mə, “Iərimənu,
kwənəkwas səvəi Kig Tevīt! Api tukumrau!”

³¹ Mīregi nərmama həgkiari skai mīnrau mə,
“Rouafafa.” Mətə irau krouṛipīn rouəkwein
əpwəmwiś mwi, rouni mə, “Iərimənu, kwənəkwas
səvəi Kig Tevīt! Api tukumrau!”

³² Nənə Iesu rərər, məkwein irau krouvehe, rini
mə, “Irouokeikei mə tako nəfe m kīmirau?”

³³ Mīregi krouni pen tukwe in mə, “Iərimənu.
Iarouokeikei mə nāmrimrau trouətui pwəh
iarouətə nari.” ³⁴ Iesu rerin rərkwəpīr tī nīrau.
Rīrapi nənimenrau. Nənə təkwtəkwiṛi nəha
nənimenrau ramasan. Krouətə nari. Nənə Iesu
ramesi suatuk mamevən, irau krouəkuriṛə i.

21

Nəkur Jerusalem kamhəgnəgīni Iesu

¹ Irəha həuvən ipaka tī Jerusalem, mhəier pen
ia Təkuər Olif ia kwopun nəha ipaka tī rukwənu
Petfas, nənə Iesu rərhi pen iərmama kəru səvənhi,
² mīni pen tī nīrau i mə, “Kīmirau tirouevən fwe ia
rukwənu nəha samarəti pen i. Nəpīn tirouapirapw

fwe ikin, tirouætə togki riti kinəkwi tərini irau t̄ni. Tiroufi raka nari ia nirau, rouəsigi irau, rouvehe tukw iou. ³ Tr̄ini minuə iərmama riti rəres kimirau mə iroufi raka nari irə ti nəfe, tirouni mə 'Iərimənu səkitaha raməres togki mi i, mətə tripkəpwəmwis mhə trərhi pehe mwi irau.' ”

⁴ Nəri nəha rier pehe iam̄nhi irə mə nəgkariien səvəi Profet Aesea truvehe mukuə. In riməni mə,

⁵ “K̄imiaha tihəni pen ti nəkur Saeon mə,

‘Hətə ro kig səkimiaha rauvehe tukumiaha, m̄ipkəfiəutə mhə in, raməkure ia togki, togki i in kwəti togki a.’ ”

⁶ Iərmama mi nəha səvəi Iesu krouevən, rauo nəfe in riməni pen ti nirau i. ⁷ Krouəsigi togki nəha irau t̄ni, rouəsigi rouvehe, rouəpənə pen karkahu əpwəmwis mi səvənrau ia təkutai togki mi nəha, nənə Iesu rəkure irə. ⁸ Nərmama həpik həpənə pen karkahu əpwəmwis me səvənraha ia suatuk. Nərmama nepw̄in mwi hərai n̄imwai nei me, mhəpənə pen ia suatuk. ⁹ Nərmama səməme kamhəkupwən m̄ine səməme kamhəkurirə ia Iesu kamhəkwein əpwəmwis, mamhəni mə,

“Səgnəgini iəmə i ruku pen ia kwənəkwas səvəi Kig Tevit!

Səkwein amasan irə rauvehe ia nəghi Iərimənu səkitaha!

Kəgnəgini Kumwesən fwe irənhə anan!”

¹⁰ Nəp̄in Iesu ruvnimwə ia Jerusalem, nərmama pam ia taon nəha kamhəni nəgkariien me r̄ipik, mamhəres mə, “Nəfe nəha iərmama?”

¹¹ Miregi narmama samame kamhækurirə in hənī mə, “In i profet nəha nəghin nə Iesu. Ruku pen fwe Nasaret ia tənə Kalili.”

Iesu rəkoui irapw narmama ia nimwə səvəi Kumwesən

¹² Nənə Iesu revən ia nimwə səvəi Kumwesən, minaməkoui irapw narmama samame kamhəmri pen nəmri nari ia narimnari me mine samame kamhəuvehi nəmri narimnari me. Rəvsini tepol me səvəi narmama kamhəvriwei mane me. Rəvsini jea me səvəi narmama samame kauvehi nəmri menu me ti nirəha. ¹³ In rini pen ti nirəha i mə, “Kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə, ‘Tukani nimwə səiou mə nimwəfwaki,’ mətə kimiaha hiəno ruvəuvehe kwopun sə rakres me kamhərkwafə ikin.”

¹⁴ Ia nəpən nəha narmama samame nənimenraha rifwə mine samame nisunraha rərfe həuvehe ti Iesu ia nimwə səvəi Kumwesən, nənə in ro irəha həuvehe mhəsanin. ¹⁵ Mətə pris asori me mine nahatən me səvəi Loa rerinraha ripkagien mhə ia narimnari amasan me sə in ramo. Irəha hərəgi mwi mə nəkwərhakwərha me ia nimwə səvəi Kumwesən kamhəkwein əpwəmwis mə, “Səgnəgini iəmə i ruku pen ia kwənəkwus səvəi Kig Tevit!” Irəha hətoni niemaha rəpi irəha.

¹⁶ Nənə hənī pen ti Iesu i mə, “Ikregi nəgkiariien nəha kamhəni?”

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Ouəh, iakamregi. Rosi hiəpkəvsini raka mhə nəgkiariien i ia Nəkukuə Ikinan rini mə, ‘Ikinəpnəpenə raka ia tərhui nəkwərhakwərha me mine tərhui

nəkwərhakwərha əmtəmetə me mə tuhəgnəgini ik? ” ¹⁷ Nənə Iesu rəpwəh irəha, mier ia Jerusalem, mevən fwe Petani, mapri ikin.

Iesu rəkwein ərəha ia niemis riti

¹⁸ Kini rakwakwi irə, ia nəpnəpən Iesu rirərig mamevən mwi fwe Jerusalem miregi nukumhə rinahi. ¹⁹ Nənə in rəti pen mətoni niemis riti ramərer ia nikare suatuk. Revən ipaka tukwe mətə nimwan me a. Nukwan riwən. Ro pen in rəgkiari ia nei nə mīni mə, “Tikəpwəh mwi nukuəien ia nəpən riti.” Nənə təkwtəkwuni a niemis nə ruvehe maukei.

²⁰ Nəpən nərmama me səvənhi hətoni, həkərinari, mhəni mə, “Niemis nəha rəfīmhiə akwauakw iamīnhi irə?”

²¹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakani nīpərhienien tukumiaha i trīni mīnuə kīmiaha hiahətətə pərhien ia Kumwesən, mhəpwəh nəmkīəmkiien, hiəukurən noien rəmwhen iakino ia niemis i. Mətə rīpkə mhə in əpa i. Trīni mīnuə kīmiaha hiəni pen ti təkūər i mə, “Təkūər i, tiko mier mivə pen fwe ia təsi,’ nənə təkūər nəha tro nəkwamīaha. ²² Trīni mīnuə kīmiaha hiahətətə pərhien ia Kumwesən, nəfe nəghin tihəfwaki mhəres i, tihəuvehi.”

Iesu ramo narimnari me nəha ia nəkwai sin

²³ Iesu revən ia nimwə səvəi Kumwesən, mama-hatən nərmama me. Nənə pris asori me mīne nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həuvehe tukwe, mhəni

---

21:19: Luk 13:6   **21:21:** Mat 17:20, Luk 17:6, 1Kor 13:2, Jon 14:12   **21:22:** Mat 7:7-11, Mat 18:19, Jon 14:13-14   **21:23:** Jon 2:18

mə, “Ikamo narimnari me i ia nəkwai sin, uə sin rəsəni ik mə tiko narimnari me i?”

²⁴ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou mwi takəres kimiaha nəresien riti. Trini minuə hiani atukwatukw tukw iou i, takini pehe tukumiaha i mə iakamo narimnari me i ia nəkwai sin. ²⁵ Fwe kupwəən, sin rərhi pehe Jon mə tro paptas ia nərmama, Kumwesən uə iərmama riti?”

Nənə irəha həkari pəri, mamhəni mə, “Tsəfni irə i? Tuko səni mə Kumwesən rərhi pehe Jon mə tro paptas ia nərmama, Iesu trini pehe tukutaha i mə, ‘Ro iamini irə rəfo hiəpwəh niniien niərhienien ia nəgkariien səvəi Jon?’ ²⁶ Mətə ko səni mə iərmama riti rərhi pehe Jon uə?” Mətə irəha həkəri niniien iamini, ti nəri nə mə nərmama me həni niərhienien ia Jon mə in profet pərhien riti.

²⁷ Ro pen həni pen ti Iesu i mə, “Kimaha iahəreirei.”

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou mwi ko iakəpwəh niniien tukumiaha i mə iakamo narimnari me i ia nəkwai sin.”

Iesu rusipekin ia iərmama riti tini kəru

²⁸ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiaməfətərig irə? Iərmama riti tini kəru. Nəpin riti revən mini pen ti nəmrtaik səvənhi mə, ‘Nərik. Ipwet tikevən məmhu ia nəmhien səkrau.’

²⁹ Miregi rini mə, ‘Iakəpwəh.’ Mətə kurirə irə rərari ia nətərigien səvənhi, mevən.

³⁰ Nənə tata səvənhi revən ti piəvni mini pen nəgkariien kuatia.

Miregi rini mæ, ‘Ramasan tata, pwæh iakevæn.’
Mætæ in ræpwæh nevænien.

³¹ Sæ pæku ia nirau ro nækwai tata sævænhi?”

Miregi iræha hæni mæ, “Næmritaik.”

Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Iakamini
nipærhienien tukumiaha i nærmama sëmæme
kamæræku pen takis minraha mine nipran
me sævæi suatuk kamhækupwæn ia kimiaha,
mamhæuvnimwæ ia nitætæ sæ Kumwesæn
ramærimænu iræ. ³² Iakini iaminihi iræ ti næri næ
mæ Jon Paptaes rimæuvehe tukumiaha mahatæn
suatuk atukwatukw sæ tihesi pen, nænæ kimiaha
hiæpwæh niniiien nipærhienien iræ. Mætæ nærmama
sëmæme kamæræku pen takis minraha mine nipran
me sævæi suatuk hæmæni nipærhienien iræ. Kuriræ
iræ hiættoni, mætæ hiæpwæh nirærigien ia noien æræha
sækimiaha, mamhæni ihi neikuæien iræ.”

Iesu rusipekin ia nimeï krep sævæi iamæ asori

³³ “Kimiaha tihætærig iou pwæh iakini irapw
nusipekinien riti mwi. Iæmæ asori riti ræpwei
nækwus næha krep ia næmhien sævænhi, mukurei
pen næpai rukurau kurau iræ, muæsi kæpwier
mo nækwæn sæ tukeivæ testesi tipwei krep ikin
ti nuvehien nisen, mo mwi næpai ræpwæmwis
mutæ tukætui ti krep ikin. Næpin ro sampam
iræ, ræseni nærmama nepwin hæuvehe mhætui ti
nimeï krep sævænhi. Iræha tuhæmhu ikin, mhesi
kwænkwai krep, mhæuai, mhæuvei pen nipærin m
iamæ asori. Iæmæ asori ræmri pen nimeï krep
sævænhi ia ræginraha, mier, mevæn ia tænæ æpæ
iti. ³⁴ Næpin kwænkwai krep rimruæ, iamæ asori

rərhi pen nərmmama me nepwɪn səmame kamho tukwini nari min həuvən mhətə nəmə hamətui ti nimeɪ krep səvənhi. In rokeikei mə tuhəuvei pen kwənkwai krep me nepwɪn minraha.

³⁵ Mətə nəmə kamhətui ti krep həkwətəmhiri iotukwininari me səvənhi, mhəuəsi riti, mhousi əpune riti, nənə mhəkwi riti ia kəruətərei. ³⁶ Iəmə asori rərari, mərhi pen mwi nərmmama nepwɪn mwi kamho tukwini nari min həuvən. Nənə nəmə kamhətui ti krep ho mwi nari kuatia ia nirəha. ³⁷ Sampam iəmə asori rərhi pen tini, mini mə, ‘Irəha tuhəsiai nərɪk.’

³⁸ Mətə nəpɪn nəmə kamhətui ti krep hətoni tini iəmə asori, həni pen ti nirəha me i mə, ‘Kwa tini iəmə asori nəha. Nəpɪn tata səvənhi tremhə, nimeɪ krep i ruvehe mo səvənhi. Həuvehe, pwəh sousi əpune nənə nimeɪ krep səvənhi truvehe mo səkitaha i.’ ³⁹ Nənə irəha həkwətəmhiri, mhousi əpune, mhərarki irəpw ia tanirua. ⁴⁰ Ro iamɪnhi irə nəpɪn iəmə asori səvəi nimeɪ krep truvehe, tro nəfe ia nəmə hamətui ti nimeɪ krep səvənhi?”

⁴¹ Miregi nəmə asori me həni pen ti Iesu i mə, “In trousɪ əpune nəmə ərəha me nəha ia noien riti rərəha anan, məseni nərmməpə me həuvehe mhətui ti nimeɪ krep səvənhi. Irəha tuhəsi kwənkwai krep ia nəpɪn atukwatukw səvənhi, mhəuai, mhəuvei pen nɪpərɪn min.”

⁴² Miregi Iesu rɪni pen ti nirəha i mə, “Rosi kɪmiaha hiəpkəvsini raka mhə nəgkiariien i ia Nəkukuə Ikinan rɪni mə,

‘Kəruətərei nəha nəmə kamhəuvrhəkin nimwə
 hənua rərəha, mhəpwəh,
 təkwətəkwuni nəha ruvəuvehe mīno
 kəruətərei sə rəpi raka pam kəruətərei
 me,
 məkwətəmhiri əknekīn pam nimwə.

Iərimənu səkitaha rīno nəri i,
 sətoni nəmritaha rier tukwe’?

⁴³ Ro pen iakani pehe tukumiaha i mə nitətə
 sə Kumwesən ramərimənu irə raməmak ia
 rəgimīaha, tukamevən kuvehi raka tukumiaha
 kuvei pen m nərmama nēpwīn sēməme tuhəukuə
 kwənkwan me. ⁴⁴ Iərmama sə trīmwei pen ia
 kəruətərei nəha, nīkəkīn me trərkwəpīrəkəwəpīr.
 Trīni mīnuə kəruətərei nəha rīmwei pen ia
 iərmama riti, iərmama nəha trīpwarīspwarīs.”

⁴⁵ Nəpīn pris asori me mīne Farisi me həregi
 nusipekīnien me nəha Iesu rani, həkurən
 mə raməgkiari ia nīrəha. ⁴⁶ Hokeikei mə
 tuhəkwtəmhiri in, mətə hənhekīr nərmama me
 ti nəri nə mə irəha kamhəni mə in profet pərhien
 riti.

22

Iesu rusipekīn ia nəveginien asori

¹ Nənə Iesu rəgkiari mwi mīnraha, musipekīn
 mīni mə, ² “Suatuk sə Kumwesən ia neiai
 ramərimənu ia nitətə səvənhi rəmwhen ia kīg
 riti sə ro nəveginien asori səvəi tīni ti nəri nə
 mə tīni rīpkiri a pran səvənhi.^a ³ Rərhi pen

21:44: Dan 2:44-45   **21:46:** Mat 21:26   **a 22:2:** Suatuk riti
 mwi ti nīnīen nəgkiariien i ro iamīnhi irə: “Nitətə ia neiai rəmwhen
 ia kīg riti sə ro nəveginien asori səvəi tīni ti nəri nə mə tīni rīpkiri a
 pran səvənhi.

nərmama səməme kamho tukwini nari min həuvən mhəkwein nərmama səməme in ruvəni pen raka ti nirəha i mə tuhəuvehe, mətə irəha həpwəh nokeikeien mə tuhəuvehe.

⁴ Ro pen kig rərari mərhi pen nərmama nepwɪn mwɪ səməme kamho tukwini nari min, rɪni pen ti nirəha i mə, 'Kɪmiaha tihəuvən mhəni pen ti nərmama səməme iakuvəni raka ti nirəha i mə tuhəuvehe mə hətə ro iakinəpnəpenə raka səiou nəvegɪnien. Iakinousi əpune raka kau me səiou mine kwəti kau me səiou həsisi amasan. Narim-nari me pam i iakameitenhi a kɪmiaha. Tihəuvehe ti nəvegɪnien asori səiou sə iakamo səvəi nərik ti nəri nə mə rɪpkiri a pran səvənhi.'

⁵ Mətə irəha ho nəri auər a ia nəgkiariien səvəi kig, mamhəuvən. Riti revən ti səvənhi nəmhien. Riti revən ti səvənhi stoa. ⁶ Nərmama me nəha nepwɪn həkwətəmhiri nərmama səməme kamho tukwini nari m kig, mho naurisien mɪnraha, mhousi əpune irəha. ⁷ Ia nəpɪn nəha kig niemaha rəpi. Ro pen rərhi pen naruagən me səvənhi, həuvən mhousi əpune nərmama me nəha səməme hənousi əpune səvənhi me nərmama, nənə mhəuvani taon səvənraha.

⁸ Kurirə irə kig rɪni pen ti nərmama səməme kamho tukwini nari min mə, 'Nəvegɪnien asori səiou sə iakamo ti nərik sə rɪpkiri a pran i iakinəpnəpenə pam tukwe, mətə səməme iakuvəni raka ti nirəha i mə tuhəuvehe həpwəh nəmwhenien. ⁹ Ro iamɪnhi irə, kɪmiaha tihəuvən fwe suatuk me, mhəni pen ti nərmama me pam səməme hiətoni irəha mə tuhəuvehe ia

nəveginien səiou.’ ¹⁰ Nənə nərmama me nəha kamho tukwini nari m kig həier, mhəuvən ia suatuk me, mhəkwein nərmama me pam səməme hətoni irəha, nəkur ərəha mine nəkur amasan, həuvehi irəha mhəuvən ti nəveginien asori səvəi kig. Nənə nimwə sə kaməni nari ikin rukuər ia nərmama.

¹¹ Mətə nəpin kig ruvniwə pehe mə trətoni nərmama me nəha səməme həuvehe, rətə iərmama riti raməni nari mīpkarkahu mhə tinari atukwatukw sə kamarkahu i ia nəveginien sə ro iamīnhi. ¹² Nənə kig rini pen tukwe in mə, ‘Iou riti! Ikəfuvniwə pehe irə məpwəh narkahuien tinari atukwatukw sə kamarkahu i ia nəveginien iamīnhi?’ Nənə iərmama nəha rirəirei mə trini nəfe.

¹³ Nənə kig rini pen ti nərmama me nəha kamho tukwini nari min mə, ‘Hərihi rəgin mi mine nisun mi, mhərarki irapw iruə ia nəpitəvien. Kwopun nəha nərmama tuhasək ikin, mhahi tərini revinraha.’ ”

¹⁴ Nənə Iesu rarə mīni mwi mə, “Kaməkwein nərmama həpik mə tuhəuvehe, mətə houihi a Kumwesən ruvərfi raka irəha mə səvənhi me.”

Ratukwatukw mə tukəraku pen takis m Kig Sisa uə rekəm?

¹⁵ Ia nəpin nəha Farisi me həuvən, mhəgkiari pəri, mamhəres mə tuhəfo mho Iesu rəfwəkour ia nəgkiariien səvənhi. ¹⁶ Nəpin həgkiari pam, hərhi pen nərmama nepwīn səvənraha ti Iesu həuvən irəha nərmama nepwīn səvəi Kig Herot, nənə mhəni mə, “Iahatən. Kimaha iahəukurən

mə ik iəmə sə ikani nɪpərɰhienien. Ikamahatən atukwatukw suatuk sə Kumwesən rokeikei mə nərmama tuhesi pen. Ikəpwəh nehekirien nərmama, mətə nəmə asori uə nəmə auər a ikahatən rəmnəmwhen a ti nirəha. ¹⁷ Ro iamɪnhi irə tiko mɪni pehe ro tukumaha i nətərigien səim. Ratukwatukw ia Loa səkitaha mə tsərəku pen nəmri takis m Kig Sisa uə rekəm?”

¹⁸ Mətə Iesu ruvəukurən raka nətərigien ərəha səvənraha, rini mə, “Kɪmiaha kəuətəkəsua me. Rəfo hiameipweipwi iou iamɪnhi irə? ¹⁹ Həuvehi silin riti mhəuvehi mhəuvehe, pwəh iakətə ro.” Nənə irəha həuvei pen silin riti min. ²⁰ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nənɪmwi iərmama sin i ia silin? Nənə nəghi sin i?”

²¹ Miregi həni mə, “Nənɪmwi Kig Sisa mɪne nəghi Kig Sisa.”

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Ro iamɪnhi irə narimnari me səvəi Kig Sisa hiəuvei pen m Kig Sisa. Narimnari me səvəi Kumwesən hiəuvei pen m Kumwesən.”

²² Nəpɪn irəha həregi nəgkiariien səvənhi, nənimenraha rier. Nənə həpwəh Iesu mamhəuvən.

Iərimənu in Kumwesən səvəi nərmama səməme kəmhəmɪru

²³ Ia nəpɪn nəha mwi Satusi me nepwɪn həuvehe ti Iesu. (Satusi me irəha kəmhəni mə iərmama sə ruvəmhə ko rɪpkətui mhə mwi.) Irəha həuvehe mhəres Iesu nəresien riti, ²⁴ mhəni mə, “Ia-hatən, Moses rɪməni mə, “Trini mɪnuə iərman riti remhə, məpwəh səvənhi pran, mətə tinɪnrau

riwən, piəvi iərman nəha traməkeikei miri pran nəha rouərəhi nəkwərhakwərha me, rouəsihagin piəvi iəmə nəha.’ ²⁵ Mətə nərman me nepwın səkitaha, irəha pam sefen. Irəha piəvnraha me. Sə rasori riri pran riti, rouəpwəh nərəhiien iəkunouihi riti, remhə, məpwəh səvənhi pran. Nənə piəvi iərman nəha riri. ²⁶ Piəvni sə resi pen in mwi ro iamınhi irə. Nənə piəvni sə ro kahar in mwi ro iamınhi irə mamevən meste sampam. ²⁷ Nərman me nəha sefen hemhə pam. Nənə prən nəha remhə mwi. ²⁸ Ni pehe ro tukumaha i. Ia nəpın nəha Kumwesən tro nərmama hətui mwi ia nemhəien, prən nəha səvəi sin ia nərman me nəha sefen, ti nəri nə mə irəha pam həməiri in?”

²⁹ Mətə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiəreirei nipwrai nəgkiariien me ia Nəkukuə Ikinan, mhəreirei mwi niskaiien səvəi Kumwesən. Ro iamınhi irə mine nahatəniien səkimiaha ripkatukwatukw mhə. ³⁰ Nəpın nərmama tuhətui mwi ia nemhəien, nərman tuhəpwəh niriiien nipran, nipran tuhəpwəh nesi penien nərman. Mətə irəha tuhəmwhen ia nagelo me ia neiai. ³¹ Nənə nəgkiariien səvəi nəgkiariien i hiaməni mə iərmama ko ripkətui mhə mwi ia nemhəien. Rosi kimiaha hiəpkəvsini raka mhə nəgkiariien i Kumwesən rıməni pehe tukumiaha i uə? Rıməni mə, ³² ‘Iou Kumwesən səvəi Epraham mine Kumwesən səvəi Aesak mine Kumwesən səvəi Jekop.’ In ripko mhə Kumwesən səvəi nərmama me səməme həuvamhə, mətə in Kumwesən səvəi nərmama me səməme kamhəmıru.”

³³ Nəpın nərmama me həregi nəgkiariien nəha

Iesu ramahatən nərmama me irə, nənimenraha rier.

Nəfe loa in rasori ia loa me nepw'in?

³⁴ Mətə nəp'in Farisi me həregi mə Iesu rəsisəg tərhui Satusi me ia nəgkiariien səvənhi, irəha housəsimw'in irəha me. ³⁵ Irəha riti in ia hatən səvəi Loa rəres pen nari riti min mə triregi ro Iesu mə trəfni irə. In rini mə, ³⁶ "Iahatən. Nəfe loa ia Loa səvəi Moses in rasori?"

³⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, "Tikaməkeikei mokeikei Iərimənu Kumwesən səim ia rerim me pam, mokeikei in ia nimiruien me pam səim, mokeikei in ia nətərigien me pam səim." ³⁸ Loa nəha in rasori makupwən ia loa me. ³⁹ Nənə loa səro kəru irə rakurirə pen loa nəha rəmwhen irə. Rini mə, "Tikaməkeikei mokeikei piam rəmwhen ikokeikei atukw a ik." ⁴⁰ Nəgkiariien me pam kimərai pen ia Loa səvəi Moses mine nəkukuə me səvəi profet kupwən me həgher pen ia loa mi nəha."

Kristo in tini sin?

⁴¹ Farisi me housəsimw'in irəha me, nənə Iesu rəres pen irəha i ⁴² mə, "Kimiaha hiaməfətərig irə mə Kristo in tini sin?"

Miregi irəha həni pen tukwe in mə, "In tini Kig Tevit ti nəri nə mə truku pen ia kwənəkwus səvənhi."

⁴³ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, "Mətə rəfo nəha Kig Tevit rinəkwein Kristo mə Iərimənu səvənhi? Ia nəp'in nəha Nənəimw'in Ikinan rinərə irə Kig Tevit riməni mə,

44 ‘Kumwesən rini pen ti Iərimənu səiou mə,
 Əkure ia nikarek mwatuk
 mesite tako nərmama səməme haməmwəki ik
 həuwehe,

tikərpwi utə tɪpage nisum mi ia nirəha.’

45 Mə Kig Tevit rɪnəkwein Kristo mə Iərimənu
 səvənhi rəfo kɪmiaha hiaməni mə in tini Kig
 Tevit?”^b 46 Nəpɪn Iesu rəres nəresien nəha,
 iərmama riti riwən ko rɪrɪpwen pen min. Ia nəpɪn
 nəha mamevən, nərmama pam həhekɪr nəresien
 nəresien me min.

23

*Iesu rəgkiari skai m Farisi me mine nahatən me
 səvəi Loa*

¹ Iesu rəgkiari m nərmama me mine nərmama
 me səvənhi, mini mə, ² “Nahatən me səvəi Loa
 mine Farisi me kamhəkure ia təmwiki Moses.
³ Ro iamɪnhi irə kɪmiaha tihaməkeikei mhəsiai
 irəha, mho nəfe nəghɪn irəha həni pehe tukumi-
 aha i. Mətə tihəpwəh noien rəmwhen ia nirəha.
 Irəha kamhəvisau, mətə həpko mhə nəfe kamhəni.
⁴ Kamhəkeikei m nərmama me mə tuhesi pen loa
 skai me səməme həmwən ia katipə sə rɪpam,
 mətə irəha həpkuvei pen mhə nəkwai rəgɪnraha
 riti mhasitu ia nirəha ti natipəien.

^b **22:45:** Nəkur Isrel me fwe kupwən həuvəukurən raka mə pro-
 fet me səvəi Kumwesən həməni mə iərmama riti truku pen ia
 kwənəkwus səvəi Kig Tevit mərimənu ia nirəha. Iəmə nəha kani
 nəghɪn mə ‘Kristo’ uə ‘Mesaea’ uə ‘Tini Tevit.’ Ia kwəti nəgkiariien
 i, Iesu rokeikei mə nəmə asori me tuhətə sas Kristo mə in rɪpko mhə
 tini Kig Tevit əpa, mətə in Tini Kumwesən. Sətoni mhəukurən mə
 in Tini Kumwesən ti nəri nə mə Kig Tevit rəkwein in mə Iərimənu
 səvənhi. **23:3:** Mal 2:7-8

⁵ Kamho noien amasan me pam sāvənraha mə nərmmama tuhətoni həgnəgini irəha. Kwəti tənəripw me i kiməvai pen nəgkiariien sāvəi Kumwesən irə, nərmmama kamhərihi tərini pen ia nīpwənanraha mine rəginraha, nahatən me sāvəi Loa kamhəkwwusi sāvənraha sə pwinari, mho mwi nusvenhi karkahu me sāvənraha həpwəmwis. ⁶ Ia nəveginiien asori me irəha hokeikei mə tuhəkure ia kwopun kamsiai nərmmama me ikin. Ia nəkwai nimwəfwaki me sāvəi nəkur Isrel hokeikei mə tuhəkure ia kwopun amasan me. ⁷ Ia kwopun kamo maket me ikin hokeikei mə nərmmama tuhəkwein irəha ia nisaiien, mhokeikei nəpīn nərmmama həkwein irəha mə, 'Iahatən.'

⁸ Mətə kimiaha tihəpwəh nəseniien nərmmama həkwein kimiaha mə 'Iahatən,' ti nəri nə mə ia-hatən səkimiaha kuatia a, nənəkimiaha piəvmiaha me. ⁹ Nənə tihəpwəh nəkweinien iərmama riti ia tiprənə i mə 'Tata,' ti nəri nə mə Tata səkimiaha kuatia a. In ramarə fwe ia neiai. ¹⁰ Nənə tihəpwəh nəseniien nərmmama həkwein kimiaha mə 'Iərimənu,' ti nəri nə mə səkimiaha Iərimənu kuatia a. In i iou, Kristo. ¹¹ Iərmama sə rokeikei mə trasori ia kimiaha in traməkeikei muvehe mo iərmama sə ramo tukwini nari m kimiaha. ¹² Mətə iərmama sə rauvehi utə in, Kumwesən truvehi irapw in. Iərmama sə rauvehi irapw in Kumwesən truvehi utə in.

¹³ Trərəha anan tukumiaha nahatən me sāvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətkəsə me.

23:5: Mat 6:1, Eks 13:9, Dut 6:8, Nam 15:38-39   **23:6:** Mat 6:5, Luk 14:7   **23:11:** Mat 20:26, Mak 9:35, Luk 22:26   **23:12:** Job 22:29, Prov 29:23, Esik 21:26, Luk 14:11, 18:14

Hiaməsisəg ia təpinhə ia nītətə ia neiai^a ia nəmri nərmama. Kimiaha hiəpwəh nuvnmwəien ia nītətə nəha, nənə hiaməsisəg mwi nərmama səməme hokeikei mə tuhəuvnmwə irə. ¹⁴ b

¹⁵ Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətkəsua me. Hiəsua ia nītətə me mhəpi simwīn ia təsi mine tənə mhəuvən isipwīn mə tihəvi iərmama kuatia ruvehe mukurirə ia kimiaha. Nənə nəpīn in ruvehe mukurirə ia kimiaha, hio ruvehe mərəha anan məpi raka kimiaha. Nipwnəti kwopun napw asori rauək ikīn irəha nə kimiaha.

¹⁶ Trərəha anan tukumiaha. Kimiaha nərmama hiaməiri pen nərmama ia suatuk sə tuhesi, mətə nənimemiaha rīfwə. Hiaməni mə ‘Trīni minuə iərmama riti rahatən nimwə səvəi Kumwesən, muvehi kwəsua hi irə, nəgkiariien nəha ro nəri auər a. Mətə trīni minuə rahatən kol ia nəkwai nimwə nəha, muvehi kwəsua hi irə, in traməkeikei mo nəfe in ramīni.’ ¹⁷ Kimiaha hiəreirei nari. Nənimemiaha rīfwə. Sə pəku nəha ro ikinan məpi raka, kol nəha uə nimwəfwaki sə ro kol ruvehe mo ikinan i? ¹⁸ Nənə kimiaha hiaməni mə, ‘Trīni minuə

^a **23:13:** Nəpīn rīpik Matiu rani nəgkiariien i mə “Nītətə ia neiai.” Nipwrai nəgkiariien i in i “Nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə.” ^b **23:14:** Ia Niutestamen me nepwīn kimərai tui anan ia nəgkiariien səvəi nəkur Kris nəgkiariien səvəi vas 14 riwən. Mətə ia Niutestamen me nepwīn sə kimərai kurirə nəgkiariien ia vas 14 raməmak ia nirəha. Kamhəni mə, “Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətkəsua me. Hiameikuə ia nipran me səməme nərman me səvənraha həuvamhə, mamhakres narimnari me səvənraha, nənə mamho mwi nəfwakiiēn əpwəmwis me mə nərmama tuhətoni həsiai kimiaha tukwe. Kumwesən trərpwīn noien ərəha me səkimiaha məpi raka nərmama nepwīn.” **23:16:** Mat 15:14

iærmama riti rahatæn nifatə səvəi Kumwesən, muvehi kwəsuaahi irə, nəgkiariien nəha ro nəri auər a. Mətə trini minuə rahatæn nari riti sə kinəmri utə ia təkure nifatə nəha, in traməkeikei mo nəfe in ramini.’ ¹⁹ Kimiaha nənimemiaha rifwə. Sə pəku nəha ro ikinan məpi raka, nəri sə raməmak utə ia təkure nifatə uə nifatə səvəi Kumwesən sə ro nəri nəha ruvehe mo ikinan i? ²⁰ Ro iaminihi irə iærmama sə ramahatæn nifatə səvəi Kumwesən, mauvehi kwəsuaahi irə, in ramahatæn nifatə nəha mine narimnari me pam səməme kamhəmak ia təkuren kauvei pen m Kumwesən, mauvehi kwəsuaahi ia nirəha. ²¹ Nənə iærmama sə ramahatæn nimwə səvəi Kumwesən, mauvehi kwəsuaahi irə, in ramahatæn nimwə nəha mine Kumwesən sə ramarə fwe ia nəkwən, mauvehi kwəsuaahi ia nirau. ²² Nənə iærmama sə ramahatæn nei ai, mauvehi kwəsuaahi irə, ramahatæn Kumwesən mine jea sə Kumwesən raməkure irə mamərimənu, mauvehi kwəsuaahi ia nirau.

²³ Trərəha anan tukumiaha nahatæn me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuətəkəsua me. Hiaməuai narimnari me səkimiaha ia kusen ten, mamhəuvei pen riti m Kumwesən. Hiamo iaminihi irə ia nəri ouihi rəmwhen ia nimwai nei me səməme kavi rərəgi pen ia nəveginien. Mətə hiənenouenou nəgkiariien me həpam mwi. Kimərai pen ia Loa səvəi Kumwesən mə iærmama traməkeikei mo noien atukwatukw, mamapi ti iærmama, nənə mamahatətə ia Kumwesən. Ramasan mə kimiaha hiamo nəgkiariien asori me nəha, mhəpwəh nenouenouien mwi nəgkiariien ouihi me. ²⁴ Kimiaha nərmama hiaməiri pen

---

23:22: Aes 66:1, Mat 5:34

23:23: Lev 27:30, Maeka 6:8

nərmama ia suatuk sə tuhesi, mətə nənimemiaha rifwə. Nəp̄in hiən̄imwi nui, hiəpeki raka manman irə, mətə hiəpkətə mhə nərim̄iru nəha kamel raməmak irə, nənə hiət̄igai.

²⁵ Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuət̄kəsua me. Noien səkimiaha rəmwhen ia kap mine tikinari kaikuas irə iruə rəmher mətə nəkwan rəmkemik. Fwe imwə rerimiaha rukuər ia nərəhaien mine nakresien. Hiamət̄ərig əpa tukumiaha me. ²⁶ Ik Farisi, nənimem rifwə pərhiən. Kupwən maikuas ia nəkwai kap mine plet kurirə ikəpərhi tek̄in iruə rəmher.

²⁷ Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuət̄kəsua me. Kimiaha hiəmwhen ia n̄ipəgi kəruət̄erei sə kərkwafə pen iərmama sə remhə ik̄in kəfəri iruə rəpsan. Nəp̄in nərmama hət̄oni iruə, rer̄inraha r̄irhi mə ramasan, mətə fwe imwə rukuər ia n̄ikəkri iərmama mine n̄ipwran sə r̄imər̄ir məmkemik.

²⁸ Ia noien nəha rəmwhen a mwi nəp̄in nərmama hətə n̄ipwramiaha iruə, rer̄inraha r̄irhi mə kimiaha hiatukwatukw, mətə fwe imwə rer̄imiaha rukuər ia neikuəien mine noien ərəha me.

²⁹ Trərəha anan tukumiaha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me. Kimiaha kəuət̄kəsua me. Hiəuvr̄hək̄in kref me səvəi profet me mine nəmə atukwatukw me, mamhər̄ukwi utə tihinari me ia n̄irəha. ³⁰ Kimiaha hiaməni mə, ‘R̄ip̄k̄ini minua samarə ia nəp̄in kupwən səvəi kaha me, ko səpwəh noien rəmwhen irəha hən̄o, mhousi əpune profet me.’ ³¹ Ia nəgkiariien nəha kimiaha hiaməni pui atukw a kimiaha mə n̄ipər̄hienien i n̄imwipwi

nərmama me nəha səməme hənəusi əpune profet kupwən me irəha nə kīmiaha. ³² Ramasan mə kīmiaha tihəripin noien ərəha me nəha kaha kupwən me səkīmiaha həno stat mho, mho sam-pam irə.

³³ Kīmiaha snek me, hiəmwhen ia nīpwnəti snek me kamhahi əpune iərmama! Tihəfo mhap mə Kumwesən trəpwəh nərpwinien noien ərəha me səkīmiaha ia kwopun napw asori rauək ikin? ³⁴ Tī nəri nə mə kīmiaha hiamə noien me nəha, iou takərhi pehe profet me, mine nərmama səməme həukurən nari, mine nahatən me həuvehe tukumiaha. Kīmiaha tihəusi əpune nepwin, mhərui tərini pen nepwin ia nei kamarkuau, mhəusi nepwin ia nəkwai nimwəfwaki me səkīmiaha, mhəripwi irəha ia taon me. ³⁵ Takərhi pehe irəha tukumiaha iamīnhi irə mə kīmiaha nərmama ipwet mine tihəvehi nərpwinien tī nite nəkur atukwatukw me pam sə rīnaiu ia tīprənə i rostat ia nite Epel, iəmə sə rīpko mhə nərəhaien riti, muvehe meste nite Sekarəea tīni Perekia sə kīmiaha hiənəusi əpune ia nimwə səvəi Kumwesən ia nimwrhenhi nīfatə mine kwopun sə ro ikinan. ³⁶ Iakani nīpərhienien tukumiaha i narimnari me pam i treste kīmiaha nərmama ipwet mine.”

Iesu rasək tī nəkur Jerusalem

³⁷ “Jerusalem, Jerusalem! Ik taon i ikaməusi əpune profet me, maməkwi əpune nərmama səməme Kumwesən ramərhi pehe irəha tukw ik. Nəpin rīpik iakəkeikēi mə takəusəsīmwin

23:33: Mat 3:7, 12:34, Luk 3:7   **23:34:** 1Tes 2:15, Mat 10:23

23:35: Jen 4:8, Hip 11:4, 2Kron 24:20-21   **23:37:** Wok Me 7:59,

1Tes 2:15

nīpwnətīm me rəmwhen ia rinhi menu ramo ia tīni me mauui irəha ia tərəgīn mi. Mətə kimiaha hiəpwəh nokeikeien. ³⁸ Hətə ro. Təkwtəkwuni nəha Kumwesən trəpwəh nimwə səkimiaha^C ro tekīn a. ³⁹ Iakamīni pehe tukumiaha i mə kimiaha tihəpwəh mwi nətonien iou meste tihəni mə, ‘Səgnəgīni iərmama i rauvehe ia nəghi Iərimənu səkitaha.’”

24

Iesu rīni irapw mə tukousi testesi pam nimwə səvəi Kumwesən

¹ Iesu rier ia nimwə səvəi Kumwesən mamevən. Ia nəpīn nəha nərmama me səvənhi həuvehe mha-hatən pen nimwə nəha mīne nimwə me nəha kīməuvrhəkīn pen mwi irə mə in trətoni. ² Nənə Iesu rīni pen tī nirəha i mə, “Kīmiaha hiamətə nimwə me i? Iakani nīpərhienien tukumiaha i mə tukamevən tukousi testesi pam, kəruətərei riti ko rəpwəh nərer əknekīnien ia riti.”

Nuveheien səvəi Iərimənu mīne nəpīn sampam

³ Kurirə irə Iesu raməkure ia Təkuər Olif, nənə nərmama me səvənhi həuvehe tukwe. Nəpīn irəha mīn əpa həres pen in i mə, “Tiko mīni ro tukumaha i mə narimnari me i tuhəuvehe tīnesən? Nəfe nīmtətien truvehe mahatən pen mə nuveheien səim mīne nəpīn sampam krouvəuvehe ipaka?”

⁴ Mīregī Iesu rīni pen tī nirəha i mə, “Kīmiaha tihaməsiari kamo iərmama riti reikuə ia kīmiaha.

23:38: 1King 9:7-8, Jer 12:7, 22:5 **C 23:38:** Rosi nəgkiariien i mə ‘Nimwə səkimiaha’ raməgkiari ia nimwə səvəi Kumwesən. Fwe tui anan nimwəfwaki nəha ramərer fwe Jerusalem. **23:39:** Sam 118:26, Mat 21:9 **24:2:** Luk 19:44

⁵ Nərmama həpik tuhəuvehe ia nəghik, mhəni mə irəha Kristo. Tuheikuə ia nərmama həpik.

⁶ Kimiaha tihəregi nərmama tuhəvisau ia naruagəniən me mə 'naruagəniən riti fwe' uə 'naruagəniən trutə.' Tihətui amasan rərəha hiəhekir, ti nəri nə mə nəri nəha traməkeikei muvehe, mətə rīpko mhə ihi nəpīn sampam.

⁷ İakamini iamīnhi irə ti nəri nə mə nərmama ia kwənəkwus riti tuhəskəmter mharuagən irəha nərmama ia kwənəkwus əpə. Nərmama səvəi kig riti tuhəskəmter mharuagən irəha nərmama səvəi kig əpə. Nukumhə trahi nərmama. Kwopun me nəpwin nīmwnīmwiən trīkiu. ⁸ Mətə narimnari me pam i rəmwhen a ia pran sə rīnamregi təkutan rīnaməmīsə ti nərəhiən iəkunouihi.

⁹ İa nəpīn nəha tukuvei pen kimiaha ia rəgi nərmama mə irəha tuho nəmīsəiən m kimiaha, mhousi əpune kimiaha. Nərmama ia tənəmtənə me pam tuhəmwəki kimiaha ti nəri nə mə kimiaha nərmama me səiou. ¹⁰ Nərmama həpik nahatətəiən səvənraha trīmwei. İrəha tuhəsəni pen irəha me ia rəgi nəmə ərəha me, mhəmwəki irəha me. ¹¹ Profet eikuə me həpik tuhəskəmter, mheikuə ia nərmama me həpik. ¹² Nənə ti nəri nə mə noien ərəha truvehe masori, nərmama həpik nokeikeiən səvənraha truvehe məkwiei. ¹³ Mətə iərmama sə trərer əknekin ia nahatətəiən səvənhi meste nərəhaiən me i həuvehe mhəukurau pam, Kumwesən truvehimīru in. ¹⁴ Tukini irapw nəgkiariən amasan i raməgkiari ia nitətə

24:5: Mat 24:23-24, Wok Me 5:36-37, 1Jon 2:18   **24:7:** 2Kron 15:6, Aes 19:2   **24:9:** Mat 10:22, Jon 15:18   **24:11:** Mat 24:5,24, 1Jon 4:1   **24:13:** Mat 10:22   **24:14:** Mat 10:18, 28:19

sə Kumwesən ramərimənu irə. Nərmama ia tənəmtənə me pam tuhaməkeikei mhəregi kurirə irə nəpɪn sampam truvehē.”

Iesu raməgkiari ia nərəhaien sə treste nəkur Jerusalem

¹⁵ “Kimiaha tihətoni nəri nəha Profet Taniel riməni kani mə ‘Nəri sə rərəha anan mamouraha narimnari ikinan.’ Tramərer ia kwopun ikinan fwe ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən. Nəpɪn kimiaha tihətoni, iərmama sə raməvsini nəkukuə i traməkeikei mukurən nɪpwran. ¹⁶ Nərmama ia tənə Jutia tuhaməkeikei mhəp mhərkwafə ia təkuər me. ¹⁷ Trini minuə iərmama riti raməpwɪs ia təkure nimwə səvənhi, traməkeikei meiwaiu map akwauakw, məpwəh nuvnimwəien mə truvehɪ nari riti sə rəmak ia nəkwai nimwə səvənhi. ¹⁸ Nənə trini minuə iərmama riti raməmhu ia nəmhien səvənhi, traməkeikei map akwauakw, məpwəh nɪrərigien mevən imwəni mə truvehɪ səvənhi tinari. ¹⁹ Trərəha anan ti nɪpran me səməme tuhəpəmpəm mine səməme tuhaməuvei pen kənunu m nəkwərhakwərha əmtəmetə me ia nəpɪn nəha. ²⁰ Tihəfwaki mə nəpɪn nəha tihəp irə trəpwəh nuveheien ia nəpɪn səvəi nəkwieien uə ia Sapat riti, ²¹ ti nəri nə mə nəpɪn nəha nəpɪn səvəi nərəhaien. Nərəhaien nəha trasori məpi raka nərəhaien me pam səməme həuvəuvehe raka fwe nukune narəien mesite pehe ipwet mine. Nənə nərəhaien riti mwi riwən truvehē məpi raka. ²² Ko nərəhaien nəha ravən əpwəmwɪs, nərmama me hemhə pam. Mətə Iərimənu tro nəpɪn sə nərəhaien

nəha travən irə rukwakwa. In tro iamɪnhi irə mə truvehimɪru nərmama me səvənhi səməme in ruvərɸi raka irəha. ²³ Ia nəpɪn nəha, trɪni mɪnuə iərmama riti rɪni pehe tukumiaha i mə, ‘Hətə ro, Kristo i’ uə ‘Hətə ro, Kristo nəha,’ kɪmiaha tihəpwəh nɪniien nɪpərhiɪniien irə. ²⁴ Nərmama tuhəskəmter. Nəpwɪn tuhəni mə irəha Kristo, mətə neikuəien. Nəpwɪn tuhəni mə irəha profet, mətə neikuəien. Tuho nɪmtətɪen asori me mɪne narimnari me nərmama tuhətoni mhərkəri asori nari irə. Irəha tuhəmwur mə tuheikuə ia nərmama səməme Kumwesən ruvərɸi raka irəha, trɪni mɪnuə irəha həukurən noien. ²⁵ Hətə ro. Narimnari me pam iakukupwən muvəni raka tukumiaha i.

²⁶ Ro iamɪnhi irə trɪni mɪnuə nərmama me nəpwɪn həni pehe tukumiaha i mə, ‘Hətə ro. Kristo in fwe ia kwopun akwesakwes ikin,’ tihəpwəh nevənien fwe ikin. Trɪni mɪnuə həni mə, ‘Hətə ro. In i ia nəkwai nɪmwə,’ tihəpwəh nɪniien nɪpərhiɪniien irə. ²⁷ Nəpɪn rouapɪr irə nərmama hətoni nəhiapwien səvənhi fwe pesu meste nari fwe prehi. Iou, Iəməti Iərmama, nuveheien səiou tro mwi iamɪnhi irə. ²⁸ Ia kwopun pəku nɪpwrai nəri remhə ikin menu me nəha kamhani nɪpwrai nəri sə remhə tuhəuvehe mhousəsɪmwɪn irəha me, mhani.”

Iəməti Iərmama truvehe mwi

²⁹ “Nəpɪn nərəhaien nəha trukurau pam, təkwtəkɸuni a mwi meri truvehe mɪpɪtəv, məkwə trəpwəh nəhiapwien, kəməhau me ia nɪmagouagou tuhəsasəsas, narimnari me ia

24:23: Mat 24:5,11   **24:24:** Dut 13:1-3, 2Tes 2:8-9, Rev 13:13-14

24:26: Luk 17:23-24   **24:27:** Mat 24:37-39   **24:28:** Luk 17:37

24:29: Esik 32:7, Joel 2:10,31, 2Tes 3:10

nimagouagou hēskai p̄ik, Kumwesən trikiukiū ia nirəha. ³⁰ Ia nəp̄in nəha n̄imtətien səiou Iəməti Iərmama trier irapw ia nimagouagou. Nənə nərmama ia kwənək̄wus me pam ia təkure t̄iprənə i tuhəregi rərəha mhasək tukwe. Irəha tuhətoni iou, Iəməti Iərmama, ia nəpuə fwe ia nimagouagou iakauvehe ia n̄iskaiien m̄ine nukuraanien asori. ³¹ Ia nəp̄in nəha kisipw riti trasək asori, nənə takərhi raka nagelo me səiou, həuvrehi, mhəuvesu, mhəuveraha, mhəuvarei, mhəuvən ia kwopun me pam ia t̄iprənə i, mhəpeki nərmama me səməme iakimər̄fi irəha mə səiou, mhəpeki irəha mhəuvehe.”

Iesu rusipek̄in ia nei niem̄is

³² “Həregi ro nusipek̄inien səvəi nei nəha niem̄is. Nəp̄in r̄inarkwi pen tukun sə r̄imərməru m̄inaməp̄irp̄ir, k̄imiaha hiəukurən mə nəp̄in səvəi nəpnəpanien ruvəuvehe ipaka. ³³ Rəmwhen a mwi, nəp̄in k̄imiaha tihətoni narimnari me i, tihəukurən mə iou, Iəməti Iərmama, iakuvəuvehe ipaka, rəmwhen a iakamərer ia kwəruə ia nimwə mə takuvnimwə pehe. ³⁴ Iakani n̄ipər̄hienien tukumiaha i mə nərmama səməme kamhəm̄iru təkwtək̄wuni m̄ine tuhəpwəh nemhə pamien meste narimnari me pam i həier pehe. ³⁵ Neiai m̄ine t̄iprənə trouiwən, mətə nəgk̄iariien me səiou tuhəpkiwən mhə.”

Iərmama riti riwən rukurən nəfə nəp̄in Iərimənu truvehe irə

24:30: Rev 6:12-13, Sek 12:10, Rev 1:7, Dan 7:13
27:13, 1Kor 15:52, 1Tes 4:16

24:34: Mat 16:28

24:31: Aes
24:35: Mat
5:18

³⁶ “Mətə nəpɪn səvəi nəri nəha uə aoa səvənhi iərmama riti riwən rukurən. Nagelo me ia neiai mɪne iou mwi, Tɪni Kumwesən, iahəreirei. Mətə Tata səiou əpa rukurən. ³⁷ Nəpɪn nəha iou, Iəməti Iərmama, takuvehe irə trəmwhen ia nəpɪn səvəi Noa. ³⁸ Nəpɪn nesən asori rəpwəh ihi nauərien, nərmama me kamhəvegɪn, mamhənimwi. Nərman me kamhəiri nɪpran. Nɪpran me kamhesi pen nərman. Irəha kamho noien me nəha mamhəuyən meste Noa ruvnimwə ia nɪtətə asori səvənhi. ³⁹ Irəha həreirei mə tuhemhə meste nesən asori rauə; nənə iapɪwən raiu mɪpeki raka irəha həmwhenimw. Iou, Iəməti Iərmama, nuveheien səiou tro mwi iamɪnha irə. ⁴⁰ Ia nəpɪn nəha iərman kəru trouəmhu ia nəmhien, tukuvehi raka riti, kəpwəh riti. ⁴¹ Pran kəru trouənari ia kwopun kuatia, tukuvehi raka riti, kəpwəh riti.

⁴² Ro iamɪnhi irə kɪmiaha tihamətui a mhəpwəh napriien tɪ nəri nə mə hiəreirei nəfe nəpɪn Iərimənu səkɪmiaha truvehe irə. ⁴³ Mətə kɪmiaha tihaməkeikei mhəukurən nəri. Trɪni mɪnuə iərmama riti rukurən mə ipwet ia nəpɪn iərmama riti truvehe muvnimwə ia nəkwai nimwə səvənhi makres, in tramətui a məpwəh napriien. Ko in rəpwəh nəseniien iərmama riti reitehi nimwə səvənhi muvnimwə makres. ⁴⁴ Rəmwhen a mwi kɪmiaha mwi tihaməkeikei mhəpnəpenə tɪ nəri nə mə iou, Iəməti Iərmama, takuvehe ia nəpɪn riti tihakiraka iou.

⁴⁵ Iotukwininari sə rukurən nari, mamə nəkwai iəmə asori səvənhi ia nəpɪn me pam, iəmə asori

səvənhi truvehi utə in ruvehe masori ia nimwə səvənhi mə trəkwməni nərmama me səvənhi ia nəpɪn atukwatukw kamhani nari irə. ⁴⁶ Trini minuə iəmə asori səvəi iotukwininari nəha ruvehe mətoni mə ramo wok me iamɪnha irə, iotukwininari nəha rerɪn tragien. ⁴⁷ Iakani nɪpərhiendien tukumiaha i iəmə asori nəha truvehi utə iotukwininari nəha ruvehe masori ia narimnari me pam səvənhi. ⁴⁸ Mətə mə iotukwininari nəha rerɪn rɪnamrhi mə iəmə asori səvənhi ramo tanpen, məpwəh nuvehe akwauakwien, ⁴⁹ nənə rɪnamousi nərman mɪne nɪpran səməme kamho tukwini pəri nari irəha min, maməvegin, mamənɪmwi, mamakonə irəha nərmama kamhənɪmwi pik, ⁵⁰ iəmə asori səvənhi truvehe ia nəpɪn riti in trakiraka in, uə ia aoa riti sə in rɪreirei. ⁵¹ Nənə iəmə asori səvənhi trərpwɪn noien ərəha me səvənhi, məmri pen in ramarə irəha kəuətkəsua me. Ia kwopun nəha irəha tuhasək, mhahi tərini revɪnraha.”

25

Iesu rusipekɪn ia nɪprən ouihi me irəha pam ten

¹ “Nəpɪn nəha nitətə ia neiaia^a truvehe irə trəmwhen ia nɪprən ouihi me irəha pam ten. Həuvehi laet me səvənraha mhəuyən mə tuhətoni iərman sə triri vi a pran səvənhi. Iərman nəha triri prən nəha krouevən fwe imwəni rouarə pəri. ² Prən ouihi me nəha krirum həreirei nari. Krirum həukurən nari. ³ Nəpɪn səməme həreirei nari həuvehi laet me səvənraha, həpwəh

---

24:47: Mat 25:21, 23   **24:51:** Mat 8:12   **25:1:** Rev 19:7, Luk 12:35   ^a **25:1:** Nəpɪn rɪpik Matiu rani nəgkiariien i mə “Nitətə ia neiai.” Nɪpwrai nəgkiariien i in i “Nitətə sə Kumwesən ramərɪmənə irə.”

nuvehien oel laet rauæk irə irəha minraha. ⁴ Mətə səməme həkurən nari həuvehi laet me səvənraha, mhəuvehi mwi tikinari me nepwɪn həukuər ia oel laet rauæk irə. ⁵ Nənə ti nəri nə mə iərman sə rɪpkiri a pran səvənhi ramo tɪpwə irəha həregi napriien ruvehi irəha hapri.

⁶ Mətə ia kurkwai nəpɪn iərmama riti rəkwein, mini mə, 'Iərman sə rɪpkiri a pran səvənhi rauvehe! Həuvehe mhətoni!'

⁷ Ia nəpɪn nəha nɪprən ouihi me nəha ten hətui, mhəpərhi laet me səvənraha. ⁸ Nənə səməme həreirei nari həni pen ti səməme həkurən nari mə, 'Həuvei pehe səkɪmiaha riti oel laet rauæk irə. Laet me səkɪmaha hənaməfwə.'

⁹ Mətə səməme həkurən nari həni mə, 'Rekəm. Oel i laet rauæk irə tɪpkəmwhen mhə tukutaha pam. Həuvən fwe ia stoa me mhəuvehi nəmri səkɪmiaha me nepwɪn.'

¹⁰ Nəpɪn irəha kamhəuvən mə tuhəuvehi nəmri oel laet rauæk irə, iərman sə rɪpkiri a pran səvənhi rapirapw. Nɪprən ouihi me nəha krirum səməme hənəpnəpenə, həuvnimwə irəha min ia nəkwai nimwə sə tukəni nəveginien asori ikin. Nənə nərmama həsisəg ia təpinhə.

¹¹ Kurirə irə nɪprən ouihi me nəha səməme həpkəpnəpenə mhə hərərig mwi, mhəuvehe, mamhəkwein mə, 'Iərimənu, Iərimənu, əsevər ia təpinhə tukumaha.'

¹² Mətə iərman sə rɪpkiri a pran səvənhi rini mə, 'Iakamini nɪpərhiendien tukumiaha i iakreirei kɪmiaha.' "

13 Nənə Iesu rini mə, “Ro iam̄nhi irə k̄im̄iaha tihaməkeikei mhətui amasan, mhəpwəh napriien, ti nəri nə mə hiəreirei nəfe nəp̄in uə aoa Iərimənu sək̄im̄iaha truvehe irə.”

Iesu rusipekin ia nərmama kamhətui ti mane səvəi iəmə asori

14 “Nuveheien səvənhi trəmwhen iərmama riti sə rauvehi navənien əpwəmw̄is səvənhi. Kurirə rier imwəni rəkwein nərmama səməme kamho tukwini nari min həuvehe. Nənə rəmri pen mane səvənhi ia rəḡinraha mə tuhətui amasan tukwe. 15 Ia riti ruvei pen tənəripw me krirum mane rukuər irə, nənə tənəripw kəru m riti, nənə tənəripw kuatia m riti. Ruvei pen kuatia kuatia m̄inraha rəmwhen in rukurən mə trətui amasan tukwe. Kurirə irə in rier mamevən. 16 Iərmama sə ruvehi tənəripw krirum revən atukwatukw mowok irə, nənə muvehi mane asori rukuər ia tənəripw krirum mwi. 17 Nənə iərmama sə ruvehi tənəripw kəru ro mwi iam̄nhi, nənə muvehi mane asori rukuər ia tənəripw kəru mwi. 18 Mətə iərmama sə ruvehi tənəripw kuatia revən meri tiprənə, m̄inimwi mane səvəi iəmə asori səvənhi.

19 Nəp̄in əpwəmw̄is rukurau, iəmə asori səvəi nərmama me nəha rirəriḡ muvehe, nənə mokeikei mə trəskun mane me nəha r̄iməuvei pen m̄inraha. 20 Nənə iərmama sə r̄iməuvehi tənəripw krirum ruvehe mərər ia nəmri iəmə asori səvənhi, m̄ini mə, ‘Iəmə asori, fwe kupwən ik̄iməuvei pehe tənəripw krirum miou mane rukuər ia n̄irəha. Ətə ro, iakinowok irə rək̄wəhi mwi masori iakuvai pen ia tənəripw krirum mwi.’

²¹ Nənə iəmə asori səvənhi rini pen tukwe in mə, 'Ik iəmə amasan. Ikamo tukwini amasan nari miou ia nəpın me. Ikinətui amasan ti nəri ouihi i iakinəmri pehe ia rəgim, mo pen tako ik ikuvehe masori mətui ti narimnari me rıpık. Uvnimwə pehe ia nəkwai nimwə səvəi iəmə asori səim. Pwəh krau krauagien pəri.'

²² Nənə iərmama sə rıməuvehi tənəripw kəru in mwi ruvehe mərer ia nəmri iəmə asori səvənhi, mini mə, 'Iəmə asori, fwe kupwən ikiməuvehi pehe tənəripw kəru miou mane rukuər ia nirau. Ətə ro, iakinowok irə rəkwəhi mwi masori iakuvai pen ia tənəripw kəru mwi.'

²³ Nənə iəmə asori səvənhi rini pen tukwe in mə, 'Ik iəmə amasan. Ikamo tukwini amasan nari miou ia nəpın me. Ikinətui amasan ti nəri ouihi i iakinəmri pehe ia rəgim, mo pen tako ik ikuvehe masori mətui ti narimnari me rıpık. Uvnimwə pehe ia nəkwai nimwə səvəi iəmə asori səim. Pwəh krau krauagien pəri.'

²⁴ Nənə iərmama sə ruvehi tənəripw kuation in mwi ruvehe mərer ia nəmri iəmə asori səvənhi, mini mə, 'Iəmə asori. Iakukurən mə ik iərmama riti noien səim rıskai. Ik ikapeki nəveginien ia nəmhien sə ipkəmhu mhə irə, nənə mamesi mwi nukwai nei me ia kwopun ipkəpwei mhə nuni nari ikin. ²⁵ Ro iamınhi irə, iakihekır, mevən, minimwi tənəripw səim sə mane rukuər irə ia tıprənə. Ətə ro in i mane səim.'

²⁶ Mətə iəmə asori səvənhi rini pen tukwe in mə, 'Ik iəmə ərəha. Ikamo tukwini ərəha nari miou, mamarpaha. Ikuvəukurən raka mə ikapeki

nəveginien ia nəmhien sə iapkəmhū mhə irə, nənə mamesi mwi nukwai nei me ia kwopun iapkəpwei mhə nuni nari ikin. ²⁷ Mətə rəfo ikəpwəh nəmri penien mane səiou fwe ia pag? Kamo ipkəmri pen ko iapkuvehe mipkuvehi ihi mane səiou mine sə rəkwaku pag rəkwəhi.'

²⁸ Nənə iəmə asori rini pen ti nərmama səməme kamho tukwini nari min mə, 'Həuvei raka tənəripw tukwe, mhəuvei pen m iərmama sə riməuvehi tənəripw ten. ²⁹ Iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro wok irə, tukuvei pen mwi rasori mwi min, nənə in truvehi rəmwhen məpi raka. Mətə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro nəri auər a irə, tukuvehi raka pam tukwe. ³⁰ Mətə iərmama i sə ramo tukwini ərəha nari miou hərarki irapw i iruə ia nəpitəvien. Ia kwopun nəha nərmama tuhasək, mhahi tərini revinraha.' "

Iesu rəgkiari ia sipsip me mine nəni me

³¹ "Nəpin nəha iou, Iəməti Iərmama, takuvehe irə ia nukuraanien asori kimaha nagelo me, takəkure ia jea səiou mərimənu. ³² Nərmama ia tənəmtənə me pam tuhəuvehe mhousəsimwin pehe irəha me ia nənimek, nənə iou takuai irəha rəmwhen iərmama sə ramətui ti sipsip me muai sipsip me mine nəni me. ³³ Takuai pen sipsip me ia nikarek mwatuk, mətə nəni me ia nikarek mour.

³⁴ Nənə iou kig səvənraha takini pen ti nərmama me nəha ia nikarek mwatuk mə, 'Həuvehe kimiaha i səməme Tata səiou raməkwein amasan ia kimiaha. Nəpin tiprənə namiwən ihi, in

rinəpnəpenə raka kwopun səkimiaha ia nitətə sə in ramərimənu irə. Həuvehe mharə irə. ³⁵ Nəpɪn nukumhə rahi iou hiəuvei pehe nəveginien miou. Nənə nəpɪn iakakwakwa hiəuvei pehe nui miou. Nəpɪn iakamavən rəmwhen ia iərmama pwiəpwiə, hiəuvehi puənimwə iou ia nəkwai nimwə me səkimiaha me. ³⁶ Nəpɪn tinari səiou riwən, hiarkahu pehe miou. Nəpɪn iakamemhə, hiəuvehe mhəti pehe iou. Nəpɪn iakamarə ia kalapus, hiəuvehe tukw iou.'

³⁷ Miregi nəkur atukwatukw me nəha tuhəni pehe tukw iou i mə, 'Iərimənu. Mətə nəfe nəpɪn nəha kimaha iahənətoni nukumhə rahi ik, nənə iahəuvei pehe nəveginien mik, uə ikakwakwa nənə iahəuvei pehe nui mik? ³⁸ Nəfe nəpɪn kimaha iahətoni ikamavən rəmwhen ia iərmama pwiəpwiə riti, nənə iahəuvehi puənimwə ik ia nimwə me səkimaha me, uə səim tinari riwən, nənə iaharkahu pehe mik? ³⁹ Nəfe nəpɪn kimaha iahətoni ikamemhə, uə ikamarə ia kalapus, nənə iahəuvehe mhəti pehe ik?'

⁴⁰ Miregi iou kig səvənraha takini pen ti nirəha i mə, 'Iakamini nɪpərhienien tukumiaha i nəpɪn kimiaha hənə noien nəha ia piak riti sə in iəmə auər a ia piak me, hiənə noien nəha ia nirak.'

⁴¹ Kurirə irə iou takini pen ti nərmama me nəha ia nɪkarek mour mə, 'Kimiaha i Kumwesən raməkwein ərəha ia kimiaha haraka ia nənimek mhəuvən ia napw sə rauək rerin. Kinəse napw nəha ti Setan mine nagelo me səvənhi. ⁴² Nəpɪn nukumhə rahi iou kimiaha hiəpwəh nuvei

25:35: Aes 58:7   **25:40:** Prov 19:17, Mat 10:42, 18:5, Mak 9:41

25:41: Mat 7:23, Rev 20:10

peheien nāvegīnien miou. Nəpīn iakakwakwa hiəpwəh nuvei peheien nui miou. ⁴³ Nəpīn iakamavən rəmwhen ia iərmama pwispwis riti, hiəpwəh nuvehi puvnimwəien iou ia nəkwai nimwə me səkimiaha me. Nəpīn tinari səiou riwən, hiəpwəh narkahu peheien miou. Nəpīn iakamemhə uə iakamarə ia kalapus, hiəpwəh nəti peheien iou.’

⁴⁴ Miregi irəha mwi tuhəni pehe tukw iou i mə, ‘Iərimənu, mətə nəfe nəpīn nəha kimaha iahənətoni nukumhə rahi ik, uə ikakwakwa uə ikamavən rəmwhen ia iərmama pwispwis, uə tinari səim riwən, uə ikamemhə, uə ikamarə ia kalapus, nənə kimaha iahəpwəh nasituien ia niram?’

⁴⁵ Miregi iou takini pen ti nirəha i mə, ‘Iakani nīpərhienien tukumiaha i nəpīn kimiaha hiəpwəh noien nəha ia piak riti sə in iəmə auər ia piak me, hiənəpwəh noien nəha ia nirak.’

⁴⁶ Nənə nərmama me nəha tuhəuvən ia kwopun Kumwesən trərpwin rerin noien ərəha me səvənraha ikīn. Mətə nərmama atukwatukw tuhəuvən mhəuvehi nimiruien rerin.”

26

Nəmə asori me hərəi sun mə tuhəuvən afafa mhəkwtəmhiri Iesu

¹ Nəpīn Iesu rini pam nəgkiariien me nəha, in rəgkiari m nərmama me səvənhi, mīni mə,
² “Kimiaha hiəukurən mə nəpīn kəru mwi tuko Pasova. Ia nəpīn nəha tukuvei pen iou, Iəməti

Iærmama, ia rægi nærmama me mæ iræha tuhæruï tæriini pen iou ia nei kamarkuauï.”

³ Ia næþin næha pris asori me mine næmæ asori me sævæi nækur Isrel housæsimwîn iræha me ia nækwai nimwæ sævæi pris asori anan. Næghin næ Kaeafas. ⁴ Nænæ hærai sun mæ tuhæuvæn afafa, mhækwtæmhiri Iesu, mhousi æpune. ⁵ Mætæ hæni mæ, “Pwæh kitaha sæpwæh nækwtæmhiriien Iesu ia næþin sævæi næveginien asori. Ræرها mæ nærmama niemaha træpi iræha kamho nurigrigien asori tukwe.”

Pran riti rætagi pen senta ia nukwæne Iesu

⁶ Næþin Iesu ramaræ ia rukwænu næha Petani, ruvniwæ pen ia nækwai nimwæ sævæi Saemon (Saemon næha kupwæn nemhæien skai ro tekîn.)

⁷ Nænæ pran riti ruvehe ti Iesu mauvehi potel riti kîno ia kæruætereï riti kani mæ alapasta.^a Fwe ia nækwai potel næha senta riti nænimen rutæ pik. Præn næha rætagi pen senta næha ia nukwæne Iesu næþin ramækure ia kwopun kamæni nari ikîn.

⁸ Nænæ næþin nærmama me sævæi Iesu hætoni, niemaha ræpi iræha. Hæni mæ, “Ræfo ramouraha senta iamînhi? ⁹ Ripkæmri pen a næmri nari iræ, ko ruvehi mane asori iræ, muvei pen m nærmama nautæ sævænraha riwæn.”

¹⁰ Mætæ næþin Iesu riregi nægkiariien næha, rini pen ti niræha i mæ, “Ræfo kîmiaha hiamo iamînhi iræ ia præn i? In ramo noien amasan riti miou. ¹¹ Nærmama nautæ sævænraha riwæn tuhamaræ kîmiaha mînraha ia næþin me, mætæ

26:7: Luk 7:37-38 ^a **26:7:** Alapasta kæruætereï riti nænimen rutæ pik. Fwe kupwæn nærmama hæuvehi mhævi pen senta iræ. **26:11:** Dut 15:11

iou tapkarə mhə kitaha m kimiaha nəpɪn me.
¹² Rəfo prən i rətəgi pehe senta i ia nɪpwɾak?
 In ro mə trəpnəpenə ia nɪpwɾak mə tukɪnɪmwi.
¹³ Iakamɪni nɪpərhiɛniɛn tukumiaha i kwopun
 pəku ia tənəmtənə me tukɪni irapw nəgkiariɛn
 amasan səiou ikin tukɪni irapw nəfe prən i rɪno
 miou mə nərɪmama rərɪnraha tramrhi.”

Jutas tro noien ərəha

¹⁴ Nərɪmama me səvəi Iesu irəha pam twelef,
 riti ia nɪrəha nəghɪn nə Jutas Iskariot. Revən tɪ
 pris asori me, ¹⁵ mɪni mə, “Trɪni mɪnuə iakuvei
 pehe Iesu ia rəgɪmiaha, kimiaha tihəuvei pehe
 nəfe miou?” Irəha hərəku in silin me kɪno ia silva
 irəha pam toti. ¹⁶ Ia nəpɪn atukwatukw nəha Jutas
 rɪnamətui suatuk mə truvei pen Iesu ia rəgɪnraha.

*Iesu mɪne nərɪmama me səvənhi hani pəri
 nəveginien səvəi Pasova*

¹⁷ Neste atukwatukw nəpɪn nəha tuhani bred sə
 yis riwən irə. Nərɪmama me səvəi Iesu həuvehe
 tukwe in, mhəni mə, “Kwopun pəku nəha ikokeikei
 mə kimaha tahəpnəpenə nəveginien səvəi Pasova
 ikin, nənə ik tikəni?”

¹⁸ Mɪregi Iesu rɪni mə, “Həuvən fwe Jerusalem,
 mhətoni iərɪmama riti fwe ikin, mhəni pen tukwe
 in mə, ‘Iahatən səkitaha rɪni mə nəpɪn səiou
 ruvəuvehe ipaka. Tahani pəri nəveginien səvəi
 Pasova kimaha nərɪmama me səiou ia nəkwai
 nɪmwə səim.’” ¹⁹ Nərɪmama me səvəi Iesu həuvən
 mho nəfe rɪməni pen tɪ nɪrəha i, mhəpnəpenə tɪ
 nəveginien səvəi Pasova.

20 Ia nəruarəv Iesu mine twelef nərmama me səvənhi kamhəkure 21 mamhani pəri nari. Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakamini nīpərhiēnien tukumiaha i mə kimiaha riti truvei pen iou ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki iou.”

22 Nəpīn irəha hərəgi nəgkiariēn nəha, rerīnraha rəpou. Həuvehe kuatia kuatia mamhəres Iesu i mə, “Iərimənu, sin nəha ikani? Iou?”

23 Miregi Iesu rini mə, “Iakani iərmama sə rameitesi bred ia tikiplet kuatia kimrau min. In truvei pen iou ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki iou. 24 Iou, Iəməti Iərmama, takaməkeikei memhə rəmwhen kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan, mətə trərəha anan ti iərmama sə truvei pen iou ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki iou. Ramasan pīk mə rīpkəpwəh a nətuiēn.”

25 Nənə Jutas, iərmama sə truvei pen Iesu ia rəgi nərmama kamhəmwəki in, rini mə, “Iahatən, sin nəha ikani? Iou?”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ik nə ikani.”

26 Nəpīn nəha kamhani nari irə, Iesu ruvehi bred, məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe, nənə məkwsen, muvei pen m nərmama me səvənhi, mini mə, “Tihəuvehi, mhani. In i nīpwrak.”

27 Kurirə irə in ruvehi kap waen, məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe. Məfwaki pam, nənə muvei pen mīnraha, mini mə, “Kimiaha pam tihənimwi. 28 In i nītek sə trərihi tərini əknekīn nəgkiariēn vi səvəi Kumwesən. Traiu ti nərmama həpīk mə Kumwesən trəpwəh nərpwīnien noien

ərəha me səvənraha. ²⁹ Iakani pehe tukumiaha i tapkənimwi mhə mwi waen i meste nəpɪn nəha takənimwi waen vi kitaha m kimiaha ia nitətə sə Tata səiou ramərɪmənu irə.”

³⁰ Nənə irəha hani nɪpu riti, mho sampam irə, mhəier mhəuvən ia Təkuər Olif.

Pita trini m kahar mə in rɪreirei Iesu

³¹ Ia kwopun nəha Iesu rini pen ti səvənhi nərmama me i mə, “Ipwet ia nəpɪn kimiaha pam tihap raka ia nirak. Iakani iamɪnhi irə ti nəri nə mə kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə Kumwesən rini mə,

‘Iou takousi iərmama sə ramətui ti sipsip,
nənə sipsip me səvənhi tuhaiu kirkiri.’

³² Mətə in tro iakətui mwi ia nemhəien səiou. Takətui raka, mevən fwe ia tənə Kalili. Iou takukupwən kimiaha tihəkurirə.” ³³ Mətə Pita rini pen ti Iesu i mə, “Irəha pam tuhap raka ia niram, mətə rɪpko mhə iou.”

³⁴ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iakani nɪpərhienien tukw ik i ipwet ia nəpɪn, kurirə rəiə rakaka, ik tikini m kahar mə ikreirei iou.”

³⁵ Mətə Pita rini pen tukwe in mə, “Trini minuə həni mə takaməkeikei memhə krau mik, mətə ko iakəpwəh niniien mə iakreirei ik.” Nənə nərmama me pam səvənhi həni nəgkiariien kuatia.

Iesu raməfwaki ia Ketsemane

³⁶ Iesu mine nərmama me səvənhi həuvən ia kwopun riti nəghɪn nə Ketsemane. Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha tihaməkure ia kwopun i. Pwəh iou iakevən kwərha məfwaki.”

³⁷ Nənə in riri Pita mine t̄ini Sepeti kəru irəhar harevən irəha min. Ia nəp̄in nəha in rinamregi rərəha, rerin rəpou pik. ³⁸ Nənə rini pen t̄i nirəhar i mə, “Rerik rəpou pik ipaka iakemhə tukwe. Tiamharo i, pwəh kitaha m kimirəhar tsəpwəh napriien.”

³⁹ Nənə Iesu revən ouihi a mwi m̄imwei ia tiprənə məfwaki, m̄ini mə, “Tata səiou. Tikuvehi raka kap i pwəh iakəpwəh nən̄imwiien. Mətə tikəpwəh noien rəmwhen sə iakokeikei, mətə tiko rəmwhen sə ikokeikei.”

⁴⁰ Nənə Iesu rəfwaki pam, mirərig pehe mətoni Pita mine Jemes mine Jon kamharapri. Nənə in rini pen t̄i Pita i mə, “Rəfo, ko hiəpkətui mhə nəp̄in ouihi a uə? ⁴¹ Kimirəhar tiharətui mharəfwaki mə tiharəpwəh n̄imweiien ia nərəhaien. N̄ipər̄hienien rerim̄iaha ragien mə tihəfwaki, mətə n̄ipwramiaha rəpou.”^b

⁴² Nənə Iesu revən səro kəru irə, məfwaki, m̄ini mə, “Tata səiou. Tr̄ini m̄inuə kap i ko r̄ipkiwən mhə meste iakən̄imwi, tako rəmwhen sə ikokeikei.”

⁴³ Nənə Iesu rirərig pehe mwi mətə irəhar har-napri mwi, t̄i nəri nə mə napriien ruvəuvehi irəhar.

⁴⁴ Ro iam̄inhi irə in rəpwəh mwi irəhar, mevən səro kahar irə, məfwaki, m̄ini a mwi nəgkiariien kuatia.

⁴⁵ Kurirə irə ruvehe mwi t̄i nər̄mama me səvənhi, m̄ini pen t̄i nirəhar i mə, “Rəfo, hiamarapri, mamharuvehi ihi napwisien səkimiahar? Həregi ro. Nəp̄in nəha ruvəuvehe.

26:38: Jon 12:27   **26:39:** Hip 5:7-8, Mat 6:10   **26:41:** Mat 6:13, Hip 2:14, 4:15   **b 26:41:** Suatuk riti mwi t̄i n̄inien nəgkiariien i in i mə, “N̄ipər̄hienien Nən̄imw̄in rerin ragien mə tihəfwaki, mətə n̄ipwramiaha rəpou.”   **26:44:** 2Kor 12:8

Iærmama riti truvei pen iou, Iæmæti Iærmama, ia rægi næmæ æræha me. ⁴⁶ Tiharo mharærer. Pwæh samæuvæn. Hætæ ro, iærmama næha trini pui iou ruvæuvehe ipaka.”

Nærmama sæmæme kamhæmwæki Iesu hæuvehe mhækwætæmhiri in

⁴⁷ Næpîn Iesu ramægkiari ihi, Jutas, in riti ia twelef nærmama me sævæi Iesu, ruvehe iræha nærmama hæpik. Næpwîn kamhæuvehi nau. Næpwîn kamhæuvehi nîpæri nei. Pris asori me mine næmæ asori me sævæi nækur Isrel hænærhi pen iræha. ⁴⁸ Jutas rinægkiari raka minraha mæ, “Iærmama sæ takakei min, iæmæ næ in næ. Kimiaha tihækwætæmhiri.” ⁴⁹ Nænæ Jutas ruvehe, mevæn atukwatukw ti Iesu, mini mæ, “Ramasan tukw ik, iahatæn.” Nænæ rakei min.

⁵⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Iou riti. Tiko mo næfe ikimæuvehe tukwe.” Nænæ nærmama me hæuvehe mhæmri pen rægînraha ia Iesu, mhækwætæmhiri. ⁵¹ Mætæ iærmama riti sæ ramærer ipaka ti Iesu reivi raka nau sævænhi, mærai iærmama riti sæ ramo tukwini nari m pris asori anan, mærai raka nîkare nîfregîn.

⁵² Nænæ Iesu rini pen tukwe in mæ, “Uvehi nau sæim mivai pen ia tæmwhekîn, ti næri næ mæ nærmama me sæmæme kamhæuvehi nau mæ tuharuagæn iræ tukærai æpune iræha ia nau. ⁵³ Kimiaha hiamæfætærig iræ mæ ko iapkækwein mhæ Tata sæiou nænæ tækwætækwuni a iræ in trærhi pehe nagelo me taosen m taosen hæuvehe mhasitu ia nirak? ⁵⁴ Mætæ trini minuæ iako iamînhi iræ nægkiariien i sæ Nækukuæ Ikinan rani mæ kimiaha

tihəkwtəmhiri iou iamīnhi irə trəfuvehe mukuə irə?”

⁵⁵ Ia nəpīn nəha Iesu rīni pen tī nərmama me i mə, “Rəfo hiaməuvehi nau me mīne nīpərpəri nei me mamhəuvehe mə tihəkwtəmhiri iou iamīnhi irə? Nətərigien səkīmīaha rīnuə iou rakres riti uə? Ia nərīneiv m neis mīne iakamarə fwe ia nīmwə səvəi Kumwesən, mamahatən nərmama. Rəfo hiəpwəh nəkwtəmhirīien iou ia nəpīn nəha?

⁵⁶ Mətə narīm̄nari me i hīamo haməier pehe iamīnhi irə mə nəgkiariien me nəha profet kupwən me həmərāi pen ia Nəkukuə Ikinan tuhəuvehe mhəukuə.” Nəpīn nərmama me i həkwtəmhiri Iesu, nərmama me səvənhi həpwəh in mhəp.

Iesu rərər ia nəmri pris asori anan mīne nəmə asori me

⁵⁷ Nərmama me nəha səməme həkwtəmhiri Iesu həiri in mhəuvən tī Kaeafas. Kaeafas in pris asori anan. Nahatən me səvəi Loa mīne nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hənousəsīm̄wīn raka irəha me ia nīmwə səvənhi. ⁵⁸ Pita rakurirə ia Iesu, mamavən isipwīn tukwe meste nari fwe nīkare nīmwə səvəi pris asori anan. Nənə muv̄nimwə, məkure irəha iotukwininari me, mə trətōni mə tukəfo irə ia Iesu. ⁵⁹ Nənə pris asori me mīne nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhətui nərmama nepwīn mə tuheikuə, mhəni irapw nəri ərəha riti sə Iesu rīno uə rīmāni. Nəmə asori me hokeikei mə tuhəregi pwəh housi əpune in tukwe. ⁶⁰ Nəri auər a mə nərmama həpīk həskəmter mamheikuə ia nəfe hənətōni Iesu rīno uə həməregi in rīmāni, mətə nəmə asori me həpkətə mhə nari riti. Mətə irəha kamhəm̄wur mamhəuvən meste iərmama

kəru krouvehe, ⁶¹ rouni mə, “Iəmə i rīməni iamīnhi irə mə, ‘Iou iakukurən nourahaien nimwə səvəi Kumwesən, marə muvrhəkin mwi ia nəpīn ka-har.’”

⁶² Nənə pris asori anan rərer, mīni pen ti Iesu i mə, “Nəgkariien riti riwən tikīni? Rəfo ia nəgkariien nəha irau krouni rauuəsi ik irə?”

⁶³ Mətə Iesu rəpnəpen. Nənə pris asori anan rīni pen tukwe in mə, “Iakəres pehe ik i ia nəghi Kumwesən sə ramīru. Ni pehe ro tukumaha i. Ik Kristo, Tini Kumwesən, uə rekəm?”

⁶⁴ Miregi Iesu rīni pen tukwe in mə, “Ik ikīni, mətə iakani pehe tukumiaha i mə nəha təkwtəkwuni mīne mamevən tihətoni iou, Iəməti Iərmama, takaməkure ia nīkare Kumwesən mwatuk sə in nīskaiien səvənhi rasori. Tihətoni mwi iou takauvehe ia nəpuə me ia nīmagouagou.”

⁶⁵ Nənə nəpīn pris asori anan rīregi, reitehi tinari səvənhi, mīni mə, “Kitaha tsətui iərmama riti mwi tro pui iəmə i ti nəfe? Kīmīaha hiəuvəregi raka mə in rīni ərəha Kumwesən. ⁶⁶ Nətərigien səkimīaha mə tsəfo irə?” Miregi irəha həni mə, “In traməkeikei memhə.”

⁶⁷ Nənə hərgəvəsi pen nənimen, mamhəuəsi in. Nəpwīn həpwī in, ⁶⁸ mamhəni mə, “Mə ik Kristo pərhien, ni pehe ro tukumaha i nəgkariien sə ruku pen ti Nənimwīn mə sin ruəsi ik!”

Pita rīni mə in rīreirei Iesu

⁶⁹ Ia nəpīn nəha Pita fwe inhəripw ia nīkare nimwə səvəi pris asori anan. Nənə pran riti sə

26:61: Jon 2:19-21   **26:63:** Aes 53:7, Mat 27:12   **26:64:** Sam 110:1, Dan 7:13, Mat 24:30   **26:65:** Wok Me 14:14, Mat 9:3, Jon 10:33   **26:66:** Lev 24:16, Jon 19:7   **26:67:** Aes 50:6, 53:5

ramo tukwini nari m pris asori anan ruvehe ipaka tukwe, mini mæ, “Ik mwi ikinamavæn pæri kimirau Iesu iamæ Kalili.”

⁷⁰ Mætæ ia næmrinraha pam Pita rini mæ, “Rekæm. Iou iakreirei næfe i ikamini.”

⁷¹ Pita ræpwæh nikare nimwæ næha mier mevæn ipaka ti tæpinhæ asori riti sæ nærmama kamhæuvnimwæ pehe iræ. Nænæ pran riti mwi sæ ramo tukwini nari rætæ in, mini pen ti nærmama sæmæme kamhærer ia kwopun næha mæ, “Iæmæ i rinamavæn pæri irau Iesu iamæ Nasaret.”

⁷² Miregi Pita rini mwi mæ, “Rekæm. Iakani pehe tukw ik i kwæsuahi anan mæ iou iakreirei iamæ næha ikani.”

⁷³ Næpin ouihi a rukurau, nænæ nærmama sæmæme kamhærer ia kwopun næha hæuvehe, mhæni pen ti Pita i mæ, “Nipærhienien. Ik riti ia niræha ti næri næ mæ ik iamæ Kalili.”

⁷⁴ Miregi Pita rini mæ, “Mæ iakameikuæ pwæh Kumwesæn rærpwîn noien æræha sæiou. Iakani pehe tukumiaha i kwæsuahi anan mæ iou iakreirei iamæ næha kimiaha hiamæni.”

Pita rini iamînhi iræ, nænæ tækwætækwuni a ræiæ rakaka. ⁷⁵ Nænæ Pita rerîn rirhi nægkiariien sævæi Iesu. Rimæni mæ, “Kuriræ ræiæ rakaka, ik tikini m kahar mæ ikreirei iou.” Pita rerîn rirhi. Nænæ rier mevæn mirapi nasækien.

27

Jutas remhæ

¹ Ia næpnæpin pris asori me mine næmæ asori me sævæi nækur Isrel iræha pam hærai sun mæ tuhousi æpune Iesu. ² Iræha hæiri in, mhæuvæn, mhæmri

pen in ia rægi Paelat. Paelat næha in iæmæ Rom sæ ramærimænu ia kwopun næha.

³ Næþin Jutas iæmæ i sæ rimæuvei pen Iesu ia rægi nærmama sæmæme kamhæmwæki, in rætoni mæ iræha hæni mæ Iesu tramækeikei memhæ, in rærari ia nætærigien sævænhi, muvehi silin me næha kîno ia silva iræha pam toti, muvehi muvehe, muvei pen m pris asori me mine næmæ asori me sævæi nækur Isrel, ⁴mini mæ, “Iakîno noien æræha i, muvei pehe iærmama sæ in ratukwatukw a ia rægimiahaha mæ tihousi æpune in.”

Miregi iræha hæni mæ, “Ræfo ikuvehe masæk tegin kîmaha? Sæim atukw a næ noien.”

⁵ Nænæ Jutas rærarki irapw silin me kîno ia silva fwe ia nækwai nimwæ sævæi Kumwesæn, nænæ mier mevæn, mirukwi utæ atukw a in ia kwænækwus.

⁶ Mætæ pris asori me hæuvehi silin me næha kîno ia silva, mhæni mæ, “Rîpkatukwatukw mhæ ia Loa sækitaha mæ kitaha tsousæsimwin mane i iræha mane sævæi nimwæfwaki ti næri næ mæ mane i kuvei pen mæ tukuvehi næmri iærmama i mæ tukousi æpune.” ⁷ Ro iamînhi iræ iræha hærari sun mhæuvehi mane næha, mhæuvehi næmri tîprænæ riti. Fwe kupwæn kani tîprænæ næha mæ Tîprænæ sæ kamo tekinari me iræ. Iræha hæuvehi næmri tîprænæ næha mæ tukinîmwi nærmama pwîspwîs me ikîn. ⁸ Ro pen ipwet mine kamsegi pen ihi næghi tîprænæ næha mæ Tîprænæ sæ netæ rinaiu ikîn. ⁹ Ia næþin næha nægkiariien sævæi Profet Jeremaea ruvæuvehe muvæukuæ. In rimæni mæ,

“Iræha hæuvehi silin me kîno ia silva iræha pam toti.

In nə mane sə nəkur Isrel me nepwɪn həni mə
tuhəuvei pen ti nuvehien nəmri iərmama
nəha.

¹⁰ Irəha həuvei pen mane nəha mhəuvehi nəmri
tiprənə sə kamo tekinari me irə
rəmwən ia Iərimənu rini pehe tukw iou i mə
tako.”

Iesu rərer ia nəmri Paelat

¹¹ Nəpɪn Iesu ramərer ia nəmri Paelat, Paelat
rəres pen in mə, “Ik kig səvəi nəkur Isrel?”

Miregi Iesu rini mə, “Ik ikani.”

¹² Ia nəpɪn nəha pris asori me mine nəmə asori
me səvəi nəkur Isrel həskəmter, mamhəni ərəha
Iesu, mətə Iesu rəpwəh niniien nəgkiariien riti ti
nirəha i. ¹³ Ro pen Paelat rini pen tukwe in mə,
“Rəfo ikaməpnəpen? Ipkregi mhə nəgkiariien me
ripik nəha kamhəni ərəha ik irə?” ¹⁴ Mətə Iesu
ripkini mhə nəgkiariien riti tukwe in, mipkərpwɪn
mhə nəgkiariien riti sə irəha kamhəni. Nənə Paelat
rətoni məkəri asori nari irə.

*Paelat rəsəni pen Iesu ia rəgi naruağən me mə
tuhousi əpune*

¹⁵ Ia nuk me pam nəpɪn kamo nəveginien asori
nəha Pasova irə, iəmə Rom sə ramərimənu ia
kwopun nəha rukurən nuvehi rakaien iərmama
riti ia kalapus sə nəkur Isrel həməres i, nənə
məsəni in rier mamevən. ¹⁶ Ia nəpɪn nəha
iərmama riti fwe ia nəkwai kalapus nərmama
pam həukurən in nəghɪn nə Parapas. ¹⁷ Ro iamɪnhi
irə nəpɪn nərmama housəsimwɪn irəha me, Paelat
rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiokeikei mə

takəsəni sin rier ia kalapus mamevən, Parapas uə Iesu sə kani mə Kristo?” ¹⁸ Paelat rəres pen irəha iamīnhi irə ti nəri nə mə in rukurən mə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həməuvei pen Iesu ia rəgin ti nəmwəkiiən səvənraha.

¹⁹ Nari riti mwi, nəpīn in raməkure ia kwopun sə raməkiri nəgkiariien ikin, pran səvənhi rərhi pen nəgkiariien riti revən tukwe mīni mə, “Tikəpwəh noien nari riti ia iəmə atukwatukw nəha. Ia nəpīn rīran pehe ipwet iakəməkrəha irə. Nənə təkwtəkwuni iakregi rərəha tukwe.”

²⁰ Mətə pris asori me mīne nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kəmhəkəikei m nərmama mə tuhəres Paelat i mə trəsəni Parapas rier ia kalapus mamevən, mətə trousi əpune Iesu.

²¹ Nənə Paelat rəres pen mwi irəha i mə, “Iəmənmi i sə pəku kimiaha hiokeikei mə takəsəni rier ia kalapus mamevən?”

Miregi irəha həni mə, “Parapas.”

²² Miregi Paelat rīni pen ti nirəha i mə, “Ro iamīnhi irə takəfo ia Iesu sə kani mə Kristo?”

Miregi irəha pam həni mə, “Pwəh hərui tərini pen in ia nei kamarkuau.”

²³ Miregi Paelat rīni mə, “Ti nəfe? Nəfe nəha nərəhaien in rīno?”

Mətə irəha həni asori mwi mə, “Pwəh hərui tərini pen in ia nei kamarkuau.”

²⁴ Nəpīn Paelat rətoni mə ko ripko mhə rerīnraha rəpwīuən, mətə hənamo nurigrigien asori, in ruvehi nui, maikuas ia rəgin mi ia nəmrīnraha pam, mīni mə, “Iou iakiwən ia nemhəien səvəi iəmə i. Nīten riwən ia nirak. Ramarə a ia kimiaha.”

²⁵ Miregi narmama me pam hani mə, “Pwəh niten rəmak pehe a ia kimiaha mine nəkwərhakwərha me səkimaha.”

²⁶ Nənə Paelat ro nəkwanraha, məseni Parapas rier ia kalapus mamevən, mətə rini nəkwan mə tukərisi Iesu. Nəpən naruagən me səvənhi hərishi pam in, Paelat ruvei pen in ia rəginraha mə tuhərui tərini pen ia nei kamarkuau.

Naruagən me haris əkenhin ia Iesu

²⁷ Naruagən me səvəi Paelat həiri Iesu mhəuvnimwə ia nimwə asori səvəi Paelat nəghin nə Praetorium. Irəha həkwein irəha me nepwin ia kusen səvənraha həuvehe mhousəsimwin irəha me ipaka ti Iesu, ²⁸ mhəuvehi raka karkahu səvənhi, mharkahu pen karkahu əruerəv min rəmwhen ia karkahu səvəi kig. ²⁹ Həuvehi rəhi, mhəuvnhi kəfəfau səvəi kig irə, mhəfəfau pen ia kənkəpwə, mhəuvei pen mwi rīgi nei riti ia rəgin mwatuk rəmwhen ia nəri sə kig rauvehi rahatən pen nasoriien səvəi kig. Hənimwi nukurhunraha ia nənimen, mamharis əkenhin irə, mamhəni mə, “Ik kig səvəi nəkur Isrel kimaha iahəsiai ik!”

³⁰ Irəha hərgəvəsi in, mhəuvehi raka rīgi nei nəha ia rəgin, mhousi kənkəpwə irə. ³¹ Nəpən hənaris əkenhin raka irə, həuvehi raka karkahu əruerəv nə mharkahu pen tinari ihi səvənhi, mhəiri in mhəuvən mə tuhərui tərini pen ia nei kamarkuau.

Naruagən me hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau

³² Nəpən naruagən me nəha hənaməier, hətoni iəmə Saerin riti nəghin nə Saemon. Irəha həkeikei

min mə trəvrani nei kamarkuauı səvəi İesu.
³³ Irəha həuvən ia kwopun riti nəghin nə Kolkota (nıpwrai nahag nəha kwopun səvəi kerhə ia iərmama). Ia kwopun nəha irəha ³⁴ həuvei pen waen m İesu mə trənimwi. Kəvti pen nimwai nari riti rəfiə trasitu muəsi nəmisəien. Mətə nəpın İesu rəpwasi əghan, rəpwəh nokeikeien mə trənimwi.
³⁵ Nəpın irəha hərui tərini pen raka in ia nei kamarkuauı, həuai kirkiri tınari me səvənhi, mhəuini nari riti sə trahatən pen mə sin truvehi nəfe tınari səvənhi. ³⁶ Nənə həkure ia kwopun nəha, mamhətui tukwe. ³⁷ Ia kənkəpwə irənhə irə irəha hərui pen nəkukuə riti kımərai mə İesu tremhə ti nəfe. Rini mə: *İesu I Kig Səvəi Nəkur İsrəl*

³⁸ Ia nəpın nəha həuvehi rakres mi kəru, mhərui tərini pen mwi irau ia nei kamarkuauı, riti ia nıkare İesu mwatuk, riti ia nıkaren mour. ³⁹ Nənə nərmama səməme kamhəukurau ia suatuk kamhounouini kənkəpwənrəha me, mamhəni ərəha İesu, ⁴⁰ mamhəni mə, “Ik nə iəmə ikiməni mə tikouraha nimwə səvəi Kumwesən marə muvrhəkın mwi ia nəpın kahar. Itə, uvehimiru ik! Trini minuə ik Tini Kumwesən pərhien, araka ia nei kamarkuauı meiwaiu pehe.”

⁴¹ Ia noien a mwi nəha pris asori me mine nahatən me səvəi Loə mine nəmə asori me səvəi nəkur İsrəl haris əkenhin irə, mamhəni mə, ⁴² “In rıməuehimiru raka nərmama həpik, mətə ko rıpkuehimiru atukw mhə in. Mə in kig səvəi nəkur İsrəl pərhien, ramasan mə raraka ia nei kamarkuauı meiwaiu pehe, pwəh kıtaha sətəni

---

27:34: Sam 69:21   **27:35:** Sam 22:18   **27:38:** Aes 53:12

27:39: Sam 22:7, Sam 109:25   **27:40:** Mat 26:61, Jon 2:19

27:42: Jon 11:50

mhāni nīpārhiēnien irā. ⁴³ Iāmā i rahatātā ia Kumwesən mīni mā in Tīni Kumwesən. Pwəh sətōni ro mā Kumwesən rerin ragien tukwe truvehimīru in təkwtəkwni.” ⁴⁴ Iərmama mi nāha sə krauakres kīnārui tārini pen irau ia nei kamarkuauī irāhar Iesu, irau mwi krauni arāha in rəmwhen nepwīn hāmāni.

Iesu remhā

⁴⁵ Ia kurkwai nāpīn ia ran nāpitāvien ruvehe mousəman kwopun me pam ia tənā nāha meste aoa kahar rukurau. ⁴⁶ Nənā rarīpwi tri klok ia nāruarəv Iesu rəkwein əpwəmwīs, mīni mīnuā, “Eloi, Eloi, lama sapaktani?” Nīpwrai nāgkiariien nāha in i mā “Kumwesən səiōu, Kumwesən səiōu, rəfo ikap raka ia nirak iamīnhi?”

⁴⁷ Nərmama me nepwīn sāməme kamhərer mamhəspau ia Iesu hərəgi nāgkiariien nāha, mhāni mā, “Iāmā i raməkwein Profet Elaeja.”

⁴⁸ Nənā təkwtəkwni a riti ia nirāha raiu muvehi nīpəri koton, meitesi ia waen sə rāfiā, mīpiri pen ia nusvenhi rāgi nei riti, muvehi pen mā Iesu trānimwi. ⁴⁹ Mətā in me nepwīn hāni mā, “Pəpīm ro pwəh sətōni mā Profet Elaeja truvehe muvehimīru iāmā i uā rekəm.”

⁵⁰ Nənā Iesu rəkwein əpwəmwīs mwi, māsēni pen nīmīruīen sāvānhi, memhā.

⁵¹ Təkwtəkwni a mwi tīnari sə rāgher tukuahag kwopun ikinan anan fwe ia nəkawai nīmwə sāvāi Kumwesən reitehi nīpārīn kəru fwe irānhā meste nari fwe inhərīpw. Nənā tīprənā rikiu, meitehi kəruətērei me. ⁵² Nīpāgi kəruətērei me nepwīn

27:43: Sam 22:8   **27:46:** Sam 22:1   **27:48:** Sam 69:21

27:51: Eks 26:31-33, Hip 10:19-20

sə kinərkwafə nīpwrai nərmama ikīn həuvehe mhəkweg, nənə Kumwesən ro nərmama me səvənhi həpik hətui mwi ia nemhəien səvənraha. ⁵³ Kurirə irə nəpīn Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi irəha həier irapw ia nīpəgi kəruətəri me səvənraha, mhəuvən ia taon ikinan nə Jerusalem, nərmama həpik hətoni irəha.

⁵⁴ Iaruagən riti nəha in rasori ia naruagən me irəha pam hantret. In mine naruagən me nepwīn səvənhi kamhətui tī Iesu. Nəpīn irəha hətoni nīmwnīmwien nəha mine narimnari me nəha sə həməier pehe, həhekir asori, mhəni mə, “Nīpərhienien iəmə i in Tīni Kumwesən.”

⁵⁵ Nənə nīpran me həpik ia kwopun nəha kamhərer isīpwīn kwopti tī Iesu mamhəspau irə. Nīpran me nəha həməier ia tənə Kalili, mamhəkurirə ia Iesu, mamhasitu irə. ⁵⁶ Meri Maktala, mine Meri mama səvəi Jemes mine Josef, mine mama səvəi tīni Sepeti mi kamharərer irəha mīnraha.

Josefrərkwafə nīpwrai Iesu

⁵⁷ Iəmə Aramatia riti nəha ikīn nəghīn nə Josef. Nautə səvənhi rasori. In mwi iərmama riti səvəi Iesu. Ia nəruarəv ⁵⁸ revən tī Paelat, mərəs pen mə ko Paelat rəsəni in ruvehi nīpwrai Iesu. Ro pen Paelat rīni nəkwān mə tukuvehi pen min. ⁵⁹ Josef revən muvehi nīpwrai Iesu, muvegi ia tīnari əmher riti kīno ia linen, ⁶⁰ nənə məmri pen ia nīpəgi kəruətəri riti səvənhi sə in rīnərai ərori raka. Nəpīn rīnəmri raka, rəsəkwuəsəkwu kəruətəri asori riti mərəpīnhə pen kwəruə irə,

27:55: Luk 8:2-3

27:56: Mat 20:20

27:58: Dut 21:22-23

27:60: Aes 53:9

nənə mamevən. ⁶¹ Meri Maktala, mine Meri mama səvəi Jemes mine Josef krauəkure fwe ikin, rouəti pen nīpəgi kəruətərei nəha kinərkwafə nīpwrai Iesu ikin.

Naruagən me nepwīn həsisəg əknekīn nīpəgi kəruətərei

⁶² Kini rakwakwi irə, nəpīn kaməpnəpenə irə ti Sapat, pris asori me mine Farisi me həuvən mhousəsimwīn irəha me ia nəmri Paelat, ⁶³ həni pen tukwe in mə, “Iəmə asori. Rerimaha ramrhi nəgkiariien riti səvəi iəmə nəha rameikuə. Nəpīn ramīru ihi, rīməni mə nəpīn kahar trukurau nənə in trətui mwī ia nemhəien səvənhi. ⁶⁴ Ro iamīnhi irə tikərhi pen nərmama me nepwīn səim pwəh həuvən mhəsisəg əknekīn ia nīpəg sə kinərkwafə nīpwran ikin meste nəpīn kahar haruvehe mharukurau. Rərəha nərmama me səvənhi həuvən, mhakres nīpwran, mhəni pen ti nərmama mə in rīnətui mwī ia nemhəien səvənhi. Tuko ro iamīnhi irə neikuəien nəha səvənraha trərəha məpi raka sə fwe kupwən.”

⁶⁵ Miregi Paelat rīni pen ti nīrəha i mə, “Iakəsəni naruagən me nepwīn səiou. Tiho mhəiri irəha mhəuvən mhəsisəg əknekīn ia nīpəgi kəruətərei nəha.” ⁶⁶ Ro pen irəha həuvən mhəmri pen nari riti ia kəruətərei sə ramərer tukuahag ia nīpəg nəha mə iərmama riti rīkiu irə irəha tuhətoni mhəukurən. Nənə naruagən me nepwīn kamhərer tukuahag tukwe.

28

Iesu rətui mwī ia nəmhien səvənhi

¹ Nəpɪn Sapat ruvəukurau, ipaka rɪnamran ia Sante, Meri Maktala mɪne Meri mama səvəi Jemes krouevən mə trouətə nɪpəgi kəruətərei kɪnəmri pen nɪpwrai Iesu irə.

² Nənə təkwtəkwuni a irə, nɪmwɪmwiɛn asori rɪkiu, tɪ nəri nə mə agelo riti səvəi lərɪmənɪ rier ia neiai meiwaiu pehe, məsəkɪw raka kəruətərei nəha kɪnəsɪsəg pen ia nɪpəg, nənə məkure utə irə. ³ Nɪpwrən ramser rəmwhɛn ia nouapɪriɛn. Tɪnari səvənhi rəpsan anan. ⁴ Nəpɪn naruagən me nəha səməme kamhərəer tukuahag tɪ nɪpəg hətoni agelo nəha, həhekɪr mɪhətəmɪmwiɪn, həuvehe mɪhəmwhɛn ia nərmama həuvamhə.

⁵ Mətə agelo nəha rɪni pen tɪ prən mi nəha mə, “Rouəpwəh nehekɪriɛn. Iakukurən mə irouətui Iesu sə kɪnərui tərɪni pen ia nei kamarkuauɪ.

⁶ In rɪwən i. In rɪnətui mwi ia nemhəiɛn səvənhi rəmwhɛn mə in rɪmənɪ. Rouvehe, rouətə kwopun nɪpwrən rɪnamapri ikin, ⁷ nənə rouevən akwauakw rouni pen tɪ nərmama me səvənhi mə in rɪnətui mwi ia nemhəiɛn səvənhi, nənə təkwtəkwuni in rakupwən ia kɪmɪaha mamevən ia tənə Kalili. Kɪmɪaha tihətɪni in fwe ikin. Irouregi iakuvəni raka narɪmnari me i tukumirau i.”

⁸ Nənə irau krouəpwəh akwauakw nɪpəg, rouhekɪr, mətə rerɪnrau ragɪɛn pɪk mwi. Krouaiu, rouevən mə trouni nəri nəha tɪ nərmama me səvəi Iesu. ⁹ Nənə təkwtəkwuni a Iesu rier irapw tɪ nirau, mɪni mə, “Ramasan tukumirau!” Nənə irau krouvehe tukwe, rounɪmwi nukurhunrau ia nənimɛn, rouəkwtəmɪhiri nɪsun mi, rousiai in. ¹⁰ Nənə Iesu rɪni pen tɪ nirau i mə, “Rouəpwəh

28:3: Mat 17:2, Wok Me 1:10

28:6: Mat 12:40, 16:21

28:7:

Mat 26:32

28:10: Hip 2:11

nehikirien, rouevən, rouni pen ti piak me mə irəha tuhəuvən fwe tənə Kalili. Ia kwopun nəha irəha tuhətə iou.”

Nəgkiariien səvai naruagən me

¹¹ Nəpın irau krouərīg, təkwtəkwuni a mwi, naruagən me nepwın səməme hənəmərər tukuahag nıpəg həuvən fwe taon, nənə mhəni pen narimnari me nəha ti pris asori me. ¹² Nənə pris asori me hoeite nəmə asori me səvai nəkur Isrel mamhərai sun irəha minraha. Nənə nəpın həuvərai sun raka, həuvei pen mane asori m naruagən me nəha, ¹³ mhəni mə, “Kimiaha tihəni irapw ti nərmama me mə nəpın kimiaha hiamapri ia nəpın nərmama me səvai Iesu həuvehe mhakres nıpwrən. ¹⁴ Nənə trini minuə Paelat riregi nəgkiariien nəha, kimaha tahəgkiari min mə in trəpwəh nourahaien kimiaha.” ¹⁵ Ro iamınhi irə naruagən me həuvehi mane, mhəuvən, mho nəfe pris asori me həməni pen ti nirəha i. Nənə nəgkiariien nəha ruviris ia tənə Isrel. Kamini ihi ipwet mine.

Nəgkiariien sampam Iesu ruvei pen m nərmama me səvənhi

¹⁶ Ia nəpın nəha nərmama me səvai Iesu irəha pam eleven həuvən fwe tənə Kalili ia təkueər riti sə Iesu rıməni pen ti nirəha i kupwən. ¹⁷ Nəpın irəha hətəni in, hənımwi nukurhunraha ia nənimen, mhəsiai in. Mətə nepwın həreirei amasan ia rerınraha mə Iesu pərhien i. ¹⁸ Nənə Iesu ruvehe, mını pen ti nirəha i mə, “Kumwesən

ruvei pehe nasorijen miou iakamərimənu ia narimnari me pam ia neiai mine tɪprənə. ¹⁹ Ro pen kɪmiaha tihaməkeikei mhəuvən mhəvi nərmama ia tənəmtənə me pam pwəh irəha həuvehe mho nərmama me səiou ia nirəha. Kimiaha tihaməkeikei mho paptəes ia nirəha ia nəghi Tata mine Tini mine Nənimwɪn Ikinan, ²⁰ mamhahatən irəha mə irəha tuhaməkeikei mho nəgkiariien me pam sə iakinahatən kɪmiaha irə. Nənə həregi ro nəri i. Iou takamarə rerin tukumiaha meste nəpin sampam.”

28:19: Mak 16:15-16, Wok Me 1:8, 8:16, 19:5, Rom 6:3, 1Kor 1:13, 10:2, Kal 3:27   **28:20:** Wok Me 18:20, Jon 14:23

Nəkukuə Ikinan
The New Testament in the Nafe (Kwamera) language
of Southeast Tanna, TAFEA Province, Vanuatu
Niutestamen long lanwis Nafe blong Vanuatu.
Le Nouveau Testament dans la langue Nafe de
Vanuatu.

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nafe (Nafe)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-06-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

26b0f540-c192-5878-be67-18ede9ab1416